

Kitabu mɛn sɛbɛni Nabi Luka bolo

Kitabu mɛn sɛbɛni Nabi Luka bolo

¹ Ko ba doilu dafanin an tɛma yan. Wo bolo ma, mɔɔ siyaman da wuli ka wo kibaro mafɛnɛ ka a sɛbɛ damira. ² Mɛnilu ka wo bɛɛ kɛni yen ie ɲa la ka sereya kɛbi a damira waati la, a ni mɛnilu kelayani wo kibaro lasela, woilu ka a bɛɛ lase an ma. Alu ka a lase ɲa mɛn ma, a sɛbɛbailu ye a sɛbɛla wo ɲa le ma. ³ N tericɛ ɲuma Teyofili, n fanan da ko wo bɛɛ fɛsɛfɛsɛ kɛbi a damira waati. Wo le rɔ, n da a yen ko n ka kan ka a bɛɛ sɛbɛ kɔɲuma ka a lawa i ma, ⁴ kosa i ri a lɔn ko i karanni ko mɛn na, wo ye tujɲa jɛrɛ jɛrɛ le ri.

Mɛlɛka ka Yaya sɔrɔn ko fɔ

⁵ Waati wo rɔ, Herodi tɛrɛ ye Jude maratiiyala. Wo tuma,

sarakalasila do tɛrɛ ye, mɛn tɔɔ ko Sakariya. A tɛrɛ ye Abiya la sarakalasila dɛkuru le rɔ. A muso, Elisabeti, fanan tɛrɛ sarakalasila kuntiiba Haruna bɔnsɔn de ri. ⁶ Sakariya ni a muso, alu fila tɛrɛ ye mɔɔ telenin de ri Alla ɲakɔrɔ. Alu tɛrɛ ye Maari Alla la sariyailu ni jamari bɛɛ bonyala. ⁷ Kɔni den tun tɛ ie bolo, baa Elisabeti tɛrɛ ye densɔrɔnbali le ri. Alu fila tun da kɔrɔya.

⁸ Lon do rɔ, dakun sera Sakariya la sarakalasila dɛkuru ma ko alu ye wa sarakalase diya Allaba-tobonba la. ⁹ Ka bɛn ie la namun ma, Sakariya

suwandira ko a ye don Allabatobonba la ka wusulan janin yɔrɔ sɛniman kɔndɔ. ¹⁰ Wusulan wa ke janinna waati mɛn na, jama ba ye Alla matarala kɛnɛ ma Allabatobonba kɔma.

¹¹ Wo tuma, Maari Alla la mɛlɛka nara i lakɛnɛmaya Sakariya jɔkɔrɔ. Mɛlɛka wo ka i lɔ wusulan saraka bɔ diya bolokinin fɛ. ¹² Sakariya ka mɛlɛka yen tuma mɛn na ka a magban. A silanda kojuuya. ¹³ Kɔni mɛlɛka ka a fɔ a ye ko: «Sakariya, i kana silan. I ra mɛn jɔnin matarali rɔ, Alla ra wo mɛn. I muso Elisabɛti ri dɛncɛ sɔrɔn i ye. I ye den tɔɔ la ko Yaya. ¹⁴ Den wo ri i diya kɔsɛbɛ. A wa sɔrɔn, mɔɔ siyaman di sewa bakɛ wo, ¹⁵ baa den wo kɛtɔ mɔɔ ba le ri Maari jɔkɔrɔ. A tɛ rɛsɛnji wala dɔlɔ su su min habadan. Kɛbi a na kɔnɔ ma ye a la Alla la Nin Sɛniman ye a fɛ. ¹⁶ A ri kɛ sababu juma ri, mɛn di Isirayɛli mɔɔilu siyaman laseyi Maari Alla ma. ¹⁷ A ri wa Maari jɛfɛ, ka Alla la baara kɛ. A la hankili ni a la fanka ye ikomin Nabi Eli fanan tɛrɛ ye ja mɛn ma. Wo rɔ, a ri deni ni ie failu tɛ rabɛn, ka mɔɔ muruntini yɛlɛman ka kɛ mɔɔ sɛbɛ ri, ka Alla la mɔɔilu rabɛn ka ie bila sila bɛrɛ kan.»

¹⁸ Sakariya ka mɛlɛka majɔninka ko: «N di la wo la ja juman de ma? I ma a lɔn ko n da kɔrɔya wa? N muso fanan da kɔrɔya.» ¹⁹ Mɛlɛka ka Sakariya jabi: «Jibirila ye nde ri. N ye n lɔla Alla dafɛ. Ale jɛrɛ ra n kelaya i ma ko n ye na kibaro juma jɔn lase i ma. ²⁰ Awa n da kelaya mɛn fɔ i ye, i ma la wo la. Wo rɔ, i kɛtɔ bobo ri fo n na kela wa ban dafala lon mɛn na. Wo lon wa se, kela wo ri dafa fewu!»

²¹ Nba, mɔɔilu tɛrɛ ye Sakariya makɔnɔ la kɛnɛ ma. Alu kɔndafilira ka a masɔrɔn a tun da mɛn yɔrɔ

seniman kɔndɔ. ²² Sakariya bɔ mɛn kɛni kɛnɛ ma, a ma se kumala ie yɛ. Alu ka a yen ko Sakariya ra fen do yen yɔrɔ seniman kɔndɔ, baa a tɛrɛ ye kuma tɔɔmasereyala a bolo le la jama jana, kɔni a mɛnda boboya rɔ.

²³ Sakariya la baara waati banda tuma mɛn na, a ka kɔseyi a wara. ²⁴ A ma mɛn bakɛ wo kɔ, a muso ka kɔnɔ ta. Wo kɔ, Elisabeti ka karo loolu kɛ a ma bɔ a la wara. ²⁵ A ko: «A ragbɛ! Maari ka ko mɛn kɛ n yɛ waati mɛnna, a ka miriya ta ka maloya bɔ n na mɔɔilu jana.»

Mɛlɛka ka Isa sɔrɔn ko fɔ

²⁶ Elisabeti la kɔnɔmaya karo wɔɔrɔna, Alla ka mɛlɛka Jibirila kelaya Nasarɛti so la, Kalile mara rɔ. ²⁷ A wara se sunkurun do ma ye, mɛn tɔɔ ko Mariyamu. Mariyamu wo tun ma cɛ lɔn fɔlɔ. A mamirani tɛrɛ ye cɛ do bolo la, mɛn tɔɔ ko Yusufu. Yusufu tɛrɛ ye Mansa Dawuda bɔnsɔn de ri.

²⁸ Mɛlɛka donda Mariyamu kan ka a fɔ a yɛ ko: «N na tuwali ye i yɛ, ile, barakaden. Alla ye ile fɛ.»

²⁹ Tuwali kan wo ka Mariyamu kɔndafili kɔsɛbɛ. A ma a kɔrɔ lɔn. ³⁰ Mɛlɛka ka a fɔ a yɛ ko: «Mariyamu, i kana silan. I la ko ra diya Alla yɛ. ³¹ Awa i ri kɔnɔ ta ka dɛncɛ sɔrɔn. I ye a tɔɔ la ko Isa. ³² A ri kɛ mɔɔba ri. Mɔɔilu ri a fɔ ale ma ko Alla Kɔrɔtaninba Dɛncɛ. Maari Alla ri a benba Mansa Dawuda la mansaya di a ma. ³³ A ri i sii Yakuba bɔnsɔn kun na foo habadan. A la mansaya ti ban fewu!»

³⁴ Mariyamu ka mɛlɛka mɔɔnininka wo ma ko: «Wo ri se kɛla di, baa cɛ si ma se n ma fɔlɔ?»

³⁵ Mɛlɛka ka a jabi: «Alla la Nin Seniman di jii i ma. Alla Kɔrɔtaninba sɛɛbɛ ri birin i kun na. Wo bolo ma, i ye dɛncɛ mɛn sɔrɔnna a ye den seniman de ri,

a ri kili ko Alla Dence. ³⁶ I badenma muso Elisabeti ra harijee dence la a la musokarabaya waati rɔ. Ale tun da jate densarɔnbali le ri, kɔni a kɔnɔ karɔ wɔarɔna le ten. ³⁷ Alla bali ko sa ye.» ³⁸ Mariyamu ka jabili ke ko: «N ye Maari la jɔn de ri. I ra a fɔ ja mɛn ma, Alla ye a ke wo ja.» Mɛleka bɔra Mariyamu wo jana le ma ka wa.

Mariyamu wara Elisabeti fo diya

³⁹ A ma mɛn bake wo kɔ, Mariyamu ka a rabɛn ka a kaliya ka wa so do la Jude mara koyinke yɔrɔ rɔ. ⁴⁰ A se mɛn kɛni ye, a donda Sakariya la bon na ka Elisabeti tuwa. ⁴¹ Elisabeti ka Mariyamu tuwali kan mɛn tuma mɛn na, a den ka a lamaa bake a kɔnɔ rɔ. Wo tuma, Alla la Nin Seniman jiira Elisabeti rɔ. ⁴² Elisabeti ka a kan nabɔ wo baraka rɔ ka a fɔ Mariyamu ye ko: «Alla ra jumaya ke i ye ka tamin muso bɛɛ la. I harijeene den mɛn na, Alla ra jumaya ke wo fanan ye!» ⁴³ Elisabeti ka a fɔ ikɔ tuun ko: «Nde ye mɔɔ su juman de ri fo n Maari na jɛɛ ra nabɔ n fɛ yan?» ⁴⁴ I ma a yen? N ka i tuwali kan mɛn tuma mɛn na, n den sewara ka a lamaa bake n kɔnɔ rɔ. ⁴⁵ Maari Alla ka mɛn fɔ i ye wo lon, i lani a la ko wo ri dafa. Wo bolo ma, muso barakanin de ile ri.»

Mariyamu ka Alla tando

⁴⁶ Mariyamu ka a ko:
«N ye Maari bonyala n solɔmɛ rɔ.
⁴⁷ N nin da sewa ka jaalen n Kisiba Alla ko rɔ.
⁴⁸ A sɔnda ka a jantɔ n dɔ, a la jɔnmuso fanmajiini. Wo bolo ma, ka damira bi haan ka wa, mɔɔ ri a fɔ n ma ko barakaden,
⁴⁹ baa Alla Sebɛtii ra ko ba ke n ye.

A tɔɔ sɛniman dɛ!

⁵⁰ Alla ri kininkinin mɔɔilu ma mɛnilu ka a bonya, a ni ie denilu ni ie mamarenilu.

⁵¹ A ra ko ba siyaman kɛ a la fanka rɔ.

A ra doilu gbɛn a rɔ, mɛnilu ye jɛɛdaba ri.

⁵² A ra mansaya bɔ mansailu bolo, kɔni a ka mɔɔ fanmajjininilu kɔrɔta.

⁵³ A ra kɔnkɔtoilu sɔ damunun juma rɔ foo ka iwasa, kɔni a ka nanfulutiilu gbɛn ka ie lawa bolokolonya rɔ.

⁵⁴ A ma jina a la kininkinin mɔɔilu kɔ.

Wo rɔ, a ra a la jɔnilu dɛmɛn, Isirayɛli mɔɔilu kɔnin.

⁵⁵ A tun ka wo lahidi ta an benba Iburahima ni a bɔnsɔn yɛ foo ka wa kadawu.»

⁵⁶ Nba, Mariyamu mɛnda Elisabɛti tɔrɔfɛ ye. A ka karo sawa jɔɔn kɛ, ka ban ka wa a wara.

Yaya sɔrɔn ja

⁵⁷ Nba, Elisabɛti moyi lon sera. A moyira dɛncɛ la. ⁵⁸ A siijɔɔnilu ni a badenmailu ka a mɛn ko Maari Alla ra kininkinin a ma ka ko ba kɛ a yɛ. Alu bɛɛ sewara. ⁵⁹ A sɔrɔn tele seyin, alu bɛɛ nara ka den kojiiya kɛ. Alu tɛɛ ye a fɛ ka a tɔɔ la a fa Sakariya la. ⁶⁰ Kɔni a na ka ie jabi: «Wo tɛ bɛn. A tɔɔ le ko Yaya.» ⁶¹ Alu ka a sɔsɔ ko: «Ai badenmailu rɔ mɔɔ si tɔɔ tɛ Yaya.» ⁶² Alu ka kuma Sakariya yɛ ie bolo la, ka a maɲininka den tɔɔ ma. ⁶³ Sakariya ka ie jabi a la kuma la a bolo la ko alu ye walan do don a bolo. Alu ka do don a bolo. A ka a ta ka sɛbɛli kɛ a kan ko: «Den tɔɔ le Yaya.» Alu bɛɛ ka wo yen ka kabannakoya. ⁶⁴ I kɔrɔ ye, Sakariya da lakara. A sera kumala ikɔ tuun. A ka Alla tando baka.

⁶⁵ Wo ka ye mɔɔilu bɛɛ masilan. Mɔɔilu bɛɛ tɛɛ ye a barola ko jinilu kan Jude koyinke yɔrɔ wo fan bɛɛ rɔ. ⁶⁶ Mɛnilu ka kibarɔ wo lamɛn, woilu tɛɛ ye i mirila ko: «Den wo ri ke mɔɔ su numan di?» Baa, alu ka Alla la baraka yen den kan.

Sakariya ka Alla tando

⁶⁷ Alla la Nin Seniman jiira Sakariya rɔ, ka ke-laya ko:

⁶⁸ «Tandoli ye Isirayɛlikailu Maari Alla ye, baa a ra na ka a la mɔɔilu hɔrɔya.

⁶⁹ A ra Kisiba di an ma ka bɔ a la jɔn Mansa Dawuda bɔnsɔn dɔ.

⁷⁰ A ra wo ke iko a la nabijuma senimanilu ka a fɔ na mɛn ma kebi waati jan.

⁷¹ Kisiba wo ri an kisi an juuilu ma, ka an bɔ an kɔniyabailu bɛɛ bolo.

⁷² A ra hina an failu la, baa a ra a janto a la teriya seniman dɔ,

⁷³ a ka mɛn sidi an benba Iburahima ye kɔnin.

⁷⁴ A ko, ko a ri an kisi an juuilu fanka ma.

Kosa an kana silan mɔɔilu kɔrɔ, fo ka Alla bato

⁷⁵ seniya rɔ, a ni telenbaya rɔ.

An di baara ke a na wo na ma, haan ka an si tele bɛɛ ban.»

⁷⁶ «N den, mɔɔilu ri i kili ko: «Alla Kɔrɔtaninba la nabijuma.»

Ka a masɔrɔn i ri wa Maari je, ka a la sila rabɛn a ye.

⁷⁷ A ri kisi ko lonniya di a la mɔɔilu ma, tuma mɛn na alu julumun ye a makotola,

⁷⁸ baa an na Maari Alla ye kininkinin tii le ri.

Wo bolo ma, a ri kenɛ labɔ an ye ikomin tele bɔtɔla.

79 Sa menilu ye Alla lonbaliya dibi rɔ, a ni menilu silanni saya dibi ye, woilu ri bɔ dibi wo bɛɛ rɔ. Sa an di se ka jusu suma sila taama.»

80 Nba, den wo bonyara ka ke mɔɔ ri, ka sɛɛbɛ sɔrɔn a nin dɔ. A wara to wula kɔndɔ foo a ka a jɛɛ yiraka Isirayeli mɔɔilu la lon mɛn.

2

Isa sɔrɔn ja

1 Nba, lon do rɔ, Rɔmu mansa ba Ɔjusiti ka a fɔ ko a la mansaya yɔrɔ bɛɛ mɔɔilu bɛɛ ye wa tɔɔ sɛbɛli diya. 2 Kirinisi le tɛɛ ye jamanatiiya la Siri waati wo la, wo tɔɔ sɛbɛli fɔlɔ. 3 Ka bɛn tɔɔ sɛbɛ ko ma, mɔɔ bɛɛ wara a fa so kɔndɔ. 4 Wo rɔ, Yusufu bɔra Nasarɛti, mɛn ye Kalile mara rɔ, ka wa Jude mara rɔ. A wara Bɛtilɛhemu, Mansa Dawuda la so kɔnin, ka a masɔrɔn ale ye Mansa Dawuda bɔnsɔn de ri. 5 Mariyamu wara a kɔfɛ, mɛn mamirani a bolo la. Alu fila wara ie tɔɔ sɛbɛli diya Bɛtilɛhemu. Wo tuma, Mariyamu kɔnɔma le tɛɛ.

6 Ka ie to Bɛtilɛhemu, Mariyamu moyi lon sera. 7 A moyira a dɛncɛ fɔlɔ la. A ka faanin miniminin den jɛɛnni ma ka a la kolofen na damunun ke fen kɔndɔ, baa alu tun ma jiya diya sɔrɔn lɔndan jiya bon na.

Mɛleka ka Isa sɔrɔn ko fɔ saagbɛngbɛnna doilu ye

8 Wo tuma, saagbɛngbɛnna doilu tɛɛ ye Bɛtilɛhemu so da la. Alu tɛɛ ye sila ie jana waa rɔ ye, ka ie janto ie la saa kuruilu rɔ. 9 Su wo rɔ, Maari Alla la mɛleka do ka a jɛɛ yiraka woilu la. Maari Alla nɔɔrɔ mɛlɛnda ka ie laminin, ka ie masilan

kojuuya. ¹⁰ Kɔni meɛka ka a fɔ ie ye ko: «Ai kana silan, baa n nani kibaro numa fɔla ai ye, men di ai la jamana mɔɔilu bɛɛ lasewa kosebɛ. ¹¹ Kisiba ra sɔrɔn ai ye bi, Mansa Dawuda la so kɔndɔ. Ale le Maari ri, Alla la Mɔɔ Nenematɔmɔnin kɔnin. ¹² N ye tɔmasere men yirakala ai la: Ai ye wa den nɛrɛnni sɔrɔn, a mamini faanin dɔ, a lani soboilu la damunun kɛ fen kɔndɔ.» ¹³ I kɔrɔkɔrɔ wo rɔ, wo yɔrɔ kelen dɔ, meɛka siyaman ba bɔra ka na la meɛka fɔlɔman wo kan. Alu bɛɛ ladɛnni ka Alla tando ko: ¹⁴ «Gbiliya ye kɛ Alla ye men ye sankolo rɔ. Jusu suma ye kɛ mɔɔilu ye duukolo kan, mɔɔ menilu duman a ye kɔnin.»

Saagbɛngbɛnnailu wara den nɛrɛnni mafɛnɛ diya

¹⁵ Meɛkailu koseyi men keni sankolo rɔ, saagbɛngbɛnnailu ka a fɔ iɲɔɔn ye ko: «An ye wa Bɛtilɛhemu. Alla ra ko men lase an ma, an ye wa wo lakɔrɔsi.» ¹⁶ Alu ka ikaliya ka wa Mariyamu ni Yusufu tɛrɛn. Alu ka den nɛrɛnni lani tɛrɛn kolofenilu la damunun kɛ fen kɔndɔ. ¹⁷ Alu ka den wo yen nɔa men ma, alu ka wo bɛɛ dantɛɛli kɛ mɔɔilu ye. ¹⁸ Menilu ka ie la dantɛɛli kan namɛn, woilu bɛɛ kabannakoyara. ¹⁹ Kɔni Mariyamu ka wo bɛɛ to a jusu rɔ ka imiri wo ma kosebɛ. ²⁰ Saagbɛngbɛnnailu wo ka ie kɔseyi waati men na, alu bɛɛ ka Alla gbiliya ka a tando, alu ka men bɛɛ lamɛn a ni alu ka men bɛɛ yen, a bɛɛ kɛra ikɔ meɛka ka a fɔ ie ye nɔa men ma.

Den sɔrɔnbailu wara a ri Allabatobonba kɔndɔ

²¹ Den sɔrɔn ka tele seyin bɔ tuma men, alu ka a la kojii kɛ. A tɔɔ lara ko Isa, meɛka ka tɔɔ men fɔ Mariyamu ye, ka a tɛrɛn a tun ma kɔnɔ ta burun.

²² Alu seniya waati dafara tuma men, seniya waati men sebeni Nabi Musa la sariya ro konin, Yusufu ni Mariyamu wara den di Jerusalemu. Alu wara a yiraka kanma Maari Alla la, ²³ baa a sebeni Maari Alla la sariya ro ko: «Ni i den folo kera ceman di, den wo ye a bila a dan na Maari Alla ye.» ²⁴ Maari Alla la sariya ka saraka men fo, ko kanba fila wala so kondo kanba fila, Yusufu ni Mariyamu ka wo bo.

Simeyon ni Ana ka den jereni yen

²⁵ Wo tuma, ce do tere ye Jerusalemu ye, men tao ko Simeyon. Mado puma le tere; a silanni Alla ye a na jere jere ma. Alla tun ka kisiba lahidi men ta Isirayeli mawilu ye, Simeyon tere ye wo dafa makonola. Alla la Nin Seniman tere ye Simeyon kan. ²⁶ Alla la Nin Seniman tun da a yiraka a la ko a te sa fewu foo a na wa ban lala Maari la Nenematomnin kan.

²⁷ Nba, Alla la Nin Seniman ka Simeyon nana Allabatobonba kondo. Wo waati kelen, Yusufu ni Mariyamu nara den di ye ka sariya ko nanabo. Alu don men keni Allabatobonba la, alu benda Simeyon na. ²⁸ Simeyon ka den jereni ta ka Alla tando. A kan ko:

²⁹ «Sisen, n Maari Alla, i ri i la jon boloka ka wa jususuma ro ka ben i la kumakan ma.

³⁰ N jere na ra la i la kisiba kan bi,

³¹ i ka men daben adamadenilu beɛ pana.

³² A keto kenɛbolan di, men di i la sila yiraka siya gberɛilu la. A ri bonya di i la mawilu Isirayeli ma.»

³³ Men foni Isa ma Simeyon bolo, wo ka a fa ni a na kabannakoya. ³⁴ Simeyon duwara ie ye, ka ban

ka a fɔ Isa na Mariyamu ye ko: «I tolo malɔ! Den jin di Isirayeli mɔɔilu siyaman nabe, ka siyaman fanan kɔrɔta. A ri ke Alla la tɔɔmasere ri, mɔɔ siyaman di iban men dɔ kɔnin. ³⁵ Wo rɔ, miriya menilu ye mɔɔ siyaman kɔndɔ, woilu ri bila gbɛ rɔ. Kɔni ile, i ri dunin ba sɔrɔn i jusu rɔ. A ri ke iko fan wa i sɔɔ.»

³⁶ Wo ka Alla la nabijuma muso do fanan tɛrɛn Allabatobonba kɔndɔ, men tɔɔ ko Ana. A fa, men bɔni Asɛri bɔnsɔn dɔ, a tɔɔ tɛrɛ ye ko Fanuyeli. Ana ra kɔrɔya bakɛ. A sunkurunya waati, a furura a cɛ bolo ka san wɔrɔnwula kɛ. ³⁷ A furu san wɔrɔnwula, a cɛ sara ka a kelen to ye. Sisen, a sɔrɔn tun da san biseyin a ni san naanin bɔ. A ye Allabatobonba kɔndɔ tuma bɛɛ, ka Alla bato su ni tele. A la baara ye sun don di, a ni Alla matara. ³⁸ Ana nara se Yusufu ni Mariyamu kɔfɛ. A ka baraka bila Alla ye kɔsɛbɛ, ka ban ka wo den na ko fɔ mɔɔilu ye, menilu jii lani Alla kan ko a ri Jerusalemukailu hɔrɔya ka bɔ ie la tɔrɔya rɔ.

Yusufu ni Mariyamu wara Isa ri Nasarɛti so kɔndɔ

³⁹ Fen fen fɔni Alla la sariya rɔ, Yusufu ni Mariyamu ka wo bɛɛ kɛ, ka ban ka ikɔseyi Kalile mara rɔ. Alu wara isii ie jɛrɛ la so la, Nasarɛti kɔnin. ⁴⁰ Denni kunbayara, ka fanka sɔrɔn a fari rɔ. A walijiyara. Alla la jumaya ye a kan.

Isa wara Taminkunna Sali rɔ

⁴¹ San san Isa sɔrɔnbailu tun di wa Taminkunna Sali kɛ Jerusalemu. ⁴² Ka bɛn Isirayeli mɔɔilu la namun ma, Isa ka san tan ni fila sɔrɔn san men na, a fanan wara sali rɔ a sɔrɔnbailu kɔfɛ. ⁴³ Sali ban men kɛni, Isa sɔrɔnbailu ka sila ta ka wa so.

Jaa, Isa ra to ie kɔma Jerusalemu ye, kɔni alu ma wo lɔn. ⁴⁴ Iko alu mɔɔ siyaman ba tɛrɛ ye sila kan ka wa so, alu lara a la ko Isa ye ie taama jɔɔn do bolo jama tɛma ye. Wo bolo ma, alu ka tele wo muumɛ kɛ taamala. Kɔni fitiri waati seni, alu ma Isa yen fewu! Alu ka a jinin ie wara mɔɔilu tɛma, a ni ie taama jɔɔnilu. ⁴⁵ Alu ma a yen. Wo rɔ, alu ka ikɔseyi ka wa a jinin Jerusalemu. ⁴⁶ A tele sawanan lon, alu donda Allabatobonba kɔndɔ ka Isa siini tɛrɛn dina karanmɔɔilu tɛma. A tɛrɛ ye a tolo malɔla ie la ka jinininkali kɛ ie kun ma. ⁴⁷ A la hankilimaya ni a la jabili ka woilu bɛɛ kabannakoya. ⁴⁸ A sɔrɔnbailu ka a yen tuma mɛn, alu fanan kabannakoyara. A na ka a majininka ko: «N dence, nfenna i ra ko su jin kɛ an na? An haminni tɛrɛ kojuuya. An tun da i jinin fan bɛɛ ka kɔna.» ⁴⁹ Isa ka a jabi: «Nfenna ai tɛrɛ ye n jininna ten? Ai ma a lɔn ko n ye n fa la bon na wa?» ⁵⁰ Kɔni a sɔrɔnbailu ma wo kɔrɔ lɔn.

⁵¹ Isa wara ie kɔfɛ Nasarɛti, ka to ie bolo ye. A tɛrɛ ye ie kan mirala tuma bɛɛ ka bonya di ie ma. Ko mɛnilu bɛɛ taminni, a na kɔnin ka woilu bɛɛ to a jusu rɔ. ⁵² Isa tora kunbayala a fari rɔ. A walijiyara. A diyara Alla ye, a ni mɔɔilu fanan ye.

3

Yaya ka kawandili kɛ

¹ Nba, Rɔmu mansa ba Tiberi la mansaya san tan ni looluna, Ponse Pilate tɛrɛ ye Jude mara kun na, ni Herodi tɛrɛ ye Kalile mara kun na, ni a kɔrɔcɛ Filipe tɛrɛ ye Iture ni Tirakoniti marailu kun na, a ni Lisaniyasi tɛrɛ ye Abileni mara kun na. ² Anasi ni Kayifasi tɛrɛ ye sarakalase la kuntiibaya la.

Wo tuma, Alla ka a la kuma lase Sakariya dence Yaya ma wula kɔndɔ. ³ Yaya wulira wo rɔ, ka wa kawandili ke Juriden ba fan dɔ. A ka a fɔ mɔɔilu ye ko alu ye sun ji rɔ tubi kanma, sa Alla ri yafa ie julumun dɔ. ⁴ Wo kera iko Nabi Esayi ka a sebe ja men ma ko:

«Mɔɔ do ri na a kan nabɔ wula kɔndɔ
ka a fɔ mɔɔilu ye ko alu ye sila ba raben Maari ye,
ka ban ka sila denni beɛ latelen a ye.

⁵ Dinban kɔndɔla beɛ ye lafa.

Koyinke ni tindi beɛ ye rakanya.

Sila rakundunilu ye latelen.

Sila juu ye raben ka nunku.

⁶ Wo wa ke, adamadenilu beɛ ri Alla la kisi ko yen.»

⁷ Jama tere ye nala Yaya ma sun ji rɔ kanma. A ka a fɔ doilu ye ko: «Aileilu fonfonni, yon ka Alla la kititeɛ nafɔ ai ye? ⁸ Ai ye kewali ke ikomin jiri den men da yiraka ko ai tubini. Ai kana a fɔ ai jere ye ko «Ibrahimia ye an fa le ri.» Baa n ye fɔla ai ye ko Alla ri se kaba jin kela Ibrahimia denilu di. ⁹ Sisen, teran da wuli jiri lulu tee kanma. Jiri menilu te den juma kela, woilu ri tee ka lafilu ta rɔ.»

¹⁰ Mɔɔilu ka Yaya majininka ko: «An ye nfen de ke wo rɔ?» ¹¹ Yaya ka ie jabi: «Duruki fila ye men bolo, wo ye feriyatɔ sɔ duruki kelen na. Damunun fen tii, wo fanan ye mɔɔ sɔ wo ja ma.»

¹² Nisankɔmirala doilu fanan nani sun ji rɔ kanma. Alu ka Yaya majininka ko: «Karanmɔɔ, an ye nfen de ke wo rɔ?» ¹³ A ka a fɔ ie ye ko: «Ai ka kan ka jate men mira mansa ye, ai ye dan wo ma. Ai kana foyi la wo kan.» ¹⁴ Sorodasi doilu fanan nara a majininka ko: «Andeilu don? Andeilu ka kan ka nfen de ke wo rɔ?» A ka ie jabi: «Ai kana mɔɔ

bolofen si mira a la fanka la. Ai kana maborili ke wuya la fanan. Ai ye ai wasa don ai sara ro.»

¹⁵ Alu bee tere ye imirila ie jusu ro ko: «Alla la Maa Nenematomnin men ko fani, Yaya le wo ri wo ro wa?» Baa, maailu tere ye wo kisiba makonola. ¹⁶ Ka ben ie miriya wo ma, Yaya ka a fo ie ye ko: «Nde ye ai sunna ji ro, kani dogbere nato n ka, men fanka ka bon n ta ri. Hali ka n birin ka a la sanbara jululu a ye, wo ka bon nde ma. Ale nato ai sunna Alla la Nin Seniman do, a ni ta! ¹⁷ A la fere ye a bolo, a ri a la sene suman bu ni a fofo ni a kise bo a jooon do fere men na. A wa wuli wo baara kanma, a ri suman kise ni a bu bo jooon do. A ri suman kise ke bondon kondoo, ka ban ka bu bee janin ta la. Ta wo ye ta sabali ri, men te ban habadan.» ¹⁸ Yaya ka fen siyaman fo ie ye, ka ie kawandi, ka Alla la kibaro juma lase ie ma.

¹⁹ Yaya ka jamanatii Herodi jalaki fanan, ka a masaron a tun da a korace muso Herodiyasi mira a la. Yaya ka Herodi jalaki kojuu siyaman do. ²⁰ Jalakili wo gbara Herodi la, foo ka Yaya mira ka a bila kaso la. Herodi ka kojuu ke wo ro, ka wo fanan la a la kojuu tilu bee kan.

Isa sun ji ro ko

²¹ Maailu ye nala sun ji ro kanma tuma men na, Isa fanan nara a sun diya ji ro*. Ka Isa to Alla matarala sun ji ro diya ye, sankolo lakara. ²² Alla la Nin Seniman ka kanba fari jooon ta ka jii Isa kan. Kuma kan do bora sankolo ro ka a fo ko: «N ninkan dence le i ri. I duman n ye kosobe!»

---

* **3:21** Wo tuma, Yaya ma bila kaso la burun.

Isa buruju

²³ Isa bɔra sun ji rɔ diya ka a la baara damira. Wo ka a tɛrɛn a ra san bisawa ɲɔɔn sɔrɔn. Mɔɔilu tɛrɛ a jatela Yusufu dencɛ le ri.

Yusufu tɛrɛ Heli den de ri.

²⁴ Heli tɛrɛ Matati den de ri.

Matati tɛrɛ Lebi den de ri.

Lebi tɛrɛ Mɛlɛki den de ri.

Mɛlɛki tɛrɛ Janayi den de ri.

Janayi tɛrɛ Yusufu den de ri.

²⁵ Yusufu tɛrɛ Matatiyasi den de ri.

Matatiyasi tɛrɛ Amɔsi den de ri.

Amɔsi tɛrɛ Nahɔmu den de ri.

Nahɔmu tɛrɛ Esili den de ri.

Esili tɛrɛ Nakayi den de ri.

²⁶ Nakayi tɛrɛ Maati den de ri.

Maati tɛrɛ Matatiyasi den de ri.

Matatiyasi tɛrɛ Semi den de ri.

Semi tɛrɛ Joseki den de ri.

Joseki tɛrɛ Joda den de ri.

²⁷ Joda tɛrɛ Jowanen den de ri.

Jowanen tɛrɛ Resa den de ri.

Resa tɛrɛ Sorobabeli den de ri.

Sorobabeli tɛrɛ Salatiyɛli den de ri.

Salatiyɛli tɛrɛ Nɛri den de ri.

²⁸ Nɛri tɛrɛ Mɛlɛki den de ri.

Mɛlɛki tɛrɛ Adi den de ri.

Adi tɛrɛ Kosamu den de ri.

Kosamu tɛrɛ Elimada den de ri.

Elimada tɛrɛ Eri den de ri.

²⁹ Eri tɛrɛ Yosuwe den de ri.

Yosuwe tɛrɛ Eliyɛsɛri den de ri.

Eliyɛsɛri tɛrɛ Jorimu den de ri.

Jorimu tɛrɛ Matati den de ri.

Matati tɛrɛ Lebi den de ri.

30 Lebi tere Simeyɔn den de ri.
 Simeyɔn tere Juda den de ri.
 Juda tere Yusufu den de ri.
 Yusufu tere Jonamu den de ri.
 Jonamu tere Eliyakimu den de ri.
 31 Eliyakimu tere Meliya den de ri.
 Meliya tere Mena den de ri.
 Mena tere Matata den de ri.
 Matata tere Natan den de ri.
 Natan tere Mansa Dawuda den de ri.
 32 Mansa Dawuda tere Jese den de ri.
 Jese tere Obedi den de ri.
 Obedi tere Bowosi den de ri.
 Bowosi tere Salimɔn den de ri.
 Salimɔn tere Nasun den de ri.
 33 Nasun tere Aminadabu den de ri.
 Aminadabu tere Adimen den de ri.
 Adimen tere Arini den de ri.
 Arini tere Hesirɔn den de ri.
 Hesirɔn tere Peresi den de ri.
 Peresi tere Juda den de ri.
 34 Juda tere Yakuba den de ri.
 Yakuba tere Isiyaka den de ri.
 Isiyaka tere Iburahima den de ri.
 Iburahima tere Tera den de ri.
 Tera tere Nakori den de ri.
 35 Nakori tere Seruki den de ri.
 Seruki tere Rakawu den de ri.
 Rakawu tere Faleki den de ri.
 Faleki tere Eberi den de ri.
 Eberi tere Sala den de ri.
 36 Sala tere Kanaan den de ri.
 Kanaan tere Arifasadi den de ri.
 Arifasadi tere Semu den de ri.
 Semu tere Nuhan den de ri.
 Nuhan tere Lameki den de ri.

37 Lamɛki tɛɛ Metusalemu den de ri.
 Metusalemu tɛɛ Enɔki den de ri.
 Enɔki tɛɛ Yarɛdi den de ri.
 Yarɛdi tɛɛ Malalɛli den de ri.
 Malalɛli tɛɛ Kenan den de ri.
 38 Kenan tɛɛ Enosi den de ri.
 Enosi tɛɛ Sɛti den de ri.
 Sɛti tɛɛ Adama den de ri.
 Adama tɛɛ Alla den de ri.

4

Ibulusa ka Isa manɛ

1 Nin Sɛniman tora Isa fɛ. Awa, Isa tɛɛ ye bɔla Juriden ba da la tuma mɛn na Alla la Nin Sɛniman lɔra a jɔrɔ ka wa a ri wula kɔndɔ. 2 A ka tele binaanin kɛ wula kɔndɔ ye, Ibulusa ye a magbɛɛn kɛla. A ma foyi si damun waati wo kɔrɔ. Tele binaanin dafanin, kɔnkɔ gbara a la a ja ma. 3 Wo rɔ Ibulusa nara ka a fɔ a yɛ ko: «Ni ile le ye Alla Dence ri, i ye a fɔ kaba wo ye ko wo ye yɛɛman ka kɛ buru ri.» 4 Isa ka Ibulusa jabi: «A sɛbɛni Alla la kitabu kɔndɔ ko: «Mɔɔ ti se balola buru gbansan na.»»

5 Isa banni wo fɔla Ibulusa yɛ, Ibulusa ka a ta ka wa a ri san ma, ka dunuja mansaya bɛɛ yiraka a la waati kelen na. 6 Ibulusa ka a fɔ a yɛ ko: «Jamana woilu bɛɛ dini nde ma. N wa sɔn mɔɔ mɛn dɔ, n di a bɛɛ di wo ma. N di i lasii jamana woilu bɛɛ kun na sa i ri bonya ba sɔrɔn. 7 Ni i ka nde bato, i ri woilu bɛɛ sɔrɔn.» 8 Isa ka a jabi: «A sɛbɛni Alla la kitabu kɔndɔ ko: «I ye i Maari Alla le bato ka ale kelen pe gbiliya.»»

9 Ibulusa ka Isa ta ka wa a ri Jerusalemu wo rɔ. A wara Isa lalɔ Allabatobonba kun na, ka a fɔ a yɛ ko: «Ni ile le ye Alla Dence ri, i ye igban de ka

bɔ yan. ¹⁰ Ka a masɔrɔn a sɛbɛni Alla la kitabu kɔndɔ ko: «Alla ri a fɔ a la mɛɛkailu yɛ ko alu ye i lakanda, ¹¹ ka i kɔrɔta ie bolo la, sa i sen kana se kaba ma.» ¹² Kɔni Isa ka Ibulusa jabi: «A fɔra Alla la kitabu kɔndɔ fanan ko: «I kana i Maari Alla kɔrɔbɔ.» ¹³ Ibulusa banda Isa manɛɛla, a kaɲara a ma tuma mɛn na, a bɔra a kɔfɛ ka lon gbɛrɛ makɔnɔ.

Isa ka a la baara damira Kalile mara rɔ

¹⁴ Isa bɔra ye ka wa Kalile mara rɔ Nin Seniman na sɛɛbaya rɔ. A la ko fɔra mara wo fan bɛɛ rɔ. ¹⁵ A tɛrɛ ye wala mɔɔilu karanna salibonilu la ye. Bɛɛ tɛrɛ ye a tɔɔɲuma fɔla.

Nasaretikailu ka iban Isa rɔ

¹⁶ Isa wara se Nasareti, a makɔlɔra yɔrɔ mɛn dɔ. Nɔɲɔn lon seni, a wara salibon na, ikomin a darini a kela ɲa mɛn ma. A se mɛn kɛni karan diya ye, a wulira ka ilo kitabu karan kanma. ¹⁷ Nabi Esayi la kitabu donda a bolo. A ka yɔrɔ do ɲinin kitabu rɔ, yɔrɔ mɛn karan loo tɛrɛ ye a la. A sɛbɛni yɔrɔ wo rɔ ko:

¹⁸ «Maari Alla la Nin Seniman ye n kan, ka a masɔrɔn a ra nde ɲenematɔmɔn ko n ye wa kibarɔ ɲuma fɔ fantanilu ye.

A ra n kelaya ko n ye a laseyi kasodenilu ma ko alu ra kanhɔrɔya,

ko n ye a fɔ ɲa fuyen yɛ ko ie ɲa ri laka.

A ka n kelaya ko n ye mɔɔ tɔrɔnɪlu kanhɔrɔya,

¹⁹ ko n ye a fɔ mɔɔilu yɛ ko Maari la san ba ra se, a la kininkinin di yiraka ie la san mɛn na kɔnin.»

²⁰ A banni wo karanna, a ka kitabu datuun ka a don a lamara bolo ka isii. Mɔɔilu bɛɛ ɲa lɔni tɛrɛ a

rɔ. ²¹ A ka a fɔ ie ye ko: «N da ban kitabu yɔrɔ mɛn karanna, wo kuma ra dafa ai jana bi.»

²² Alu bɛɛ tɛɛ ye a tɔɔ juma fɔla, baa alu kaban-nakoyani a la kuma jumailu rɔ. Wo rɔ, alu ka iɲɔɔn maɲininka ko: «Yusufu dence tɛ jɲin di wa?»

²³ Isa ka a fɔ ie ye ko: «Sika tɛ a rɔ, ai ri sanda jɲin la n ye ko: «Dandalila, i ka kan ka i jɛɛ lakendɛya fɔlɔ.» Ai ri a fɔ n ye fanan ko: «I ka ko mɛnilu kɛ Kapɛrinahumu, an ye woilu kalama. I ye woilu jɔɔn kɛ i jɛɛ fanan wara rɔ yan.» ²⁴ A ka a fɔ ie ye ko: «Tɲɲa le! Nabijuma si tɛ jatela a wara mɔɔilu bolo. ²⁵ N di misali doilu yiraka ai la. Nabi Eli la tele rɔ, san sawa ni karo wɔɔrɔ dafara sancɪ ma se nala Isirayɛli jamana duu kan. Wo le ka a kɛ, kɔnkɔ ba donda jamana kɔndɔ. Wo tuma, cɛsamuso ka siya Isirayɛli jamana rɔ yan. ²⁶ Kɔni Alla ma Nabi Eli lawa wo si demɛna. Alla ka Nabi Eli lawa cɛsamuso do wara Sarɛpita so kɔndɔ, mɛn ye Sidɔn mara rɔ. ²⁷ Ka la wo bɛɛ kan, Nabi Elise la tele rɔ, kunatɔ tun ka siya Isirayɛli jamana rɔ yan. Kɔni wo si ma kɛndɛya Nabi Elise bolo fo Naaman kelen Sirijɛka.»

²⁸ Nba, wo ka mɛnilu siini tɛɛn ye salibon na, woilu ka kuma wo mɛn ka monɛ kojuuya. ²⁹ Alu bɛɛ wulira ka Isa gbɛn ka labɔ so kɔndɔ. Iko so wo lɔni tindi ba kan, alu ka Isa ta ka wa a ri tindi ba wo kun dɔ ko ka a lafilɪ, kosa a ri be ka faa. ³⁰ Kɔni a taminda ie tɛma ka wa.

Isa ka jina gbɛn

³¹ Nba, Isa wara Kapɛrinahumu, so mɛn ye Kalile mara rɔ. Nɔɲɔn lɔn sera, a wara mɔɔilu karan salibon na. ³² Alu kabannakoyara a la mɔɔ karan jɲa ma, ka a masɔrɔn a tɛɛ ye mɔɔilu

karanna kuma men na sebaaya ba tere ye wo ro.
³³ Wo ka ke jinato do tere ye jama tema ye. Ka Isa to
karanna, jinato wo kulera fanka la ka a fo ko: ³⁴ «Ee,
Isa Nasaretika! I ye nfen kela andeilu tema yan? I
nani an halaki kanma wa? I ye mao su men di, n ka
wo lon. Alla la Mao seniman de i ri.» ³⁵ Isa jamanda
jina ma ka a fo a ye ko: «I makun! Bo ce wo fe!» Jina
ka ce wo labe duu ma jama bee jana, ka ban ka bo
a fe. Foyi si ma ke ce la. ³⁶ Maoilu kabannakoyara a
ja jere jere ma wo ro. Alu ka a fo injon ye ko: «Kuma
su juman ye jin di? A ragbe! A ye jinailu jamarila
fanka ni sebaaya la. A wa a fo ie ye ko alu ye bo, alu
ri bo.» ³⁷ Wo ro, Isa tere ye men kela, wo kibaro fora
fan bee yoro wo laminin do.

Isa ka Siman biran muso lakendeya

³⁸ Isa bora salibon na ka wa Siman wara. A sera
ye ka a teren Siman biran muso toni kosebe, a
muso na konin. A fari kalayani kojuuya. Siman
wara maoilu ka Isa madiya ko a ye muso demen.
³⁹ Isa wara se a fe, ka ilo a kun na. A ka fari
makaliya makuma, ko a ye bo muso ro. A bora.
Musu wulira ikoro ye, ka damunun di ie ma.

Isa ka jankaroto siyaman nakendeya

⁴⁰ Fitiri waati se men keni, maoilu nara jankaro
toilu ri Isa ma. Jankaro su siyaman tere ye ie kan.
Isa ka a bolo la a kelen kelenna bee kanma ka ie
lakendeya. ⁴¹ Jinailu bora mao siyaman fe fanan.
Alu bo waati, alu kulera ka a fo Isa ma ko: «Alla
Dence le ile ri.» Koni Isa ka ie makuma ka ie
makun! A ma son ie ye kuma, ka a masaron alu ka
a lon ko ale le ye Alla la Mao Nenematomonin di.

Isa wara kawandili ke Jude mara ro

⁴² Wo duusa gbɛ jona, Isa bɔra so kɔndɔ ka wa wula kɔndɔ. Mɔɔilu ka a ɲinin haan ka a sɔrɔn wula kɔndɔ ye. A loo tɛrɛ ye ie la ka a laseyi ie wara, baa alu tɛ a fɛ a ye bɔ ye. ⁴³ Kɔni Isa ka a fɔ ie yɛ ko: «A fɛrɛ tɛ fo n ye wa Alla la mansaya kibaro ɲuma lase mɔɔilu ma so ba gbɛrilu la. N kelayani wo le la.» ⁴⁴ A tora Jude mara rataamala, wo rɔ, ka mɔɔilu kawandi salibonilu la.

5

Simɔn ka jɛɛilu mira Isa baraka rɔ

¹ Nba, lon do rɔ, Isa lɔni tɛrɛ Kenesarɛti Dala tɔrɔfɛ. Jama nara a laminin fan bɛɛ rɔ ka ie tolo malɔ Alla la kuma la. ² A ka kulun fila lani yen ji dafɛ. Kulun tiilu tun da bɔ ji kan ka kulunilu to ye. Alu tɛrɛ ye ie la jɔɔilu makola ji dala. ³ Isa wara don kulun wo kelen kɔndɔ, mɛn tɛrɛ ye Simɔn ta ri kɔnin. A ka a fɔ Simɔn yɛ ko a ye a kulun mabɔ gbɛlemala la dooni. Isa ka isii kulun kɔndɔ ka mɔɔilu karan, mɛnilu lɔni gbɛlema.

⁴ A banni mɔɔilu karanna, a ka a fɔ Simɔn yɛ ko: «I ye kulun nawa ji kan bɛrɛ kɛ ka ai la jɔɔilu bila ji rɔ, sa ai ri jɛɛ mira.» ⁵ Simɔn ka a jabi: «Karanmɔɔ, an da su muumɛ kɛ jɛɛ ɲininna ka kɔɲa. An ma foyi sɔrɔn. Kɔni n di jɔɔilu kɛ ji rɔ ikɔ tuun i la kuma sababu la.» ⁶ Wo rɔ, Simɔn wara jɔɔilu kɛ ji rɔ. Nba, alu ka jɛɛ siyaman ba mira. Jɛɛ warara foo ka jɔɔilu farafara damira. ⁷ Alu ka ie baara jɔɔilu kili, mɛnilu tɛrɛ ye ji kan kulun gbɛrɛ kɔndɔ, ko woilu ye na ie dɛmɛn. Alu nara ie la kulun dɔ. Kulun fila woilu bɛɛ fara jɛɛ la kojuuya, foo kulunilu jiitɔ tɛrɛ ji kɔrɔ. ⁸ Simɔn Piyɛri ka wo yen tuma mɛn, a ka imajii Isa sen kɔrɔ ka a madiya ko: «Maari, i

kana i madon n na, baa kojuukɛla le ye nde ri.»
⁹ A ka wo fɔ ka a masɔrɔn jɛɛ jate wo tun da Simɔn ni a la mɔɔilu bɛɛ kabannakoya foo ka silan. ¹⁰ A baara jɔɔn mɛnilu tɛɛ ye Sebede dencɛilu Yakuba ni Yuhana ri, woilu fanan kabannakoyara.

Kɔni Isa ka a fɔ Simɔn yɛ ko: «I kana silan. I kusan jɛɛ jininna. Kɔni ka damira bi haan ka wa, i ri mɔɔilu jinin ka ie kɛ Alla ta ri.» ¹¹ Alu bɔra ji kan tuma mɛn na, alu ka kulunilu ni jɛɛ mira fen bɛɛ to ye ka bila Isa kɔ.

Isa ka kunatɔ do lakɛndɛya

¹² Nba, lon do rɔ, Isa tɛɛ ye Kalile mara rɔ. Ka a to so da la, a bɛnda kunatɔ do ma. Kuna juu ba le tɛɛ ye a ma. A ka Isa yen ka a jɔkɔrɔ bɛn duu ma, ka a madiya ko: «Maari, ni i sɔnda, a se ye i yɛ ka n fari sɛniya foo ka n nakɛndɛya.» ¹³ Isa ka a bolo maa a la ka a fɔ a yɛ ko: «N sɔnni. I ye sɛniya.» Kuna ka a bila ikɔrɔ ye. ¹⁴ Isa ka a fɔ a yɛ ko: «I kana a fɔ mɔɔ si yɛ. Wa i fari yiraka sarakalase la. Alla ka saraka mɛn fɔ Nabi Musa la sariya rɔ, i ye wo bɔ i la sɛniyali kosɔn, ka ban ka i la sereya yiraka.» ¹⁵ Kɔni hali wo, Isa tɔɔ tɛɛ ye fɔla ka jɛnsɛn fan bɛɛ rɔ. Wo le ka a kɛ, jama tɛɛ ye nala ka ie tolo malɔ a la. Jankarɔtoilu tɛɛ ye nala kɛndɛya jininna fanan. ¹⁶ Kɔni Isa kelen tɛɛ ye wala Alla matara diya wula rɔ ko siyaman.

Isa ka kɔrɔngbɔnin do lakɛndɛya

¹⁷ Lon do rɔ, Isa tɛɛ ye mɔɔilu karanna bon do la. Farisilu ni sariya karanmɔɔilu siini tɛɛ ye. Woilu nani ka bɔ Kalile mara ni Jude mara so siyaman na, a ni Jerusalemu so kɛndɔ. Wo tuma, Maari Alla la sebaaya ye Isa kan ka mɔɔilu lakɛndɛya.

¹⁸ Ka Isa to mɔɔilu karanna, mɔɔ doilu nara ce kɔrɔngbɔnin do ri. A lani tere lafen kan. Alu tere ye don ko rɔ bon na, ko ka jankarɔto la Isa jakɔrɔ. Alu ka fere beε ke ka a don ja ninin. ¹⁹ Kɔni jama warani tere kojuuya. Wo rɔ alu ma don ja sɔrɔn. Wo le kosɔn, alu yelera bon kan ka yɔrɔ do waranka. Alu ka kɔrɔngbɔbatɔ ni a la lafen ta ka a lajii woo wo la. Alu ka a lajii haan ka wa a la Isa jakɔrɔ jama tema. ²⁰ Isa ka wo beε ragbe ka a yen ko mɔɔ woilu lani ale la. Wo rɔ, a ka a fɔce kɔrɔngbɔbatɔ ye ko: «N duuyɔɔnce, i ra makoto i la kojuuilu la bi.»

²¹ Sariya karanmɔɔilu ni Farisi menilu tere ye ye, woilu ka imiri ko: «Yon de jin di men ye Alla tanama kuma fɔla ten? Yon di se mɔɔ makotola a julumunna ten, fo Alla kelen pe?» ²² Isa ka ie la miriya lɔn. Wo rɔ, a ka a fɔ ie ye ko: «Nfenna miriya su wo ye ai jusu rɔ? ²³ A ye di? Ka a fɔ ce wo ye ko a ra makoto a la julumun na, wala ka a fɔ a ye ko a ye i wuli ka i taama, juman ke duman wo fila rɔ? ²⁴ N di a yiraka ie la, bi, ko a se ye n ye, Mɔɔ Dence kɔnin, ka mɔɔ makoto kojuuilu la, dunuja jin dɔ.» Wo rɔ, a ka a fɔ kɔrɔngbɔbatɔ ye ko: «I wuli. I la lafen ta. I ye wa i wara.» ²⁵ A wulira ikɔrɔ ye jama beε jana ka a la lafen ta ka wa a wara. A watɔla, a tere ye Alla tandola kosebe. ²⁶ Mɔɔilu beε kabannakoyara ka Alla tando ka ban ka silan. Alu kan ko: «Eε! An da ko bailu yen bi!»

Isa ka Lebi kili

²⁷ Wo kɔ, Isa bɔni ye, a ka nisɔnkɔmirala do siini yen nisɔnkɔmira diya. A tɔɔ ko Lebi. Isa ka a fɔ a ye ko: «I ye bila n kɔ.» ²⁸ Lebi wulira ka a la baara to ye ka bila Isa kɔ.

29 Kɔfɛ, Lebi ka damunun ba rabɛn Isa yɛ ka mɔɔilu kili a wara. Nisɔnkɔmirala siyaman nara, a ni mɔɔ gbɛɛilu. Alu bɛɛ tɛɛ ye damunun kɛla iɲɔɔn fɛ. 30 Farisi doilu ni sariya karanmɔɔ doilu nara ka ie bɛɛ siini tɛɛn yɔɔ kelen dɔ. Wo gboyara ie yɛ. Wo rɔ, alu ka Isa la karandenilu mapininka ko: «Nfenna ai ra sɔn ka damunun kɛ nisɔnkɔmiralailu fɛ, a ni kojuukɛla gbɛɛilu?» 31 Isa ka ie jabi: «Mɔɔ mɛnilu kɛndɛ, woilu mako tɛ dandalila la. Jankarɔtoilu mako ye dandalila la. 32 N ma na mɔɔ teleninilu kili kanma. N nani kojuukɛlailu le kili kanma, sa alu ri tubi.»

Fen kɔɔ ni fen kura tɛ kelen di

33 Doilu ka a fɔ Isa yɛ ko: «A ye di? Yaya la karandenilu ni Farisilu la karandenilu ye sun donna waati do la a ni alu ye Alla matara. Kɔni i la karandenilu ri damunun kɛ ka minnin waati bɛɛ.» 34 Isa ka ie jabi sanda do rɔ ko: «A ye di? Ni kɔɔ kura sera do wara, i ri se ka kɔɔ kura tii ni a terilu jamari ko alu kana damunun kɛ iɲɔɔn fɛ wa? Wo ti se kɛla! 35 Baa lon do natɔ, kɔɔ kura tii ri bɔ a terilu rɔ. Wo lon, jɛnɛsuma ri gba ie la. Wo rɔ, alu ri sun don wo lon.»

36 Isa ka sanda do fanan la ie yɛ ko: «Mɔɔ tɛ faanin kura kunkurun tɛɛ faanin kɔɔ rabɛn kanma. Ni i ka wo kɛ, faanin kura ri tijan. Ka la wo kan fanan, i ri a tɛɛn faanin kura kunkurun wo ti se bɛnna faanin kɔɔ ma. 37 Wo ja kelen ma, mɔɔ tɛ minnin fen fadiman kura kɛ foroko kɔɔ kɔndɔ. Ni i ka wo kɛ, minnin fen fadiman kura ri foroko kɔɔ wo te ka a tijan. Minnin fen bɛɛ ri bɔ. Foroko ni minnin fen bɛɛ ra tijan wo rɔ. 38 Wo le kosɔn, minnin fen fadiman kura ka kan ka kɛ foroko kura

le kəndɔ. ³⁹ Ni mɔɔ kɔni darira minnin fen fadiman kɔrɔ minna, a kura loo tɛ gba a la fewu! A ri a fɔ ko: «Kɔrɔman duman.»»

6

Isa ka mɛn fɔ Nɔɔn lonna ko rɔ

¹ Nɔɔn lon do rɔ, Isa ni a la karandenilu tamintɔ tɛɛ ye sɛnɛ do tɛma. Ka ie to sɛnɛ tɛma, Isa la karandenilu ka sɛnɛ suman tonson do bɔrɔndɔ ka a toto ka a damun. ² Wo kɛra Farisi doilu jana. Alu ka a fɔ karandenilu ye ko: «Ko mɛn ma kan ka kɛ Nɔɔn lon ma, ai ye wo kɛla nfenna?» ³ Isa ka ie jabi: «Kɔnkɔ tɛɛ ye Mansa Dawuda ni a taama jɔɔnilu la, a ka mɛn kɛ, ai ma wo karan wa? ⁴ A donda Allabatobonba kəndɔ, saraka buru tɛɛ ye yɔrɔ mɛn. Ka bɛn sariya ma, mɔɔ si ma kan ka buru wo damun foo sarakalaselailu. Kɔni mansa Dawuda ka wo ta ka a damun, ka do di a taama jɔɔnilu ma.» ⁵ Wo rɔ, Isa ka a fɔ ie ye ko: «Mɔɔ Dɛncɛ le ye Nɔɔn lon tii ri.»

Isa ka kɛ bolo faanima do lakɛndɛya

⁶ Nba, Nɔɔn lon gbɛɛ, Isa donda salibon do la ka mɔɔilu karan. Cɛ do tɛɛ ye, mɛn bolokinin janin a la. ⁷ Nba sariya karanmɔɔ doilu ni Farisi doilu fanan tɛɛ ye ye, mɛnilu tɛɛ ye kɔrɔsila kojuuya, baa alu tɛɛ ye fɛɛ jininna ka Isa jalaki. Ni a ka bolo janintɔ wo lakɛndɛya Nɔɔn lon, alu ri a jalaki sababu sɔrɔn. ⁸ Kɔni Isa ka ie miriya lɔn. A ka a fɔ bolo sabatɔ ye ko: «Iwuli ka ilɔ an tɛma.» A ka ilɔ. ⁹ Isa ka jama maɔnininka ko: «A ye di? A daani ka kɔɔnuma kɛ Nɔɔn lon, wa kojuu? Ka mɔɔ kisi, wa ka a faa?» ¹⁰ A ka a ja lɔ ie bɛɛ rɔ, ka ban ka a fɔ cɛ wo ye ko: «I bolo rasɔmɔn!» A ka a

bolo rasəmən. Ikərə ye, a kəndeyara. ¹¹ Farisilu ni sariya karanmōilu ka wo yen tuma mən, ie jusu bəra kojuuya. Alu wara iḡōn yen ka a fō ko: «An ye nfen kε Isa la?»

Isa ka keladenba tan ni fila jənematəmən

¹² Lon gbεε, Isa wara Alla matara diya koyinkεilu yərə rō. A ka su muumε kε Alla matarala. ¹³ Duusa gbēni, a ka a la karandenilu bεε kili ka mōō tan ni fila jənematəmən ie rō, ka kε a la keladenbailu ri. ¹⁴ Wo mōō tan ni fila tōō le jin: Simən, Isa ka mən tōō la ko Piyeri, a ni a doocε Andere; Yakuba ni Yuhana; Filipe ni Bartōlmi; ¹⁵ Matiyu ni Tomasi; Alife dence Yakuba ni Simən, a ye fōla mən ma ko Fabaden; ¹⁶ Yakuba dence Judasi; a ni Judasi Sikariyoti, mən ye a janfa mōō ri.

Isa ka jama ba karan ka jankarotoilu lakendeya

¹⁷ Nba, Isa ni keladenba woilu jiira koyinkε la ka wa se gbekula do rō. Alu benda karanden siyaman di ye. Jama ba fanan tere ye ka bō yərə siyaman. Doilu bōni Jerusalemu, doilu bōni Jude mara rō. Doilu fanan bōni kōōji da la, so menilu tōō ko Tiri ni Sidən. Alu bεε nani ka ie tolo malō Isa la, ka lakendeya. ¹⁸ Jinailu tere ye menilu tōrōla, woilu lakendeyara fanan. ¹⁹ Mōō bεε tere ye a ja jininna ka i maa Isa la, ka a masərən fanka tere ye a la jankarotoilu bεε lakendeya.

Mεnilu ye barakadenilu ri

²⁰ Isa ka a ja lō a la karandenilu rō ka a fō ie ye ko:
«Aile barakaden menilu ye fantanya rō,
baa Alla la mansaya ye ai ta le ri.

³² «Ni ai ka ai kaninba dɔrɔn kanin, julu su numan de wo ri? Hali kojuukɛlailu fanan ye mɔɔ kaninna mɛn fanan ka ai kanin. ³³ Ni ai ye mɔɔ ladiyala mɛn ka ai ladiya fanan, julu su numan de wo ri? Hali kojuukɛlailu ye wo nɔɔn kɛla. ³⁴ Ni ai ka julu don julu saralailu dɔrɔn na, julu su numan de wo ri? Hali kojuukɛlailu ye julu donna a sara ko le rɔ. ³⁵ Ai kɔni ye ai juuilu kanin, ka kojuma kɛ ai ye. Ai ye julu don ie la, ka ban ka a sara ko to ye. Ni ai ka a kɛ ten, ai barayi ri wara; ai ri kɛ Alla Kɔrɔtaninba denilu jɛɛ jɛɛ ri. Ka a masɔrɔn ale ka ni mɔɔ bɛɛ ma, hali fisiriwali ni mɔɔ juuilu. ³⁶ Ai ye kɛ hinaba ri, iko ai Fa Alla hinaba ri na mɛn ma.»

Ai kana mɔɔilu jii kojuukɛlailu ri

³⁷ Isa ka a fɔ ie ye ko: «Ai kana mɔɔilu jii kojuukɛlailu ri. Wo rɔ, ai fanan tɛ jii kojuukɛla ri. Ai kana mɔɔ jalaki. Wo rɔ, ai fanan tɛ jalaki. Ai ye mɔɔilu makoto. Wo rɔ, Alla fanan di ai makoto. ³⁸ Ai ye mɔɔilu sɔ, ai fanan di sɔ. Ai ri sɔ iko mɔɔ ye mɔɔ sɔla suman na ka a wara na mɛn ma. A ri fɛ lafa, ka a juujuu, ka a madii, ka do fanan la a kan, fo ka bon. Ai ri sɔ ten. Ai wa mɔɔilu sɔ na mɛn ma, Ai fanan di sɔ wo na ma.»

³⁹ Wo rɔ, Isa ka sanda doilu la ie ye, ko: «A ye di? Na fuyen di se ka na fuyen na gbeleke mira wa? Alu fila bɛɛ tɛ be denka rɔ wa? ⁴⁰ Karanden ti se taminna a karanmɔɔ la, kɔni ni a ka iraja karanna kosɛbɛ, a ri kɛ a karanmɔɔ nɔɔn di.

⁴¹ «Namanin mɛn ye i badenma na ma, i ye wo mafɛnela nfenna, ka a tɛrɛn fɛrɛn mɛn ye i jɛɛ na ma, i tɛ wo kɔrɔsila? ⁴² I ri se ka a fɔ i badenma ye di ko: «N badenma, namanin mɛn ye i na ma,

n di wo bɔ i ja ma», ka a tɛrɛn fɛrɛn ye i jɛrɛ ja ma? Filankafu! I ye fɛrɛn wo bɔ i jɛrɛ ja ma fɔlɔ. Kosa i jɛrɛ ja ri laka. Wo rɔ, i ri se ka jamanin bɔ i badenma ja ma.»

Jiri su ri lɔn a den fɛ

⁴³ Nba, Isa kan ko: «Jiri juma ti se den juu kɛla. Jiri juu fanan ti se den juma kɛla. ⁴⁴ Jiri su ri lɔn a den fɛ. Toro den ni rɛsɛn den, wo si tɛ sɔrɔnna jiri wɔnenma la. ⁴⁵ Ko juma ye bɔla mɔɔ juma solɔmɛ rɔ. Kojuu ye bɔla mɔɔ juu solɔmɛ rɔ. Mɛn ye mɔɔ solɔmɛ rɔ, wo kuma ri bɔ a da rɔ.»

Bonlɔla fila

⁴⁶ Isa ko: «Nfenna ai ye a fɔla nde ma ‹Maari, Maari› ka a tɛrɛn ai tɛ n na kumakan bonyala? ⁴⁷ Mɔɔ mɔɔ nani nde ma, ka a tolo malɔ n kan na ka wo mira, n di se ka wo la mɔɔ mɛn ma, n di wo fɔ ai yɛ. ⁴⁸ A ye iko bonlɔla, mɛn ka duu sen ka a la bon ju birin farakolo kan. Sanci ba nara, ji bɔra. Ji woyora kojuuya ka se bon wo ma. Kɔni a ma foyi si kɛ bon na, ka a masɔrɔn bon lɔni farakolo kan. ⁴⁹ Mɔɔ mɛn tɛ n na kuma mirala, n di wo fanan la bonlɔla do ma. Bonlɔla wo ka a la bon lɔ kɛnɛ kan. A ma a juu sii farakolo kan. Sanci nara, ji bɔra. Ji woyo se mɛn kɛni bon ma, bon bera kojuuya ka tɛjan fewu!»

7

Isa ka sofaden kuntii la jɔn nakɛndɛya

¹ Isa banni wo fɔla jama ye, a donda Kapɛrinahumu so kɔndɔ. ² Rɔmuka sofaden kuntii do tɛrɛ ye so kɔndɔ, mɛn diyana jɔn tun ma kɛndɛ. Wo faatɔ le tɛrɛ jankarɔ bolo. ³ Sofaden kuntii wo

ka Isa mankutu men waati men na, a ka Yahudiya mɔɔbailu kelaya ka Isa madiya, ko a ye na a la jɔn nakendeya. ⁴ Mɔɔbailu se men keni Isa ma, alu ka a madiya kosebe ka a fɔ a ye ko: «Sofaden wo la hakan de. I ka kan ka a demen, ⁵ baa an na jamana mɔɔilu duman a ye kosebe. A jere ka an na salibon lo an ye.» ⁶ Wo ro, Isa wara ie kofe. Alu sudunyani sofaden kuntii wara, sofaden kuntii ka a teri doilu lawa Isa ma, ka a fɔ a ye ko: «Maari, i kana i jere toro. N na hakan te i ye don n wara, ka a masoron i ka bon nde ri paaon! ⁷ Wo bolo ma, n ma son n jere ye wa i kunben, ka a masoron wo ka bon nde ma. Koni ni i ka kuma kelen fo, n na jɔn di kendeya. ⁸ Ka a masoron n ye do la fanka korɔ, sofaden doilu fanan ye n na fanka korɔ. N wa men kelaya, wo ri wa. N wa men kili, wo ri na. N wa a fo n na jɔn ye ko a ye ke ten, a ri a ke ten.» ⁹ Isa ka kela wo men waati men na, a kabannakoyara kosebe. A ka iyelɛman ka a ja lo jama ro, jama men bilani a kofe, ka a fo ie ye ko: «N ye a folo ai ye ko hali Isirayelikailu ro n ma lemeniya wo jɔon yen ye.» ¹⁰ Nba, keladenilu bora Isa kofe, ka ikoseyi sofaden kuntii wara. Alu wara a teren ye jɔn wo ra kendeya fewu!

Isa ka kanberen suu lakunun

¹¹ Wo ko, Isa bora Kaperinahumu ka wa so do la, men tao ko Nahini. A la karandenilu ni jama ba bilani tere a ko. ¹² A sudunyani so da la, a ka jɔon ben suu la, alu ye wala a madon diya kaburu so la. Dence kelen pe wo le tere cesamuso bolo. So kondɔ mɔɔilu siyaman ba le nara muso wo torofe. ¹³ Maari ka muso wo kasito yen ka kininkinin a

ma. A ka a fɔ muso yε ko: «I kana kasi.» ¹⁴ Ka ban ka imadon suu ta fen na ka a bolo maa a la. Suu talailu ka ilo. A ka a fɔ ko: «Kanberen, iwuli.» ¹⁵ Wo fɔni, suu kununda. A wulira ka isii ka kuma damira. Isa ka a di a na ma. ¹⁶ Mɔɔ bεε silanda ka kabannakoya wo rɔ. Alu ka Alla tɔɔ bonya ka a fɔ ko: «Alla la nabiruma ba do ra na an tema.» A ni, «Alla ra na a la mɔɔilu demen kanma.» ¹⁷ Nba, Isa kibaro jensenda Jude mara ni a laminin bεε rɔ.

Yaya ka a la karandenilu lawa Isa ma

¹⁸ Yaya la karandenilu ka Isa la kibaro lase Yaya ma. Wo rɔ, a ka karanden fila kili ¹⁹ ka ie kelaya ko alu ye wa Maari Isa majininka ko: «Alla la Mɔɔ Nenematɔmnin men nato, wo ye ile ri wa, wala an ye dogberε makɔnɔ?» ²⁰ Karanden fila woilu wulira ka wa Isa majininka ko: «Maari, Yaya ra an lɔ i ma. A ko an ye na i majininka ko: «Alla la Mɔɔ Nenematɔmnin men nato, wo le ile ri wa, wala an ye dogberε makɔnɔ?»» ²¹ Wo tuma, Isa ye a kan ka mɔɔ siyaman nakendeya, jankarɔto a ni lanjiritɔilu, ka jinailu gben jinatɔilu fε, ka ja fuyen siyaman ja laka. ²² Wo rɔ, Isa ka keladen fila wo jabi: «Men da ke ai jana yan, men fanan da dantεε ai jana, ai ye wa wo bεε fɔ Yaya ye. Ai ye a fɔ a ye ko: Fuyenilu ja ra laka. Senkelenilu ra taama koruma. Kunatɔilu ra kendeya. Tologbedenilu tolo ra laka. Suilu ra kunun ka wuli. Kibaro juma ra lase bolokolonilu ma. ²³ Ni mɔɔ mɔɔ ma tεε n dɔ, wo ye barakaden de ri.»

²⁴ Yaya la keladenilu bɔ men keni ye, Isa kumara jama ye Yaya la ko rɔ. A kan ko: «Ai wa men kera waa rɔ, ai wara nfen mafene ye? Ai wara bin de mafene wa, fɔjɔ ye men lamaala? Wo kuma tε! ²⁵ Ai

wara ka nfen mafene sa? Faanin dagbelen tii wa? Wo kuma te. Menilu ye faanin dagbelen donna, ka ie diyana koilu ke, woilu te saronna waa ro, fo mansa wara. ²⁶ Ai wara nfen mafene diya waa ro? Ai ma wa nabijuma do mafene wa? Nabijuma le tere jo! Koni ale ka bon nabijuma ri paaon! ²⁷ A sebeni a la ko ro Alla la kuma ro ko:

«A ragbe, n di n na keladen nawa i je ka i la sila raben i je.»

²⁸ A ragbe! Muso si ma den saron folo, men ka bon Yaya ri. Koni mao mao ye Alla la mansaya ro, hali men ye a bee koro, wo bee ka bon Yaya ri. ²⁹ Mao menilu ka Isa la kawandili kan namen, hali nisankomiralailu, alu bee ka Alla gbiliya, ka a masaron alu tere ye sunna ji ro Yaya la sun ji ro koro. ³⁰ Koni Farisilu ni sariya karanmaoilu ka iban Alla sawo ro. Alu ma son Yaya ye ie sunna ji ro.»

³¹ Isa ka a fo ikoo tuun ko: «N ye bi maoilu la nfen ma? Alu ni nfen de munujani? ³² Alu boni denninilu la, menilu siini janatela lufe ro. Alu ye a folo ie dujonnilu ye ko:

«A ragbe. An ka fule fo ai ye
koni ai ma son ka don ke.
An ka saya dankili la ai ye,
koni ai ma kasi.»

³³ I ma a yen, Yaya nara, a ma damunun ke, a ma minnin fen fadiman min. Wo ro, ai ka a jate jinatoo ri. ³⁴ Mao Dence ra na sisen. A ye damunun kela, a ye minnin kela. Wo ro, ai ye a folo a ma ko a ma foyi si lon fo noomaya a ni dolo min, ko nisankomiralailu ni kojuukela gberailu duman a ye kojuuya. ³⁵ Koni mao men ye Alla la walijiya

gbiliyala, wo tii ye walijiya kelen wo yirakala ko a telenni.»

Kaninteya den de ye makoto le ri

³⁶ Lon do rɔ, Farisi cɛ do tɛrɛ ye mɛn ka Isa kili damunun kanma. Wo rɔ, Isa wara a wara. Alu ka damunun kɛ iɲɔɔn fɛ. ³⁷ Ka ie to damununna, muso donda bon na. Muso ɲin tɛrɛ ye kojuukɛla le ri. Muso wo tun da a mɛn ko Isa ra wa damunun diya Farisi cɛ wara. Wo rɔ, a wulira ka na daa alabasitari ri, mɛn fani latikɔɔn tulu la. ³⁸ A donda bon na ten. A taminda Isa *kɔfɛ ka i lɔ a sen kɔrɔ ka kasi. Ka a to kasila, a ɲaji bɔra ka buruburu Isa sen kan ka ie suma. Wo rɔ, a ka Isa sen jɔsi a jɛrɛ kungsi la ka ie sunbu, ka ban ka ie mamun latikɔɔn tulu la.

³⁹ Farisi cɛ mɛn ka Isa kili damunun kanma ka wo bɛɛ lakɔrɔsi ka a fɔ a jɛrɛ kɔndɔ ko: «Ni cɛ ɲin tun kɛra Alla la nabijuma jɛrɛ jɛrɛ ri, a tun di muso suu ɲin lɔn, mɛn da a bolo maa a la ten. A tun di a lɔn ko muso ɲin tɛrɛ ye kojuukɛla le ri.» ⁴⁰ Isa ka a fɔ Farisi cɛ yɛ ko: «Simɔn, n ye a fɛ ka kuma do fɔ i yɛ.» Simɔn ka a jabi: «Karanmɔɔ, i ye a fɔ.» ⁴¹ Isa ko: «Cɛ do la julu tun ye mɔɔ fila la. Kelen ta bɛnni wodigbɛ kɛmɛ loolu la. A tɔ kelen ta bɛnni wodigbɛ biloolu la. ⁴² Wo fila si ma se julu sarala. Wodi tii wo hinara ie la, ka diɲɛ ka ie fila la julu to ye. A ye di? Alu fila rɔ, cɛ ri diya yon yɛ ka tamin?» ⁴³ Simɔn ka a jabi: «N hankili rɔ, mɛn na julu tun ka bon, cɛ ri diya wo le yɛ ka tamin.» Isa ko: «Ale le wo ri jɔ!»

---

* **7:38** Waati wo la, Yahudiya tɛrɛ ye isiila tabali majiinin de la, ka ie sen dasama iɲɔɔn kɔ ma damunun diya. Wo rɔ muso ka a madon Isa sen na.

⁴⁴ Isa ka a ja lɔ muso rɔ, ka a fɔ Simɔn ye ko: «Simɔn, i ma muso jin yen wa? N nara i wara, i ma ji di n ma ka n sen mako. Kɔni a ka n sen suma a jaji la, ka a jɔsi a kungsi la. ⁴⁵ I ma n sunbu foli rɔ. Kɔni kɛbi n donda yan, ale ma n sen sunbu boloka. ⁴⁶ I ma n kun mamun tulu la, kɔni a ka latikolon mun n sen na. ⁴⁷ Tupa ka fisa. Muso jin da kojuu siyaman kɛ kɔrɔman. Kɔni a la hake bɛɛ a labe ka a masɔrɔn a la kaninteya ra wara. A ragbɛ! Mɔɔ mɛn ma makotoli ba sɔrɔn ten, a la kaninteya tɛ kɛ ten.»

⁴⁸ Wo rɔ, Isa ka a fɔ muso ye ko: «I ra makoto i la kojuu bɛɛ la.»

⁴⁹ Mɛnilu siini tɛrɛ ye, woilu ka a fɔ ie jɛrɛ kɔndɔ ko: «ɛɛ! Yon ye jin di, mɛn di mɔɔ makoto a la kojuu la?»

⁵⁰ Kɔni Isa ka a fɔ muso ye ko: «I ra ikisi bi i la lemɛniya sababu la. Wa! Alla ye hera kɛ i ye!»

8

Muso mɛnilu bilani tɛrɛ Isa kɔ

¹ Kɔfɛ, Isa tɛrɛ ye iwala ka mɔɔilu kawandi so bailu ni so misɛnilu la. A tɛrɛ ye Alla la mansaya kibaro juma lasela ie bɛɛ ma. A la keladenba mɔɔ tan ni fila tɛrɛ ye a kɔfɛ. ² Musoilu fanan bilani tɛrɛ ye a kɔ, Isa tun da mɛnilu lakɛndɛya. Doilu fanan tɛrɛ ye ie fɛ, Isa ka jinailu gbɛn ka bɔ mɛnilu fɛ. Do tɔɔ tɛrɛ ye ko Mariyamu Makidalaka. Isa tun ka jina wɔrɔnwula gbɛn ka bɔ ale kɔfɛ. ³ Cɛ mɛn tɔɔ ko Cusa, wo muso fanan tɛrɛ ye, mɛn tɔɔ ko Yohani. Cusa wo tɛrɛ ye Mansa Herodi la nanfulu kunnasiila ri. Muso mɛn tɔɔ ko Susana fanan tɛrɛ ye, a ni muso dɔgbɛrɛilu. Muso woilu bɛɛ tɛrɛ ye Isa

ni a la karandenilu madεmenna ie bolofenilu la ko rɔ.

Si foyila la sanda

⁴ Mɔɔilu bɔra so siyaman na ka na Isa ma. A ka sanda do la jama ba wo ye. A ko: ⁵ «Senεkela do bɔra ka wa si foyi diya a la senε rɔ. A seni ye, a ka si foyi. Si do bera sila dafε. Taminbatɔilu ka si wo radɔn ie sen na ka a tɔjan. Kɔnɔilu nara a tɔ ta ka a damun. ⁶ Si do fanan bera farakoloma yɔrɔ kan. Si wo fεrɛnda, kɔni a ma mɛn. A bεε jara, ka a masɔrɔn sumaya tun tε yɔrɔ wo rɔ. ⁷ Si do fanan bera yɔrɔ do rɔ, bin wɔnenmailu ye bɔla yɔrɔ mɛn. Si wo fεrɛnda, bin wɔnenmailu fanan fεrɛnda. Kɔfε, bin wɔnenmailu warara si fεrɛnnilu ma ka ie mabali bonyala. ⁸ Si do fanan bera duu duman dɔ. Si wo fεrɛnda kɔɔuma ka bonyala ka den kɔsεbε. Si jate mɛn bera duu duman wo rɔ, wo jɔɔn kεmε sɔrɔnda.» Isa banni sanda lala ka a kan nabɔ ko: «Tolo ye mɛnilu kun ma, woilu ye ie tolo malo sanda jɔn na kɔsεbε.»

⁹ A la karandenilu ka a majɔninka ko: «Sanda wo kɔrɔ ye nfen di?» ¹⁰ Isa ka a fɔ ie ye ko: «Alla la mansaya koilu suturani, aile ra famunyali do sɔrɔn ie rɔ. Kɔni wo koilu ye fɔla mɔɔ tɔilu ye sandailu le rɔ. Wo rɔ, <alu jɔa ye ie la, kɔni alu kana fen yen; alu tolo ye ie la, kɔni alu kana fen famun.>

¹¹ «Nba, sanda wo kɔrɔ le jɔn di. Si wo ye Alla la kuma munujɔa le ri. ¹² Si do bera sila dafε. Si mɛn bera yɔrɔ wo ye mɔɔ doilu munujɔa le ri. Mɔɔ woilu ra Alla la kuma mɛn, kɔni Ibulusa ra na wo bɔ ie jusu rɔ. Kosa alu kana se lala Alla la kuma la ka kisi. ¹³ Si do mɛn bera farakoloma yɔrɔ kan,

wo fanan ye mɔɔ doilu munuɲa le ri. Mɔɔ woilu ka Alla la kuma mɛn ka a mira sewa rɔ. Kɔni kuma wo ma don ie jusu rɔ bɛɛ bɛɛ kɛ. Alu ri to lemɛniya rɔ dooni. Gbɛliya waati wa se ie ma, alu ri sila ɲuma bila. ¹⁴ Si do mɛn bera bin wɔnenmailu yɔrɔ rɔ, wo fanan ye mɔɔ doilu munuɲa le ri, mɔɔ mɛnilu ka Alla la kuma mɛn fewu! Kɔni dunuɲaratɛɛ hamin da wara ie ma, a ni nanfulu ko nata a ni ie jɛɛ diyana koilu. Wo bolo ma, Alla la kuma ri mabali ie jusu rɔ, ka kɛ iko sɛnɛ fen, mɛn jara ka a den kobali to ye. ¹⁵ Nba, si do fanan bera duu duman dɔ. A fɛrɛnda koɲuma ka bonya ka den kosebɛ. Si mɛn bera duu duman yɔrɔ, wo ye mɔɔ doilu munuɲa le ri mɛn da Alla la kuma lamɛn ka a mira. Alu jusu telenni rɔ, alu ye kankelentiilu ri. Wo mɔɔilu ye irajala ka Alla sawo kɛ kosebɛ waati bɛɛ.»

Fitina la sanda

¹⁶ Isa ka a fɔ ie ye ikɔ tuun ko: «Mɔɔ si tɛ fitina lamɛn, ka ban ka fen birin a kan na, wala ka a sii lafen kɔrɔ. Alu ri a lamɛn ka a sii fen kɔrɔtani kan. Kosa mɔɔ mɛnilu ye donna bon na, woilu ri fitina mɛn yen. ¹⁷ Nba, mɔɔilu ra fen fen dokon, wo bɛɛ ri yen. Alu ra fen fen sutura, wo bɛɛ ri bɔ gbɛ rɔ. ¹⁸ Alu ye a kɛ kunyɛ ie la tolo malɔ rɔ! Baa ni fen do kɛra mɔɔ do bolo a ri do kura sɔrɔn, kɔni ni fen sa mɛn bolo wo ti fen fen sɔrɔnna.»

Isa na ni a badenmailu

¹⁹ Isa na ni a doocɛilu nara Isa ma, kɔni alu ma se ka imadon a la jama bolo la. ²⁰ Isa a lalɔnnira ko: «I na ni i doocɛilu lɔni da la, ko alu ye a fɛ ka i yen.» ²¹ Isa ka jabili kɛ ko: «Mɔɔ mɛnilu ye ie tolo malɔla Alla la kuma la ka a mira, woilu le n na ni n badenmailu ri.»

Isa ka fɔɔ ba lalɔ

²² Lon do rɔ, Isa ka a fɔ a la karandenilu ye ko: «An ye wa dala kɔma.» Wo rɔ, alu bεε donda kulun dɔ ka wa. ²³ Ka alu to ji kan kulun dɔ, Isa sunɔɔra. Wo kɔrɔ, fɔɔ ba wulira ji kan ka kulun namaa fo ka ji don a kɔndɔ. Ji siyayara kulun kɔndɔ. Wo rɔ kulun jiiɔla tεε ye ji kɔrɔ. ²⁴ Alu ka ibori ka Isa lakunun ka a fɔ a ye ko: «Maari, Maari an tununtɔ le ji rɔ.» A wulira ka fɔɔ ni ji makuma. Fɔɔ ni ji ka ilɔ ka masuma. ²⁵ A ka a fɔ ie ye ko: «Ai la lemɛniya ɲa le wo ri wa?» Alu bεε silanda ka kabannakoya, ka a fɔ iɲɔɔn ye ko: «εε! Mɔɔ su ɲuman de ɲin di? A ye fɔɔ ni ji marala, hali woilu bεε ye a kumakan mirala.»

Isa ka jina gbɛn ka bɔ cε do fε

²⁶ Wo kɔ, Isa ni a la karandenilu ka dala tεε ka se Jerasa mara rɔ. Dala wo tεε ye Jerasa mara ni Kalile mara tɛma. ²⁷ Isa jii mɛn kɛni ka bɔ kulun kɔndɔ, cε jinatɔ do nara a labɛn. Kɛbi waati jan jinatɔ wo tun tε feriyabɔ donna muumε. A tun tε sɔnna ka to so kɔndɔ. A tεε ye sila kaburu wo le rɔ. ²⁸ A ka Isa yen tuma mɛn na, a kulera bake. A nara ibe duu ma Isa sen kɔrɔ, ka a kan nabɔ ko: «Ile Isa, Alla Kɔrɔtaninba Dencε! N bila! I nani an jakankata kanma wa?» ²⁹ A ka wo kuma fɔ, ka a masɔɔn Isa tun da jina jamari ko a ye bɔ a fε. Jina tun da wo mira siɲa siyaman kɔrɔman. A wa a mira, so kɔndɔ mɔɔilu ri a bolo sidi jɔlɔkɔ la, ka a sen don nεε la, ka ie janto a rɔ. Kɔni a ri jɔlɔkɔ ni nεε kadi ka wa. Jina ri a gbɛngbɛn fo wula jan.

³⁰ Isa ka a maɲininka ko: «I tɔɔ di?» A ka a jabi: «An tɔɔ le ko jama ba, baa an ye ikomin kɛlɛden

jama ba.» Wo kərə le, jina siyaman tere ye a fe.
³¹ Jina woilu ka Isa madiya ko a kana ie lawa denka dun ba rɔ, jakankata yɔrɔ kɔnin.

³² Wo tuma, kose kuruba tere ye damunun kela tindi kan ye. Jinailu ko Isa ye diɲe alu ye don koseilu kɔndɔ. Isa sɔnda alu ye wa. ³³ Jinailu bɔra jinatɔ fe ka wa don koseilu kɔndɔ. Wo rɔ, koseilu ka ibori kosebe ka jii tindi la ka wa don ji rɔ. Alu bee tununda ji rɔ. ³⁴ Nba, wo bee kera kose gbengbennailu ɲana. Alu ka ibori ka wa a ɲafɔ so kɔndɔ mɔɔilu ye, a ni bonda la mɔɔilu. ³⁵ So kɔndɔ mɔɔilu bɔra ka wa ka wo mafene. Alu seni yɔrɔ wo rɔ, alu ka jinatɔ kərə masumani siini yen Isa sen kərə. Jina si tun te a fe. Duruki tere ye a kan na. So kɔndɔ mɔɔilu silanda kojuuya wo rɔ. ³⁶ Jinailu gbenda menilu ɲana, woilu ka danteli ke mɔɔ tɔilu ye. ³⁷ Jerasakailu bee silanda a ɲa jere jere ma, ka a fɔ Isa ye ko a ye bɔ ie la jamana rɔ. Awa Isa ni a la karandenilu donda kulun dɔ ka ikɔseyi. ³⁸ Isa wa tuma, jinatɔ kərə nara a madiya ko a ye a fe ka to Isa kɔfe, kɔni Isa ma sɔn fo ka a kelaya ko: ³⁹ «I ye wa i wara. Alla ra ko ba men ke i ye, i ye wo kibaro lase i wara mɔɔilu ma.» Isa tun da men ke a ye, a wara ka to wo kibaro lasela a so fan bee rɔ.

Sunkurun faani a ni muso jankarɔto

⁴⁰ Isa kɔseyitola, jama ba ka a laben baa alu tere ye a makɔnɔla ⁴¹ Wo tuma, ce do nara se a ma, ka ila a sen kərə. Wo ce, men tɔɔ ko Jayirusi, tere ye salibon kuntiyya la. A ka Isa madiya ko a ye diɲe ka wa a wara, ⁴² baa a denmuso kelen pe faato le. Den wo ra san tan ni fila sɔrɔn. Wo rɔ, Isa ka Jayirusi

wara sila ta. Kɔni a watɔla, jama warara a kɔfɛ kojuuya, fo ka a ragbɛdɛn ie tɛma.

⁴³ Muso jankarɔto do tɛɛ ye jama wo tɛma. Jigbe jankarɔ tɛɛ ye a la kɛbi san tan ni fila. Dandalilailu tun da a bolofen bɛɛ damun, kɔni wo si ma se ka a lakɛndɛya. ⁴⁴ A ka imadon Isa la ka imaa a la duruki kɔ la. A la jigbe ka ilɔ ikɔrɔ ye. ⁴⁵ Isa ka jininkali kɛ kelendi ko: «Yon ka a bolo maa n na?» Bɛɛ ka a fɔ ko: «Nde tɛ.» Piyɛri ka a fɔ ko: «N Maari, i ma jama warani yen fo ka i ragbɛdɛn ie tɛma.» ⁴⁶ Isa ka a jabi: «Jama ko tɛ dɛ! Mɔɔ kelen da imaa n na. N ye a kalama ko sebaaya ra bɔ n dɔ ka ko kɛ do ye sisen!»

⁴⁷ Muso ka wo lakɔrɔsi ka a yen ko a ti se ka idoon Isa ma. A yɛɛyɛɛni nara ila Isa sen kɔrɔ. A ka imaa Isa la duruki kɔ la kun mɛn na, a ni a kɛndɛyara kelendi ja mɛn ma, a ka wo bɛɛ ja fɔ Isa ye jama bɛɛ jana. ⁴⁸ Isa ka a fɔ a ye ko: «N denmuso, i ra bɔ jankarɔ rɔ ka kisi i la lemɛniya sababu rɔ. I ye wa hɛra rɔ.» ⁴⁹ Ka Isa to wo fɔla, keladen nara ka bɔ salibon kuntii Jayirusi wara. Wo nara a fɔ Jayirusi ye ko: «I denmuso ra ban. I kana karanmɔɔ tɔrɔ butun.» ⁵⁰ Isa ka kela wo mɛn ka a fɔ Jayirusi ye ko: «I kana jii tɛɛ. I ye la n na dɔrɔn. I denmuso ri kɛndɛya.»

⁵¹ Isa se mɛn kɛni Jayirusi wara, a ma sɔn mɔɔ si ye don a kɔfɛ bon kɔndɔ, fo Piyɛri, ni Yuhana, ni Yakuba, a ni den fa ni a na. ⁵² Mɔɔilu tɛɛ ye kasila ka kule, ko den da faa. Isa ka a fɔ ie ye ko: «Ai kana kasi. Den ma faa. A ye sunɔɔ rɔ.» ⁵³ Alu ka Isa mayɛɛ, baa alu bɛɛ ka a lɔn fewu ko den da faa. ⁵⁴ Isa ni a la mɔɔilu donda bon kɔndɔ. A wara den mira a bolo ma ka a kan nabɔ ko: «Dennin, iwuli!»

⁵⁵ Dennin nin kɔseyira a rɔ. A wulira ka ilɔ kelendi. Isa ka a fɔ ko alu ye damunun di a ma. ⁵⁶ Den fa ni a na kabannakoyara, kɔni Isa ka ie jamari ko alu ra mɛn yen bon kɔndɔ ye, alu kana wo fɔ mɔɔ si ye.

9

Isa ka a la keladenbailu kelaya

¹ Wo kɔ, Isa ka a la keladenba tan ni fila kili. A ka fanka ni sebaaya di ie ma, kosa alu ri jinailu gbɛn ka bɔ mɔɔilu fɛ, ka jankarɔtoilu lakɛndɛya. ² A ka ie kelaya ko alu ye wa Alla la mansaya ko lase mɔɔilu ma, ka jankarɔtoilu fanan lakɛndɛya. ³ A ka a fɔ ie ye ko: «Ai kana dɛmɛn fen si ta taama jin dɔ, gbeleke wo, bɔrɔ wo, damunun fen wo, wodi wo, ai kana wo si ta. Hali duruki fila, ai kana wo ta. ⁴ Ai wa jiya yɔrɔ mɛn dɔ, ai kana bɔ ye. Ai ye to ye fo ai bɔ tuma wa se so wo kɔndɔ. ⁵ Ni mɔɔilu ka iban ai jiyala, ai ye bɔ ie wara, ka ye gbangban bɔ ai sen ma. Wo ri kɛ sereya ri ye mɔɔilu ma, ko alu ka juu.» ⁶ Nba, alu bɔra ye ka itaama ka se so siyaman dɔ. Alu ka kibaro juma lase ka jankarɔtoilu lakɛndɛya fan bɛɛ rɔ.

Isa la ko ka Herodi kɔndafili

⁷ Nba, ko ko kɛni tɛɛ ye Isa bolo, Mansa Herodi tɛɛ ye wo kibaro kalama. Wo kibaro ka a kɔndafili kɔsɛɛ, baa doilu tɛɛ ye Isa jatela Yaya le ri. Alu kan ko Yaya ra wuli ka bɔ saya rɔ. ⁸ Doilu tɛɛ ye Isa jatela Nabi Eli le ri. Alu kan ko Eli ra na ikɔ tuunni. Doilu tɛɛ ye Isa jatela nabijuma gbɛɛ ri, bi ma mɛn ban. Alu kan ko wo ra bɔ saya rɔ ka na ikɔ tuunni. ⁹ Herodi kan ko: «N ka mɔɔ lɔ Yaya kun tɛɛla a la. A ye di wo rɔ? N ye kibaro mɛn sɔrɔnna

ƚin, wo tii ye yon de ri wa?» Wo rɔ, a loo tere ye Herodi la ka a ƚa la Isa kan.

Isa ka damunun di jama ma

¹⁰ Isa la keladenbailu bɔra taama rɔ ka na dantɛɛli kɛ Isa yɛ. Alu tun da ko ko kɛ, alu ka wo bɛɛ fɔ a yɛ. Wo banni, Isa ka ie ta, ko ka wa ƚɔƚɔn diya Betsayida so fan dɔ. ¹¹ Kɔni mɔɔ siyaman kolɔnda ie wa ko rɔ, ka ibori ie kɔ. Isa ka ie bɛɛ ramira koƚuma. A ka Alla la mansaya ko lase ie ma, ka ban ka jankarɔtoilu lakɛndɛya. ¹² Alu bɛɛ mɛnda ye fo ka fitiri sudunya. Keladenba tan ni fila wo nara, wo rɔ, ka a fɔ Isa yɛ ko: «An Maari, i ye sila di jama ma. Sa alu ri wa si diya a ni damunun ƚinin yan laminin soilu la, a ni todailu la. I ma a lɔn, an ye waa le rɔ yan? Foyi tɛ yan.» ¹³ Isa ka ie jabi: «Ai jɛɛ ye damunun di ie ma.» Keladenbailu ka a fɔ ko: «Buru kala loolu ni jɛɛ fila-pe ye an bolo yan. Nba, i ye a fɛ an ye wa damunun san jama ƚin bɛɛ yɛ wa?» ¹⁴ Jama wo ka siya ba le. Cɛ mɛnilu ye a rɔ, woilu jate ri mɔɔ waa loolu bɔ.

Nba, Isa ka a fɔ a la karandenilu yɛ ko: «Ai ye jama lasii mɔɔ biloolu biloolu dɛkuruilu rɔ.» ¹⁵ Karandenilu ka jama ladɛn ka ie lasii ten. ¹⁶ Wo banni, Isa ka buru kala loolu ni jɛɛ fila ta, ka a ƚa lɔ san ma ka baraka bila Alla yɛ. A ka buru ni jɛɛ rakadikadi ka a di karandenilu ma, ko ka a rafara jama tɛma. ¹⁷ Mɔɔ bɛɛ ka damunun kɛ fo ka ie fa. Alu bɛɛ ban mɛn kɛni damununna, karandenilu ka buru ni jɛɛ kunkundun tɔilu ladɛn. Wo kunkundunilu ka seye tan ni fila lafa.

Piyɛri ka mɛn fɔ Isa ma

¹⁸ Lon do rɔ, Isa kelen tɛɛ ye Alla matarala yɔrɔ do rɔ. A la karandenilu tɛɛ ma jan ale bakɛ. Isa ka ie maɲininka ko: «Mɔɔilu ye n jatela yon di?» ¹⁹ Alu ka a jabi: «Doilu kan ko i ye Yaya le ri. Doilu kan ko i ye Nabi Eli le ri. Doilu fanan kan ko nabijuma do ra bɔ saya rɔ ka na, bi ma mɛn ban.»

²⁰ A ka ie maɲininka ko: «Ai don? Ai ye n jatela yon di?» Piyɛri ka a jabi: «Alla la Mɔɔ Nenematɔmɔnin de ile ri.»

²¹ Isa ka a fɔ ka a magbɛɛya ie yɛ ko alu kana wo kuma fɔ mɔɔ si yɛ. ²² A kan ko: «A fɛɛ tɛ, fo Mɔɔ Dence ye jakankata. Mɔɔbailu ni sarakalasele kuntiilu ni sariya karanmɔɔilu, alu bɛɛ ri iban a rɔ, ka a mira ka a faa. Kɔni a faa tele sawana, a ri lawuli ka bɔ saya rɔ.»

²³ A banni wo fɔla a la karandenilu yɛ, a ka a fɔ mɔɔilu bɛɛ yɛ ko: «Ni mɔɔ ye a fɛ ka na n ma, wo ye ban a jɛɛ rɔ. Lon lon a ye a la gbɔngbɔn jiri ta ka bila n kɔfɛ. ²⁴ Nba, ni mɔɔ mɔɔ ka a si kɔnɔgbɛn a la dunɔparatɛɛ rɔ, wo tii ti ɲenemayala, kɔni ni mɔɔ mɔɔ bɔnɔra a si rɔ a la dunɔparatɛɛ rɔ nde la ko rɔ a ri ɲenemaya. ²⁵ A ye di? Ni mɔɔ do ka dunɔpa fen bɛɛ sɔrɔn yan, ka wa bɔnɔ a nin dɔ sini, wo tɔnɔ ye nfen di? ²⁶ Mɛn di maloya ka iban i lɔla n na ko rɔ, a ni n na kuma rɔ, Mɔɔ Dence wa na lon mɛn, a ri maloya wo tii la ko la fanan. Wo lon, a natɔ a la nɔɔrɔ rɔ, a ni a Fa Alla ta, a ni mɛɛka senimanilu ta. ²⁷ Sika tɛ a rɔ: doilu ye ai tɛma yan, mɛnilu tɛ sa fewu ni alu ma Alla la mansaya yen fɔlɔ.»

Isa fari yɛɛman ko

²⁸ Wo fɔ tele seyin ɲɔɔn, Isa ka Piyɛri ni Yuhana ni Yakuba ta ka wa Alla matara diya koyinkɛ

do kan. ²⁹ Ka Isa to Alla matarala, a jakarɔ yelɛmanda. A la faanin gbera fo ka melɛnmelɛn iko sanmelɛnmelɛn. ³⁰ Ikarakarɔ cɛ fila kumara a ye mɛn ye Nabi Musa a ni Nabi Eli. Bi tɛrɛ ma cɛ fila wo sa. ³¹ Alu lɔni tɛrɛ nɔɔrɔ ba rɔ ka Isa baro. Alu barora Isa faa ko kan, a natɔ mɛn dafala Jerusalemu. ³² Wo ka a tɛrɛn Piyɛri ni a dafɔnɔnilu ra sunɔɔ. Alu kununda ka Isa nɔɔrɔni yen, a ni cɛ fila wo. ³³ Ka sɔrɔn Nabi Musa ni Nabi Eli watɔ le tɛrɛ, Piyɛri ka a fɔ Isa ye ko: «Karanmɔɔ, yan bɛnni an ma. An ye to yan. An di gba sawa lɔ, i ta kelen, Nabi Musa ta kelen, a ni Nabi Eli ta kelen.» Piyɛri tɛrɛ ye kumala tuun, kɔni a ma wo karɔ lɔn. ³⁴ Ka Piyɛri to kumala, banda do jiira ka birin ie kun na, ka ie latunun, wo rɔ alu silanda a ja ma. ³⁵ Wo tuma, kumakan do bɔra banda rɔ ko: «N Dence le jin di, n da mɛn Nenematɔmɔn. Bɛɛ ye a tolo malɔ a la.» ³⁶ Kuma banni, karandenilu ma mɔɔ si tɛrɛn ye fo Isa kelen pe. Alu bɛɛ ka imakun wo ko ma. Alu ka mɛn yen, alu ma wo fɔ mɔɔ si ye.

Isa ka den jinatɔ do lakɛndɛya

³⁷ Wo duusa gbɛ, Isa ni karanden sawa wo jiira koyinkɛ karɔ tuma mɛn na, mɔɔ siyaman ka Isa labɛn. ³⁸ Nba, cɛ do tora jama wo tɛma ka a kan nabɔ ko: «Karanmɔɔ, n ye i madiyala, i ye n dence dɛmɛn. A kelen pe le n bolo. ³⁹ Jina ye a tɔrɔla. A wa a mira, den di kule ikarɔ ye. Jina ri a lajɛrɛjɛrɛ, fo ka a da kanfa ji labɔ. A ti sɔn fewu ka den bila fo a wa ban a sɛɛla kojuuya. ⁴⁰ N nara ka i la karandenilu madiya ko alu ye jina gbɛn. Alu ma se a la.» ⁴¹ Isa ka jabili kɛ ko: «Ai bi mɔɔilu ka juu. Ai tɛ la Alla la muumɛ! N ye to ai tɛma haan waati juman ka ai la lemɛniyabaliya mujun?» A ka a fɔ cɛ wo ye

ko: «Na i dence ri yan.» ⁴² Den ka imadon Isa la waati men na, jina ka den wo labe duu ma, ka a yeƳeƳeƳe kojuuya. Isa ka jina makuma ko a ye bɔ den fe. Jina bɔra, den kendeyara. Isa ka den naseyi a fa ma. ⁴³ Mɔɔilu beƳ kabannakoyara wo rɔ, ko Alla makabani ba le.

Isa ka a la saya ko fɔ ikɔ tuun

Isa tere ye ko menilu kela, woilu ka ie beƳ kabanakoya. Ka alu to wo la, a ka a fɔ a la karandenilu ye ko: ⁴⁴ «Ai ye ai tolo malɔ koɲuma kuma jin na. Janfa natɔ donna Mɔɔ Dence ma, sa a ri don mɔɔ juuilu bolo.» ⁴⁵ Karandenilu ma kuma wo jayen. A kɔrɔ dooni tere ie ma. Hali alu ma a famun, alu ma sɔn ka Isa jininka a kɔrɔ ma ka a masɔrɔn alu silanni kojuuya.

Yon ye jɛmɔɔ ri?

⁴⁶ Wo tuma, sɔsɔli do wulira karandenilu tema, ko yon ketɔ jɛmɔɔ ri ie dekuru rɔ? ⁴⁷ Isa ka ie miriya lɔn. Wo rɔ, a ka dennin do ta ka a lalɔ a tɔrɔfe. ⁴⁸ A ka a fɔ karandenilu ye ko: «Mɔɔ men wa dennin jin jɔɔn damira koɲuma nde kosɔn, wo ra n jere ramira. Mɔɔ men wa nde ramira koɲuma, wo ra n kelayaba ramira koɲuma fanan, baa men di sɔn ka a jere ke dooman mɔɔ ri ai tema, wo le ka bon a tɔ beƳ ri.»

Mɛn te ie juu ri, wo ye ie jin de ri

⁴⁹ Isa la karanden men tɔɔ ko Yuhana, wo ka a fɔ ko: «Maari, an ka ce do yen, a tere ye jinailu gbenna ka bɔ mɔɔilu fe i tɔɔ rɔ. An ka a fɔ a ye ko a ye wo boloka, baa a te an na dekuru mɔɔ ri.» ⁵⁰ Isa ka a fɔ ie ye ko: «Ai kana a mabali wo la. Mɔɔ men te i kanma, wo ye i fe.»

Samarikailu ka iban Isa rɔ

⁵¹ Nba, ka a tɛrɛn a waati tun da sudunya ka ikɔseyi a Fa Alla wara, Isa ka a jusu lateɛ ko a fɛrɛ tɛ fo a ye wa Jerusalemu. ⁵² A ka keladen doilu lawa a kɔrɔ. Woilu wara don Samari so do la, ka jiya diya ninin a ye. ⁵³ Kɔni ye mɔɔilu ma sɔn ka Isa jiya, ka a masɔrɔn a watɔ Jerusalemu. ⁵⁴ Wo rɔ Yakuba ni Yuhana ka Isa mapininka ko: «An tɛ ta lajii ka bɔ san dɔ ka ie janin wa?» ⁵⁵ Isa ka iyɛleman ka ie makuma, ko alu jo tɛ. ⁵⁶ Alu taminda ye, ka wa so gbɛrɛ ninin.

Ka bila Isa kɔ

⁵⁷ Alu watɔla, mɔɔ do ka a fɔ Isa ye ko: «I wa kɛ wala fan fan, n di to i kɔ.» ⁵⁸ Isa ka a jabi: «Tɔɔn ye sɔyaninilu bolo. Naan ye kɔnɔilu bolo. Kɔni si diya si tɛ Mɔɔ Dence bolo, a ri se ka iɲɔɲɔn yɔrɔ mɛn.»

⁵⁹ Isa ka a fɔ cɛ gbɛrɛ ye ko: «I ye bila n kɔ.» Wo ka a jabi: «Maari, i ye dijɛ n ye wa n fa suu don fɔlɔ.» ⁶⁰ Isa ka a fɔ a ye ko: «Mɛnilu faani, mɛnilu ma jɛnema bɛrɛ lɔn, i ye a to woilu ye ie jɔɔn suu don. Ile kɔni ye wa Alla la mansaya ko lase mɔɔilu ma.»

⁶¹ Dogbɛrɛ ka a fɔ Isa ye ko: «Maari, n ye a fɛ ka bila i kɔ. Kɔni, n ye wa n sara n wara mɔɔilu la fɔlɔ ko an bɛn sɔɔma.» ⁶² Isa ka a jabi: «Mɔɔ mɛn wa nisi daba mira ka sɛnɛ kɛ damira, ka ban ka to a kɔfɛ mafɛnela, wo ti se Alla la mansaya baara nɔɔla.»

10

Isa ka keladen biwɔrɔnwula ni fila kelaya

¹ Wo kɔ rɔ, Isa ka mɔɔ biwɔrɔnwula ni mɔɔ fila gbɛrɛ kili ka ie kelaya. A ka ie mɔɔ fila fila lawa a kɔrɔ. A jɛrɛ watɔ yɔrɔ mɛnilu rɔ, a ka ie lawa a kɔrɔ,

yɔrɔ woilu bεε rɔ. ² A ka a fɔ ie yε ko: «Suman ka waati ra se. Suman ka siya. Kɔni wo baaralailu ma siya. Ai ye Suman Fε Tii* madiya, kosa a ri do kafo baaralailu ma suman fε rɔ.

³ «Ai ye wa sisen. N ye ai kelayala ka kε iko saa dennin, mɛn bilani nɔɔso wuluilu tɛma. ⁴ Ai kana wodi bila ai kun. Ai kana bɔrɔ ta. Ai kana sanbara gbεε ta. Ai kana sɔn foli ye ai la baara lanɔɔ sila la.

⁵ «Ai wa jiya yɔrɔ mɛn dɔ, ai ye ye mɔɔilu fɔ fɔlɔ ko: «Jusu suma ye don bon jin na.» ⁶ Ni wo ka do tɛrɛn ye, mɛn ye jususuma nininna, ai la duwawu ri mira a yε. Ni wo tɛ, ai la duwawu ri ikɔseyi ai ma. ⁷ Mɛnilu wa sɔn ka ai jiya, ai ye to woilu bolo. Alu wa damunun fen fen di ai ma, ai ye wo damun. Alu wa minnin fen fen di ai ma, ai ye wo min. Baaraden ni a sara ka kan. Ai kana ai jiya diya yeleman.

⁸ «Ai wa don so fen fen kɔndɔ, ni ye mɔɔilu ka ai ramira ka na damunun fen do sii ai kɔrɔ, ai ye a damun. ⁹ Jankarɔto mɛnilu ye so kɔndɔ ye, ai ye woilu lakɛndɛya. Ai ye a fɔ mɔɔilu yε ko: «Alla la mansaya ra imadon ai la!»

¹⁰ «Kɔni ai wa don so fen fen kɔndɔ, ka a tɛrɛn ye mɔɔilu ma sɔn ai jiyala, ai ye bɔ. Ai ye wa ilɔ sila tɛma, ka ai kan nabɔ ie ma ko: ¹¹ «Hali ai la so gbangban, mɛn tɛrɛ ye an sen ma, an da wo bɔ an sen ma. Wo ri kε tɔɔmasere ri ai kan yan, kɔni ai ye a lɔn ko Alla la mansaya ra imadon ai la.» ¹² N di a fɔ ai yε ko kiti lon wa se, jahadi juuman di la so wo kan ka tamin Sɔdɔmu kan.»

So mɛnilu ka iban lemɛniya la

---

* **10:2** Suman Fε Tii wo ye Alla le ri.

13 «Korasenkailu, gbalo ye ai ye. Betsayidakailu, gbalo ye ai fanan ye. Ka a masɔɔn kabannako bailu kera ai tema. Ni woilu jɔɔn tun kera Tiri so kɔndɔ, wala Sidɔn so kɔndɔ, sa wo mɔɔilu ra tubi kebi waati jan. Alu tun di isii buurigbɛ rɔ ka kasabɔrɔ bila ie kan na, ka ke nimisa tɔɔmasere ri, ka tubi. 14 Wo le kosɔn, kiti lon wa se, Tirikailu ni Sidɔnkailu la jahadi ri nɔɔya ka tamin ai ta kan. 15 Kapɛrinahumukailu ai don? Ai ri bonya haan ka se sankolo rɔ wa? Wo kuma tɛ! Ai ri jii fo ka se jahanama kɔndɔ!»

16 Isa ka a fɔ a la karandenilu ye ko: «Mɔɔ mɛn wa ai kumakan namɛn, wo ra n kan namɛn fanan. Mɔɔ mɛn ma sɔn ai rɔ, wo ra iban n dɔ fanan. Mɛn ka iban n dɔ, wo ra iban n kelayaba rɔ fanan.»

Keladenilu ka ie koseyi

17 Karanden biwɔɔnwula ni fila banni kela lasela, alu koseyi mɛn kenɛ, alu sewani ba nara dantɛɛli ke Isa ye ko: «Maari, hali jinailu silanni an ye ka an kan mira, i tɔɔ rɔ.» 18 Isa ka jabili ke ko: «N da Setana betɔ yen ka bɔ sankolo rɔ iko sanmɛɛnmɛɛn ye jiila ja mɛn ma. 19 A ragbɛ, n da sebaaya di ai ma, sa ai ri sailu ni kɔsɔilu radɔn, ka se ai juu Setana ni a fanka bɛɛ la. Foyi ti se ai la. 20 Hali wo, ai kana sewa wo rɔ, ko jinailu ye imajiila ai kɔrɔ. Ai ye sewa mɛn dɔ, wo le jin di: ai tɔɔ ra sɛbɛ harijeene rɔ.»

Isa sewara

21 Wo tuma, sewa ba le tɛɛ Isa la, sewa mɛn bɔni Alla la Nin Seniman dɔ. Wo rɔ, a ka Alla tando ko: «N Fa Alla, sankolo ni duukolo tii, n ye i tandola, ka a masɔɔn a diyara i ye ka lɔnniya di denninilu

ma, i ma men di hankilimailu ni lonninna bailu ma. Ɔn, N Fa, i sawo le.»

²² Isa ka a fɔ mɔɔilu ye ko: «N Fa ra fen bεε karifa n na. Mɔɔ si ma Dence lon fo n Fa Alla. Mɔɔ si fanan ma n Fa Alla lon fo Dence kelen, men bɔra Alla rɔ. N wa n Fa yiraka menilu la, woilu fanan di se a lonna.»

²³ Wo kɔ, Isa ka iyelɛman ka a fɔ a la karandenilu ye ko: «Hεε ye na ye ai na men ka yen! ²⁴ Baa ai na ye men yenna, a loo tεε ye nabijuma siyaman ni mansa siyaman na ka wo yen, kɔni alu ma fεε sɔrɔn ka ie na la a kan. Ai tolo ye men namenna, a loo tεε nabi siyaman ni mansa siyaman na ka wo men. Kɔni alu ma fεε sɔrɔn ka ie tolo malɔ a la.»

Samarika cεjuma

²⁵ Lon do rɔ sariya karanmɔɔ do ka ilo ka nininkali do kε Isa kun a kɔrɔbɔ kanma. A ka a fɔ ko: «Karanmɔɔ, n ye nfen kε, sa n di nenemaya sɔrɔn?» ²⁶ Isa ka a jabi: «Nfen de sebeni Alla la sariya rɔ? I ra nfen de famun wo rɔ?» ²⁷ A ka Isa jabi: «A sebeni sariya rɔ ko: ‹I ye i Maari Alla kanin i jusu bεε rɔ, i solɔmε bεε la, i fanka bεε la, a ni i miriya bεε la.› Ka la wo kan, a kan ko: ‹I ye i siijnɔn kanin iko i ye i jεε kaninna na men ma.›» ²⁸ Isa ka a jabi: «I ra men fɔ, i jo wo rɔ. Ni i ka sila wo taama, i ri nenemaya sɔrɔn.» ²⁹ Kɔni a loo tεε ye karanmɔɔ wo la ka jo di a jεε kεwalilu ma. Wo rɔ, a ka Isa mapininka ko: «N ye yon jate n siijnɔn di?»

³⁰ Isa ka a jabi sanda do rɔ ko: «Cε do bɔra Jerusalemu ka wa Jeriko. Ka a to sila kan, benkaninnailu bera a kan ka a bolofen bεε bɔ a bolo, hali a feriyabɔ bεε. Alu ka a gbasi kojuuya. Dooni alu ma a faa. Alu bɔra ye ka a lani to sila

tɛma. ³¹ A ma mɛn wo kɔ, sarakalasila do nara sila wo kan. A ka madunbatɔ lani yen sila tɛma. A ka a ragbɛ, ka tamin a la ka wa. ³² Allabatobonba baaraden do nara sila wo kan. A nara madunbatɔ lani tɛrɛn sila tɛma. A ka a ragbɛ, ka tamin a la ka wa. ³³ Wo kɔfɛ, Samarika do fanan nara sila wo kan. A nara madunbatɔ lani tɛrɛn sila tɛma. A ka a ragbɛ, a kininkinin donda a rɔ. ³⁴ A ka imadon a la ka a la dailu basi ka woilu sisi. A ka madunbatɔ lawuli ka a lala a la fali kan, ka wa a ri lɔndan jiya bon do la. Alu se mɛn kɛni jiya bon na, a ka a janto a rɔ. ³⁵ Duusa gbɛni, a ka †wodi bɔ ka a di bon tii ma ka a fɔ a yɛ ko: «I janto madunbatɔ wo rɔ kosebɛ. A mako wa kɛ fen fen na, i ye wo di a ma. Ni wodi jin ma a bɛɛ bɔ, n wa n koseyi, n di i la wodi bɛɛ laseyi i ma.»

³⁶ «A ye di? Mɔɔ sawa woilu rɔ, yon kɛra madunbatɔ siiɲɔɔn di?» ³⁷ Sariya karanmɔɔ ka Isa jabi: «Mɛn hinara a la ka a dɛmɛn.» Isa ko: «Ɔ! I ye wa wo ɲɔɔn kɛ.»

Isa wara Mariyamu ni Marita wara

³⁸ Nba, Isa ni a la karandenilu tɛrɛ ye taamala Jerusalemu sila kan. Alu se mɛn kɛni so do la, muso do ka ie jiya a wara. Muso wo tɔɔ ko Marita. ³⁹ Marita doomuso fanan tɛrɛ ye, mɛn tɔɔ ko Mariyamu. Mariyamu wara isii Maari Isa sen kɔrɔ ka a tolo malɔ a la. ⁴⁰ Wo ka a tɛrɛn, Marita ɲagbani gba donna kojuuya. Wo rɔ, a ka imadon Maari Isa la ka a fɔ a yɛ ko: «Maari, n mamuso ra n kelen to baarala ten. Wo tɛ gbala i la wa? I ye a fɔ a yɛ ko a ye wuli ka n dɛmɛn.» ⁴¹ Maari ka a

---

† **10:35** Ka wodi men di wo ye tele fila baara sara le ri.

jabi: «Marita, Marita. I haminni ko siyaman na fo ka i jεε jagba. ⁴² Kɔni fen kelen pe le munafan ka bon fen tɔ bεε ri. Mariyamu ra munafan fen wo jɛnematɔmɔn. Foyi tε wo bɔ a bolo.»

11

Alla matara ja

¹ Lon do rɔ, Isa tεε ye Alla matarala yɔrɔ do rɔ. A banni, a la karanden do ka a fɔ a ye ko: «Maari, i ye an karan Alla matara la, iko Yaya ka a la karandenilu karan ja mɛn ma.» ² Isa ka a jabi: «Ai wa kε Alla matarala, ai ye a fɔ ko:

An Fa Alla, i tɔɔ sɛniman ye bonya.

I ye i la mansaya labɔ gbε rɔ.

³ I ye an na damunun di an ma lon lon.

⁴ I ye an makoto an na kojuuilu la, baa mɛnilu ra kojuu kε an na, an da woilu makoto. I kana an to an na miriya juuilu sila kan.»

⁵ A ka a fɔ a la karandenilu ye ko: «Ni ai do wara i dɔjɔɔn wara duu tala ma, ka a la da makonkon ka i kan nabɔ ko: «N dɔjɔɔn, iwuli. I ye buru kala sawa di n ma. ⁶ N dɔjɔɔn cε bɔtɔla le taama rɔ ka na jiya n wara sisen sisen. Damunun fen si tε n bolo ka sii a kɔrɔ.» ⁷ I dɔjɔɔn di to bon kɔndɔ ka jabili kε ko: «Eε, cε, i kana na n tɔrɔ sa. N da n na da tuun ka a sɔɔ. N ni n na denilu bεε ra ban an lala. N ti sɔn ka foyi di i ma sisen.» ⁸ Hali a ma sɔn ka buru di i ma ai la dɔjɔɔnya kosɔn, i wa to a la da makonkon na fo ka a jagba, a ri wuli ka i mako bεε ja jɔ! Baa, i ma sɔn ka a matara boloka.

⁹ «Wo rɔ, n di a fɔla ai ye ai wa matara foyi la, ai ri wo sɔrɔn; ai wa jinin, a ri a sɔrɔn; ai ye da makonkon, a ri laka ai ye. ¹⁰ Ka a masɔrɔn mɔɔ si

wa matara a ri a sɔrɔn; mɔɔ wa fen ɲinin, a ri a sɔrɔn; mɔɔ wa da makonkon, a ri laka a ye.

¹¹ «Yon ye ai tɛma yan, ni i dencɛ ka i matara jɛɛ la, i ri sa don a bolo wa? ¹² Wala, ni i dencɛ ka i matara sisekili la, i ri kɔsɔn don a bolo wa? ¹³ Nba, ni ai, adamadenilu mɛn ka juu, ai kusan fen ɲuma dila ai denilu ma, wo gbɛnin de an Fa Alla mɛn ye sankolo rɔ wo ri se Nin Sɛniman dila a tarabailu bɛɛ ma.»

Isa ni Ibulusa la ko

¹⁴ Lon do rɔ, Isa ka jina gbɛn ka a bɔ bobo cɛ do fɛ. Jina bɔ mɛn kɛni a fɛ, cɛ ka kuma damira. Wo ka jama kabannakoya kɔsɛbɛ. ¹⁵ Kɔni doilu ka a fɔ ko Isa tɛrɛ ye jinailu gbɛnna *Bɛlɛsɛbu baraka le rɔ, mɛn ye jinailu la kuntii ba ri. ¹⁶ Doilu ka Isa kɔrɔbɔ, ko a ye tɔɔmasere do kɛ ie ɲana, mɛn di a yiraka ie la ko a la sebaaya bɔni Alla rɔ.

¹⁷ Kɔni Isa ka ie bɛɛ miriya lɔn. Wo rɔ, a ka a fɔ ie ye ko: «Mansaya kelen wa rafara fila ri ka iɲɔɔn kɛɛ, mansaya wo tiɲantɔ le. Bon kelen wa rafara fila ri ka iɲɔɔn kɛɛ, bon wo ri be. ¹⁸ A ye di wo rɔ? Ni Setana la baaradenilu rafarara fila ri ka iɲɔɔn kɛɛ, a la mansaya tɛ tiɲan wa? Ai kan ko n ye jinailu gbɛnna jina kuntii ba Bɛlɛsɛbu le baraka rɔ. ¹⁹ A ye di? Ni n ye jinailu gbɛnna Bɛlɛsɛbu baraka rɔ, ai la karandenilu ye jinailu gbɛnna yon baraka rɔ? Ai la karandenilu ri ai la kititɛɛ, ko ai jo tɛ wo rɔ. ²⁰ Ni wo tɛ, ni n ye jinailu gbɛnna Alla baraka le rɔ, wo ra a yiraka ko Alla la mansaya ra se ai tɛma.

²¹ «Ai ɲa lɔ! Fankama wa a rabɛn kɛɛ kɛ muranilu la, ko ka a la bon kanda, wo bolofenilu

---

* **11:15** Kɛrɛkika la miriya ye le ko Bɛlɛsɛbu a ye jina mansaden de ri

kandani a juma la. ²² Kɔni ni fankama dɔgbere bera a kan, men fanka ka bon a ta ri, wo ri se a la. Wo ri a la kele ke muran be ta, a jii lani tere menilu kan konin, ka ban ka a bolofen be rafara mɔilu tema.»

²³ Isa banda misali yirakala ka a fo ie ye ko: «Mɔ men te n fe, wo ye n juu le ri. Mɔ men te n demenna ka mɔilu laden, wo ye baarala ka mɔilu lajensen.»

Jina ka ikoseyi ka to ce fe

²⁴ Isa ko: «Jina wa gben ka bo ce do fe, a ri wa jɔɔɔni diya ninin fo wula jan ka kana, ka ban ka a fo ko: «N di n koseyi ka wa n bo diya ro.» ²⁵ A wa koseyi ce jinato koro ma, a ri a teren ko wo ra seniya, iko bon men firanni ka a kondɔ raben kojuma. ²⁶ Wo ro, jina ri wa ka jina wɔronwula laden, menilu ka juu a jere ri. Alu be ri na ka to ce wo fe. A laban, jinato la ko ri juuya ka tamin a foloma kan.»

²⁷ Ka Isa to kuma la, muso do tora jama tema ka a kan nabɔ ko: «Muso men ka i konɔ ta ka i sɔron, ka ban ka a sin di i ma, muso wo kunnadiyani.»

²⁸ Isa ka a jabi: «Kɔni mɔ menilu ri ie tolo malɔ Alla la kuma la ka wo mira, woilu le mɔ kunnadiyani bailu ri.»

Yunusa tɔmasere jɔn di ke bi mɔilu ye

²⁹ Ka a teren jama warato le Isa laminin do, a ka ie karan ko: «Bi mɔilu kewali ka juu. Ai ye kabanako ko ro, men di ke tɔmasere ri, kɔni kabannako gberɛ si te ke ai jana, fo Yunusa ta jɔn. ³⁰ Nabi Yunusa jere kera tɔmasere ri Ninibekailu be jana na men ma, Mɔ Dence fanan nato kela tɔmasere ri bi mɔilu jana wo ja le ma. ³¹ Nba, kiti lon wa se, Seba jamana mansa muso ri wuli ka ilo ai tɔrofe ka

ai jalaki, baa ale bɔra fo yɔrɔ jan ka na a tolo malɔ Mansa Sulemani la hankilimaya kuma la. Do ye yan bi, mɛn ka bon Mansa Sulemani ri. ³² Kiti lon wo, Ninibekailu fanan di wuli ka ilɔ ai tɔrɔfɛ ka ai jalaki, baa Nabi Yunusa wara ie kawandi lon mɛn, alu tubira. Do ye yan bi, mɛn ka bon Nabi Yunusa ri.»

Fitina ni ja kise la sanda

³³ Isa ka a fɔ iko tuunni ko: «Mɔɔ si tɛ fitina lamɛlɛn ka a dokon, wala ka sumanifen do birin a kun na. Wo kuma tɛ! Mɔɔ wa a lamɛlɛn, a ri a sii fitina sii fen kan, kosa mɛnilu wa don bon kɔndɔ ri a mɛlɛn yen. ³⁴ Mɔɔ ja kise le a fari banku fitina ri. Ni i ja kise ka ni, kɛnɛ ri don a la, ka i kɔndɔ gbɛ. Ni i ja kise ma ni, foyi si tɛ don fo dibi. ³⁵ Wo le kosɔn, ai ye ai jɛrɛ lakɔrɔsi. Ai kana iban kɛnɛ rɔ, ka sɔn dibi rɔ. ³⁶ Ni i kɔndɔ gbera kɛnɛ bolo, ka a tɛrɛn dibi tɛ a yɔrɔ si rɔ, i ra kɛ kɛnɛ rɔ fasayi. A ye iko fitina ra lamɛlɛn ka i bila kɛnɛ rɔ.»

Isa ka Farisilu ni sariya karanmɔɔsilu jalaki

³⁷ Isa banni kumala, Farisi cɛ do ka a kili ko a ye wa damunun kɛ a wara. Alu wara don a wara, ka isii damunun diya. ³⁸ Isa ma a bolo ko fɔlɔ iko Farisilu ye a kɛla ja mɛn ma. Wo ka Farisi cɛ kabannakoya kosɛbɛ. ³⁹ Maari Isa ka a fɔ a ye ko: «Ai Farisilu ye daailu ni muranilu kɔkan makola ka gbɛ, ka ai kɔndɔ nɔɔni to natabaya ni kojuu su bɛɛ la. ⁴⁰ Ai hankilitanilu! Mɛn ka kokan ladan, wo le ma a kɔndɔla fanan dan wa? ⁴¹ Ai ye ai kɔndɔ rɔ di fantanilu ma, wo wa kɛ bɛɛ ri seniya.

⁴² «Gbalɔ ye ai Farisilu ye! Ai ye irajala ka jaka bɔ, hali ai la suma fira kelen kelenna bɛɛ rɔ. Ai ra telenbaya a ni Alla la kanintɛya la bilani to. Ai ka

kan ka wo ke fɔɔ ka a tɔ bɛɛ ladɛnni ke. ⁴³ Gbalo ye ai Farisilu ye! Ka a masɔrɔn ai wa don salibon kɔndɔ, ai ye jɛmɔɔ sii diya jininna. Ai wa ke so kɔndɔ, ai ye a fɛ mɔɔilu ye ai bonya ka ai fo. ⁴⁴ Gbalo ye ai Farisilu ye! Ka a masɔrɔn ai ye iko kaburu, mɛn ni duu bɛɛ ra ke kelen di. Mɔɔilu ye taminna wo kan, kɔni alu ma a lɔn ko kaburu le.»

⁴⁵ Sariya karanmɔɔ do ka Isa jabi: «Karanmɔɔ, i la kuma ma dan Farisilu kelen ma dɛ! I ye andeilu fanan dooyala kosebɛ!» ⁴⁶ Isa ka a jabi: «Gbalo ye ai sariya karanmɔɔilu fanan ye! Ai ye donin ba siila mɔɔilu kun ma, donin mɛn ta gbɛɛman kojuuya. Kɔni ai ti sɔn muumɛ ka ie dɛmɛn wo donin tala! ⁴⁷ Gbalo ye ai ye, ka a masɔrɔn ai benbailu ka nabijuma mɛnilu faa, ai ye woilu kaburuilu masidila. ⁴⁸ Ai ra sɔn ai benbailu la baara juu ma, ka a masɔrɔn alu ka nabijumailu faa ka kaburu masidi ko to ai ma. ⁴⁹ Wo le kosɔn, Alla ka a fɔ a la hankilimaya rɔ ko: «N di nabijumailu lawa ie ma, a ni keladenbailu. Alu ri doilu faa ka doilu jakankata.» ⁵⁰ Wo rɔ, mɔɔilu ra nabijuma fen fen faa kɛbi dunuɔa dan waati, Alla ri bi mɔɔilu jininna wo kelen kelenna bɛɛ saya ko ma. ⁵¹ A ri damira Abila la saya ma, haan ka wa Nabi Sakariya la saya ma, mɛn sara saraka bɔ diya a ni Allabatobonba tɛma. N di a fɔ ai ye, Alla ri bi mɔɔilu jininna wo bɛɛ ma kiti lon. ⁵² Gbalo ye ai ye, ai sariya karanmɔɔilu! Ai ra iban lɔnni bɛrɛ rɔ, ka wo da tuun ka a sɔɔ. Ai jɛrɛ ti don a rɔ. Ai ye mɔɔilu labanna fanan, mɔɔ mɛnilu ye don ko rɔ.»

⁵³ Isa bɔ mɛn kɛni yɔrɔ wo rɔ, sariya karanmɔɔilu ni Farisilu ka a lajinin jininkali siyaman na.

⁵⁴ Alu ye a fɛ a ye jabili benbali do ke, mɛn di ke a

mira sababu ri.

12

Isa ka mɔɔilu lali kuma siyaman dɔ

¹ Wo tuma, mɔɔ waa siyaman ladenni Isa laminin dɔ. Alu warara haan ka ilɔ ijɔɔn kan. Ka Isa to jama tema, a ka a la karandenilu karan. A ka a fɔ ie yɛ ko: «Ai ye ai jɛɛ latanka Farisilu la lɛbɛn ma, ie la filankafuya kɔnin. ² Mɔɔilu la ko si dokonni a ri bɔ gbe rɔ, lon do rɔ. Mɛnilu suturani, woilu bɛɛ ri lɔn mɔɔilu bolo. ³ Ai wa idoon ka fen fen fɔ mɔɔilu yɛ dibi rɔ, woilu bɛɛ ri lamɛn kɛnɛ ma. Ai wa fen fen fɔ mɔɔilu tolo kɔrɔ kan majii rɔ, hali ni a kɛra bon kɔndɔ sutura rɔ, woilu bɛɛ ri fɔ gbɛ rɔ, ka kɛ iko mɔɔ ra ilɔ bon kun na ka wo bɛɛ lase fan bɛɛ rɔ.

⁴ «N terilu, n di a fɔ ai yɛ ko mɔɔ mɛnilu seni mɔɔ faala dɔrɔn, ai kana silan woilu yɛ, baa woilu dan ye mɔɔ fari banku faa ri. Alu ti se ka tamin wo kan. ⁵ Ai ye silan mɛn yɛ, n di wo yiraka ai la. Mɛn di se ka mɔɔ faa, ka ban ka a fili jahanama kɔndɔ, ai ye silan wo yɛ.

⁶ «A ye di? Kɔnɔ misɛn loolu tɛ sanna wodi misɛn na wa? Kɔni Alla ka a kelen kelenna bɛɛ lɔn. ⁷ Alla ka ai lɔn kɔsɛbɛ, hali ai kungsi jate! Wo rɔ, ai kana silan fewu. Alla ye ai jatela ka tamin kɔnɔilu kan.

⁸ «N di a fɔ ai yɛ ko mɔɔ fen fen wa ilɔ n tɔɔ la mɔɔilu jana, Mɔɔ Dence fanan di ilɔ wo tii la Alla la mɛlɛkailu jana. ⁹ Kɔni mɛn di iban n dɔ mɔɔilu jana, Mɔɔ Dence fanan di iban wo rɔ Alla la mɛlɛkailu jana. ¹⁰ Ni mɔɔ ka Mɔɔ Dence mafɔ, a ri se a makotola. Kɔni mɔɔ wa Alla la Nin Sɛniman tanama kuma fɔ, a tɛ makoto habadan!

¹¹ «Lon do rɔ, mɔɔilu ri ai mira. Alu wa ai lana salibonilu ɲemɔɔilu ma, wala kititɛɛla su bɛɛ, ai ka kan ka kuma mɛn fɔ ka ai jɛɛ lafasa, ai kana hamin wo la. ¹² Ka a masɔɔn ai ka kan ka mɛn fɔ, Alla la Nin Sɛniman di wo kuma bila ai kɔndɔ wo waati kelen na.»

Nanfulutii hankilitan

¹³ Cɛ do tora jama rɔ ka a fɔ Isa yɛ ko: «An karanmɔɔ, i ye a fɔ n kɔɔcɛ yɛ ko an fa sara ka cɛ mɛn to, ko a ye cɛ wo rafara ka n ta di n ma.» ¹⁴ Isa ka a jabi: «ɛɛ, cɛ! Yon de ka nde lasii, ka n kɛ ai la kititɛɛla ri, wala ai la cɛ rafarala?» ¹⁵ Wo kɔ, Isa ka a fɔ jama yɛ ko: «Ai ye a kɛ koɲuma, ka ai jɛɛ mira natabaya ma. Ka a masɔɔn hali ni mɔɔ la nanfulu siyayara a ɲa jɛɛ ma, wo ti se ka ɲenemaya jɛɛ di a ma.»

¹⁶ Isa ka wo kɔɔ yiraka ie la sanda do rɔ. A kan ko: «Waati do kɛra, nanfulutii do la sɛnɛ fenilu sɔnda kosebɛ. ¹⁷ Wo rɔ, a ka a jate mira a jɛɛ kɔndɔ ko: «N di nfen de kɛ sa? Suman mara diya si tɛ n bolo, suman jate wo ri kun mɛn dɔ.» ¹⁸ A ka imiri wo ma ka a fɔ ko: «N di n na bondon bɛɛ lawuya ka kurailu lɔ ka woilu wara. N di n na suman kisɛ ni n na sɛnɛ fen bɛɛ kɛ ie kɔndɔ ka a bɛɛ lamara ye. ¹⁹ Wo wa ban, n di a fɔ n jɛɛ yɛ ko: «Cɛ, i ɲɔɲɔn fewu! Suman siyaman ba marani i bolo, suman mɛn di san siyaman bɔ. I ye damunun kɛ, ka minnin kɛ, ka sewa.» ²⁰ Alla ka a fɔ a yɛ ko: «Ile, kɔmɔɔ gbɛden. Bi su ɲin dɔ jɛɛ, i nin di mira i la. I ra mɛn nadɛn i jɛɛ yɛ, wo totɔ yon bolo sa?» ²¹ Mɔɔ mɛn ye nanfulu ɲininna a jɛɛ yɛ, ka a ban Alla rɔ, wo betɔ ten de.»

An kana hamin

²² Wo rɔ, Isa ka a fɔ a la karandenilu yɛ ko: «Nba, n kan de, ai kana hamin ai nin na ai la dunɔnaratɛɛ damunun ko rɔ, wala ai la fari banku la feriyabɔ ko rɔ. ²³ Ka a masɔrɔn nin ka bon damunun fen di. Fari banku ka bon feriyabɔ ri.

²⁴ «Ai ye kɔrɔnduwailu lakɔrɔsi. Alu tɛ sɛnɛ kɛla, alu tɛ suman kala. Suman mara diya su su tɛ ie bolo. Kɔni Alla ye woilu balola. Ai munanfan ka bon kɔnɔilu munanfan di paaon Alla jana. ²⁵ A ragbɛ! Yon ye ai rɔ, mɛn hamin di se do kafula a si ma, hali waati kelen? ²⁶ Ni ai la hamin ti se hali wo ko fitini la, nfenna ai ye haminna ko tɔilu bɛɛ la? ²⁷ Ai ye waa rɔ binilu lakɔrɔsi. Bin woilu ye wulila ka fɛrɛn ka ja. Alu tɛ baara kɛla, alu tɛ feriyabɔ jininna. Kɔni hali Mansa Sulemani, mɛn kɛra nanfulu ba tii ri, wo ma duruki si don, mɛn ka kɛnyani bin fɛrɛn kelen na. ²⁸ A ragbɛ! Bin mɛnilu ye wulila bi woilu ri janin ta la sini. Hali wo, Alla ka ie feriyabɔ fɛrɛnilu la. A ye di? Alla tɛ ai dɛmɛn fanan, ka ai feriyabɔ wa? Kɔni ai la lemɛniya ka doo fewu!

²⁹ «Ai kana hamin ka a fɔ ko: «An di nfen damun ka nfen min?» ³⁰ Jamana mɛn mɔɔ ma Alla lɔn dunɔna rɔ bi, woilu le ye ko su wo jininna waati bɛɛ rɔ. Kɔni ai mako ye fen mɛnilu la, ai Fa Alla ka woilu bɛɛ lɔn. ³¹ Wo le rɔ, ai ye Alla la mansaya jinin fɔlɔ. Alla ri fen woilu fanan di ai ma.»

Nanfulu banbali

³² Isa ka a fɔ a la karandenilu yɛ ko: «N na dɛkuru jin, ai kana silan. A diyara ai Fa Alla yɛ ka a la mansaya di ai ma. ³³ Ai ye ai bolofenilu san ka mɔɔ bolokolonilu sɔ wodi wo rɔ. Ai ye nanfulu mara yɔrɔ ladan ai jɛrɛ yɛ harijeene, nanfulu mara yɔrɔ

mɛn tɛ tɪjan. Sa ai ri nanfulu bila ai yɛ harijeene, nanfulu mɛn tɛ dɛsɛ habadan. Son si ti se yɔrɔ wo sɔrɔnna, jɛnbɛrɛ ni kɔrikɔri si ti tɪjani kɛ ye, ³⁴ baa i la nanfulu marani yɔrɔ mɛn, i solɔmɛ ye yɔrɔ wo le rɔ.»

Jɔn mɛnilu rabɛnni

³⁵ Isa ka a fɔ ie yɛ ko: «Ai ye ai jɛrɛ tɛsidi ka ai rabɛn baara kanma. Ai ye ai la fitina lamɛlɛni to waati bɛɛ rɔ. ³⁶ Ai ye kɛ iko jɔn, mɛnilu ye ie la kuntii makɔnɔla bon kɔndɔ. Ni kuntii bɔra kɔjɔ malɔ diya ka na da makonkon, alu ri da laka a yɛ. ³⁷ Ni kuntii nara ka a tɛrɛn jɔnilu ma sunɔɔ fewu, baraka ri don ie la ko rɔ. A ragbɛ! Kuntii ri a tɛsidi ka a jɛrɛ rabɛn ka jɔnilu kili. A ri ie bɛɛ lasii ka damunun sii ie kɔrɔ. ³⁸ Wo le rɔ, ni kuntii nara duu tala waati, wala dondon kasi waati, ni a nara ka a tɛrɛn jɔnilu ma sunɔɔ, baraka ri don ie la ko rɔ.

³⁹ «Ai tolo malɔ! Ni bon tii tun ye a kalama ko son natɔ le a wara a waati mɛn na, a tun di a jɛrɛ rabɛn a jɔ rɔ. ⁴⁰ Wo jɔa kelen ma, ai fanan ye ai rabɛn. Ka a masɔrɔn Mɔɔ Dence ri na waati do rɔ, ai hankili tɛ waati mɛn na.»

Jɔn juma ni jɔn juu

⁴¹ Piyɛri ka Isa maɲininka wo rɔ ko: «Maari, i ra sanda jɪn la andeilu dɔrɔn de yɛ, wala jama bɛɛ?» ⁴² Maari ka a jabi: «Yon ye jatela jɔn telenni ri, wala jɔn hankiliman? Kuntii ri jɔn wo lasii a wara bɛɛ kun na, ko a ye a janto jɔn tɔilu rɔ, ka solo bɔ ka a di ie ma. ⁴³ Ni kuntii nara ka a tɛrɛn jɔn wo ye baara kan, baraka ri don jɔn na ko rɔ. ⁴⁴ Kuntii ri a bolofenilu bɛɛ karifa jɔn wo la. Tuɲa le fewu! ⁴⁵ Kɔni, ni jɔn wo ka imiri ko: «N na kuntii ti nala

jona». A ri jɔn tɔilu tɔrɔ ka ie gbasi, cɛ ni muso. A ri damunun kɛ kojuuya ka dɔlɔ min haan ka a jɛrɛ ja laminin. ⁴⁶ Wo ko rɔ, a la kuntii ri na waati do rɔ, jɔn wo hankili tɛ waati mɛn na. A wa na, a ri a la jɔn tɔrɔya kojuuya ka a kɛ ikomin Alla lɔnbali.

⁴⁷ «Jɔn mɛn ka a la kuntii diyana ko lɔn, kɔni a kɔndɔgbo ma sɔn ka a janto a rɔ, kuntii ri wo gbasi kojuuya ka jahadi la a kan kosebɛ! ⁴⁸ Jɔn mɛn ma a la kuntii diyana ko lɔn, ni a filira ka baara juu do kɛ, mɛn ye gbasili ko ri, jɔn wo fanan di gbasi. Ale kɔni tɛ gbasi kojuuya. Mɔɔ mɔɔ wa siyaman sɔrɔn, siyaman di jinin wo fɛ. Siyaman wa karifa fen fen na, siyaman di jinin wo fɛ fanan.»

Hɛra wala bɛnbaliya?

⁴⁹ Isa ka a fɔ ie ye ko: «N da na ta su kanma duukolo kan. N da gbedenni ba le fo ta wo ye mɛlɛn. ⁵⁰ Kɔni a fɛrɛ tɛ fo n ye n na jakankatayɛ dafa. Yani n ye ban wo kɛla, n tɛ jususuman sɔrɔn. ⁵¹ A ye di? A ye ai kɔndɔ ko n da na ka hɛra kɛ duukolo kan wa? Wo kuma tɛ! N nani bɛnbaliya bilala mɔɔilu tɛma. ⁵² Ka damira bi ma, ni mɔɔ loolu kɛra denbaya kɛlɛn dɔ, mɔɔ sawa ri kɛ mɔɔ fila kanma, wala mɔɔ fila ri kɛ mɔɔ sawa kanma. ⁵³ Cɛ dɛncɛ ri bila a la, cɛ fanan di bila a dɛncɛ la. Muso denmuso ri bila a la, muso fanan di bila a denmuso la. Muso a dɛncɛ muso ri bila a la, muso fanan di bila a dɛncɛ muso la.»

Bi mɔɔilu ka kan ka waati jin lakɔrɔsi

⁵⁴ Isa ka a fɔ jama ye ko: «Ni ai ka banda finni yen tele be rɔ, ai ye a fɔla ko sancɛ natɔ le. Sanji di na iko ai ka a fɔ ja mɛn ma. ⁵⁵ Ni ai ka a yen fɔjɔ ye bɔla tele kankan bolo maran fan fɛ ai ye a

fɔla ko: «Tara ri bɔ.» Tara ri bɔ ikomin ai ka a fɔ ja mɛn ma. ⁵⁶ Tɔɔmasere mɛnilu ye kɛla sankolo ni duukolo kan, ai kusan woilu faranfasila. Kɔni Alla ye ko mɛnilu kɛla bi mɔɔilu tɛma, nfenna ai ma kusan woilu fanan faranfasila? Ai filankafuilu! ⁵⁷ Nfenna ai tɛ a fɛ ka ko telennilu jate mira ai jɛrɛ ma ka woilu kɛ?

⁵⁸ «A ragbɛ! Ko wa kɛ i ni mɔɔ do tɛma, ni wo ye a fɛ ka i lana kiti diya, yani ai ye se ye, i ye fɛrɛ bɛɛ kɛ ka a madiya sani ai ye se kititɛɛ diya. Ni wo tɛ, kititɛɛla ri i don tasidilu bolo. Polisi ri i bila kaso la. ⁵⁹ Ni i donda kaso la, i ti bɔ fewu fo i wa ban wodi wo bɛɛ sarala. Tɔja le fewu!»

13

Mɔɔilu ye ikɔseyi Alla ma

¹ Nba, waati wo rɔ, mɔɔilu tɛrɛ ye nala Isa ma ka a fɔ a yɛ ko mɛn kɛni Kalilekailu la Pilate bolo. A ka Kalilekailu jeli ni saraka sobo jeli basan ijɔɔn na. ² Isa ka ie jabi: «A ye di? Ai hankili rɔ, Kalileka mɛnilu faani ten, woilu tun da kojuu le kɛ ka tamin Kalileka tɔ bɛɛ kan wa? Alu faara wo sababu la wa? ³ Wo kuma tɛ! Kɔni ni ai ma tubi, ai fanan di halaki. ⁴ Waati taminni, Silowe sankaso jan bera mɔɔ tan ni seyin kan ka woilu faa Jerusalemu so kɔndɔ. Wo tɛ ai miri rɔ, mɔɔ tan ni seyin wo, woilu la kɛwalilu tun ka juu ka tamin Jerusalemukailu tɔ bɛɛ ta kan wa? ⁵ Eɛn, dɛ! Wo kuma tɛ! Kɔni ni ai ma tubi, ai bɛɛ fanan di halaki.»

Jiri denbali

⁶ A ka misali di ie ma sanda rɔ, ko: «Toro ju kelen tɛrɛ ye cɛ do bolo a la sɛnɛ rɔ. Lon do rɔ, a wara toro den jinin. A ma foyi sɔrɔn a la. ⁷ A ka a fɔ a la

baaraden ye ko: «N da san sawa ke, n ye toro den jininna n na toro ju la. Haan bi, n ma foyi saron a la munun. Wo ro, i ye a tee, ka a bo ye. Ton te a la. A kana to ten ka n na duu tjan.»⁸ Baaraden ka a madiya ko: «Faama, i ye a to ten san kelen jin na munun. N di duu sen a kor ka no ke a fe.»⁹ Sando ni a ka den ke, ale le wo ri. Koni ni a ma den ke, i ri a tee ka a bo ye.»

Isa ka muso do lakendeya Njon lon

¹⁰ Lon do ro, Isa tee ye moilu karanna Alla la salibon do la. Njon lon de tee.¹¹ Muso jankaroto do tee ye, jinailu ra dan ba bila men ko kan. A ra san tan ni seyin bo, a ma se a ko lawulila.¹² Isa ka muso wo yen ka a kili. A ka a fo a ye ko: «N badenma muso, i ra harya i la jankar ro ka bo a ro fewu.»¹³ A ka a bolo la muso kan. Muso kendeyara ikoro ye ka a ko latelen, ka ban ka Alla tando.

¹⁴ Koni salibon kuntii ka wo bee lakorosi ka diminya. A monera Isa ma ka a masaron a ka lakendeyali ke Njon lon. Kuntii wulira ka a fo jama ye ko: «Tele woro ye an bolo ka baara ke. Ai ye na kendeya jinin tele woro wo kor. Ai kana na Njon lon fewu!»¹⁵ Maari ka salibon kuntii jabi: «Ai ye filankafuilu le ri. I ja lo! Ni nisi wala fali kera ai bolo, ai te wa ie furen ka ie mayeleman ka ie lamin Njon lon wa?»¹⁶ Ni ai ye wo kela, a ye di? Muso jin ye Iburahima bonsan de ri. Setana ra a sidi jankar la kebi san tan ni seyin. N ma kan ka wo furen ka a lakendeya Njon lon wa?»¹⁷ Wo jabili ka Isa juuilu bee maloya. Koni jama bee sewara Isa la kosobe, ka a masaron a tee ye kabannako bailu kela.

Alla la mansaya ye lala nfen ma?

¹⁸ Wo rɔ Isa ka jininkali kɛ ko: «Alla la mansaya ni nfen mununni? N di se a ni nfen lala a jɔɔn ma?

¹⁹ Alla la mansaya ye iko sɛbeni fira kisɛ. Cɛ do ka wo ta ka wa a lan a la nako rɔ. Kisɛ wo fɛrɛnda, ka bonya ka kɛ jiri ju ri. Kɔnɔilu ka ie jaan la jiri wo bolonilu la.»

²⁰ Isa ka jininkali kɛ ko: «N ye Alla la mansaya lala nfen ma ikɔ tuun? ²¹ A ye iko lɛben. Ni muso ka wo ta ka dooni kɛ farɛni muu siyaman dɔ, a ri farɛni muu bɛɛ funu.»

Kisi sila ye iko lu kɔndɔ danin

²² Wo kɔ, Isa watɔla Jerusalem, a tɛrɛ ye mɔɔilu karanna sila la so bailu ni so misennilu la.

²³ Do ka Isa majininka ko: «Maari, mɔɔ gbɛnseni ri kisi wa?» Isa ka ie jabi: ²⁴ «Ai ye iraja ka don da doomanin na. Ka a masɔrɔn n di a fɔ ai jana, mɔɔ siyaman di don diya jinin ka kaja. ²⁵ Maari, mɛn ye bontii ri, ni a wulira ka bon da latuun, ai ri to kɛnɛ ma. Ai ri da makonkon ka a fɔ ko: «Maari, i ye da laka an yɛ.» Bontii ri jabili kɛ ko: «N ma a lɔn i bɔni yɔrɔ mɛn dɔ.» ²⁶ Ai ri a fɔ ko: «Maari, an bɛɛ ka damunun kɛ ka an min yɔrɔ kelen. I ka an karan an na soilu la.» ²⁷ Maari ri a fɔ ai yɛ ko: «Ai kojuukɛlailu, n ma ai lɔn, n ma ai bɔ diya lɔn. Ai ye bɔ yan!»

²⁸ «Wo lɔn, ai wa Iburahima ni Isiyaka ni Yakuba ni nabijumailu bɛɛ yen Alla la mansaya rɔ, ka a tɛrɛn ai lafilini kɔkan. Ai ri kasi ka mɔnɛ fo ka ai jin makin. ²⁹ Mɔɔilu ri bɔ dunuja fan bɛɛ rɔ ka na isii Alla la mansaya rɔ ka damunun kɛ. ³⁰ Nba, doilu ye kɔmamɔɔilu ri bi, mɛnilu ri kɛ jɛmɔɔilu

ri sini. Doilu fanan ye jɛmɔɔilu ri bi, mɛnilu ri kɛ kɔmamɔɔilu ri sini.»

Isa ni Jerusaleɱukailu

³¹ Wo waati kelen, Farisi doilu nara Isa lali ko: «I ye yan bila ka wa yɔrɔ gbɛrɛ rɔ, baa Mansa Herodi ye i faa ko rɔ.» ³² Isa ka ie jabi: «Ai ye wa a fɔ sɔyani wo ye, Herodi kɔnin, ko n ye jina gbenna ka bɔ mɔɔilu fɛ, ka jankarɔtoilu lakendɛya. Bi ni sini, n ye wo baara kan. A tele sawana, n na baara ri dafa. ³³ A fɛrɛ tɛ fo n ye n daja ka n taama bi, a ni sini a ni sini kɛndɛ, baa nabijuma kana faa yɔrɔ si fo Jerusaleɱu.»

³⁴ Isa ka a kan nabɔ ka fɔ ko: «Jerusaleɱu, Jerusaleɱu. Ai ye nabijumailu faala a ni mɛnilu yon ai kawandi la, ai ye woilu bon kaba la ka ie faa. Sijna siyaman, n tɛrɛ ye a fɛ ka ai laden iko sise ba ri a denilu laden ja mɛn ka ie dokon a kɔrɔ. Kɔni ai ma sɔn wo ma. ³⁵ Wo rɔ, ai la bon nafilin de tɛrɛ. Ai ja tɛ la n kan butun, fo ai wa a fɔ lon mɛn ko: «Kunnadiya wo mɛn nani Maari Alla tɔɔ rɔ.»»

14

Isa ka jankarɔto do lakendɛya Nɔɔn lon

¹ Nɔɔn lon do rɔ, Isa wara damunun diya Farisilu la jɛmɔɔ do wara. Mɛnilu siini tɛrɛ damunun na ye, woilu bɛɛ tɛrɛ ye a lakɔrsila kojuuya. ² Jankarɔto do tɛrɛ ye Isa jana jama tema ye. Jankarɔ tun da a fari yɔrɔ doilu mafunufunu. ³ Isa ka sariya karanmɔɔ ni Farisilu maɔnininka ko: «A ye di? Ka mɔɔ lakendɛya Nɔɔn lon, wo benni an na sariya ma, wala wo benni tɛ?» ⁴ Alu ka imakun. Wo rɔ, Isa ka a bolo la jankarɔto kan ka a

lakendeya, ka ban ka sila di a ma. ⁵ A bə mən keni, Isa ka ie maɲininka ko: «Ni ai la den, wala ai la nisi bera kəlɔn kəndɔ, yon ye ai tɛma yan, mən di iban wo layɛlɛla Nɔɲɔn lon? Ai ri a labɔ jona, wo tɛ?»
⁶ Alu ma se Isa jabila.

Nɛmɔɔ sii diya ɲininnailu

⁷ Ka Isa to damunun diya ye, a ka mɔɔilu lakɔrɔsi, mɛnilu kilini damunun kanma. Alu nani nɛmɔɔ sii diya tala ie jɛɛ yɛ. Wo rɔ, a ka sanda do la ie yɛ. A kan ko: ⁸ «I wa kili ka wa kɔɲɔ malɔ diya rɔ, i kana wa isii nɛmɔɔ sii diya rɔ, baa wo ri a tɛrɛn tumado nɛmɔɔ do kilini ye, mən ka bon i ri. ⁹ Ni wo nara ka i siini tɛrɛn nɛmɔɔ sii diya, i maloyatɔ le. Mən ka ai fila bɛɛ kili, wo ri na ka a fɔ i yɛ ko: «Iwuli ka sii diya wo di mɔɔba ma.» I ri wuli maloya rɔ ka kɔmamɔɔ sii diya ɲinin jama kɔfɛ.

¹⁰ «Nba, i wa kili kɔɲɔ malɔ diya rɔ, i ye wa isii kɔmamɔɔ sii diya rɔ. Wo wa kɛ, mən ka ai bɛɛ kili, wo ri lakɔrɔsili kɛ ka a fɔ ko i ma kan ka isii tɛn. A ri sii diya gbɛɛ ɲinin i yɛ, mən ka ɲi fɔlɔman di. A ri a fɔ i yɛ ko: «N teri, i ye na isii nɛmɔɔ sii diya rɔ.» I ri bonya ba sɔrɔn mɔɔilu bɛɛ ɲana. ¹¹ A ragbɛ! Mɔɔ mɔɔ wa a jɛɛ bonya, Alla ri wo majii. Kɔni mɔɔ mɔɔ wa a jɛɛ fanmajii, Alla ri wo bonya.»

¹² Isa ka kuma do fɔ cɛ yɛ fanan, a kilini mən bolo. A kan ko: «I wa kɛ mɔɔilu kilila damunun kanma, i kana dan i terilu ni i badenmailu ma, a ni i siijɔɔn nanfulutiilu, baa lon do rɔ, woilu fanan di a ɲɔɔn kɛ i yɛ, ka i sara wo rɔ. ¹³ Ni i ka mɔɔilu kili sali damunun kanma, i ye fantanilu ni lanjiiritɔilu a ni ɲa fuyenilu kili dumunun diya. ¹⁴ I ri barayi sɔrɔn wo rɔ, ka a masɔrɔn woilu ti se ka i la kɔɲuma julu

sara. Alla wa telenbailu suu lawuli, a ri wo baaraji di i ma.»

Mɛnilu kilini damunun ko ma

¹⁵ Isa damunun jɔɔn do ka a tolo malɔ wo bɛɛ la, ka a fɔ a yɛ ko: «Mɛn di damunun kɛ Alla la mansaya rɔ, a ri a kunnadiya sɔrɔn a la ko rɔ kosɛbɛ.» ¹⁶ Isa ka jabili kɛ sanda do rɔ. A ko: «Lon do rɔ, cɛ do tɛrɛ ye a fɛ ka damunun ba rabɛn ka mɔɔ siyaman kili. ¹⁷ Damunun waati sera tuma mɛn na, a ka a la jɔncɛ lɔ mɔɔilu kili la, ko alu ye na damunun kɛ. ¹⁸ Kɔni, alu bɛɛ ka bɔna jinin a bolo. A wara mɔɔ fɔlɔ mɛn kili, wo ka a fɔ ko: «N da duu do san. A fɛrɛ tɛ fo n ye wa a mafɛnɛ. I sabari ka yafa a ma. N ti se wala.» ¹⁹ Mɔɔ filana kan ko: «N da sɛnɛkɛ nisi tan san. N watɔ woilu mafɛnɛla. I sabari ka yafa n ma.» ²⁰ Mɔɔ sawana fanan kan ko: «N ban san de muso furula. Wo le kosɔn, n ti se wala.» ²¹ Jɔncɛ wara wo jafɔ a la kuntii yɛ. A la kuntii duunyara kosɛbɛ, ka a fɔ jɔncɛ ye ko: «Ibori ka wa se so kɔndɔ fan bɛɛ, tiritilu ni sila misɛnilu la. I wa fantan mɛnilu yen, i ye ie kili, a ni lanjiiritɔilu. I ye ie bɛɛ ta ka na ie ri yan.» ²² Jɔncɛ ka a fɔ a la kuntii ye ko: «I ka mɛn fɔ, n da ban wo kɛla. Kɔni haan bi, i la bon ma fa munun.» ²³ Kuntii ka a fɔ a yɛ ko: «I ye bɔ so kɔndɔ ka wa kɔkan. I wa mɔɔ mɔɔ tɛrɛn silailu la ye, i ye ie kili. I ye fɛrɛ bɛɛ kɛ kosa alu ri na n na bon nafa a ja ma. ²⁴ A ragbɛ! N ka so kɔndɔ mɔɔ mɛnilu fɔlɔman kili, mɛnilu ka iban nde rɔ, alu tɛ foyi si sɔrɔn n na balo rɔ.»»

Ka Sankɔ Jate

²⁵ Lon do rɔ, jama ba bilani tɛrɛ ye Isa kɔfɛ. A ka iyɛlɛman ka a fɔ ie ye ko: ²⁶ «Ni mɔɔ mɛn ye a fɛ ka

bila n kɔfɛ, a ma sɔn n na ko ye diya a yɛ ka tamin a fa la, ka tamin a na fanan na, ka tamin a muso la, ka tamin a denilu fanan na, ka tamin a doonilu ni a kɔrɔilu la, hali ka a tamin a jɛrɛ nin na, wo ti se ka kɛ n na karanden jɛrɛ jɛrɛ ri. ²⁷ Mɛn ma sɔn a gbɔngbɔnjiri ta, ka bila n kɔfɛ, wo ti se kɛla n na karanden di.

²⁸ «A ye di? Yon de ye ai tɛma yan, ni a ye a fɛ ka sankaso lɔ, a tɛ isii fɔlɔ ka jate mira kɛ? Kosa a ri a lɔn ni a ri se ka a lɔ ka a laban. ²⁹ Ni a ma wo kɛ fɔlɔ, a ri sankaso ju sii, ka ban ka kaɲa a lɔla ka a to ye. Wo wa kɛ, mɔɔilu ri a mayɛɛ wo rɔ. ³⁰ Alu ri a fɔ ko: <Han, cɛ wo! A kan ko a ri sankaso lɔ, kɔni a ra kaɲa fewu!»

³¹ «A ye di? Mansa ɲuman di sɔn ka bɔ mansa gbɛrɛ kɛɛ kanma, ni a ma isii fɔlɔ ka jate mira kɛ. Kosa a ri a lɔn ni a la sofaden mɔɔ waa tan di se wo la sofaden mɔɔ waa muwan na. ³² Ni a ka a yen ko a ti se wo la, yani mansa wo ye sudunya a ma, a ri keladenilu lawa kɛɛ ban kanma. ³³ A ragbɛ! Ni i ma iban i jɛrɛ rɔ, ka fen bɛɛ to ye, i ti se kɛla n na karanden di.

³⁴ «I ka a lɔn, kɔɔ ye fen ɲuma ri. Kɔni ni a diya bɔra a la, a ti se ladiyala ikɔ. ³⁵ Ni a diya bɔra a la, a ti se ka duu diya sɛnɛ rɔ, a ti se foyi ɲala sununkun na fanan. A ri lafili. Nba, mɛn tolo ye mɛnni kɛla wo ye a tolo malɔ misali ɲin na.»

15

Saa tununni le

¹ Nisɔnkɔmiralailu ni kojuukɛla gbɛrɛilu tɛrɛ ye nala ka ie tolo malɔ Isa la. ² Farisilu ni sariya karanmɔɔilu ka wo yen ka a fɔ ie da kɔrɔ Isa ma

ko: «A ragbε! Cε wo ye kojuukεlailu ramirala, fo ka damunun kε fε kelen dɔ.» ³ Wo rɔ, Isa ka sanda la ie yε ko: ⁴ «Ni saa kεmε kεra mɔɔ kelen bolo ai rɔ yan, saa kelen wa tunun, yon tε sɔn ka saa bikɔnɔndɔ ni kɔnɔndɔ to waa rɔ, ka wa saa tununni kelen pe jinin diya haan ka a yen? ⁵ A wa saa tununni wo yen, a ri sewa. A ri a ta ka a la a kan ma ka na a ri. ⁶ A wa se a la lu ma, a ri a fɔ a terilu ni a siijɔɔnilu yε ko: «An ye sewa. N na saa tununni tεrε, kɔni n da a jinin ka a yen.»

⁷ «A ragbε! Wo ja kelen ma, kojuukεla kelen pe wa tubi, wo ye sewa ko ba le ri Alla wara. Wo sewa ka bon paaon, ka tamin telenba mɔɔ bikɔnɔndɔ ni kɔnɔndɔ ta kan, mɛnilu mako tε tubi ko ma.»

Muso la wodigbε tununni le

⁸ Isa ko: «Ni wodigbε tan kεra muso do bolo, kelen wa tunun a ma bon kɔndɔ, a ri nfen kε? A tε wuli wa, ka fitina lamɛlɛn ka bon kɔndɔ firan, ka wodi wo jinin a ja jεrε jεrε ma wa, haan ka a yen? ⁹ Ni a ka a yen, a ri a terilu kili, a ni a siijɔɔnilu, ka a fɔ ie yε ko: «An ye sewa. N da n na wodigbε yen, mɛn tununni tεrε n ma.» ¹⁰ Isa ko: «A ragbε! Wo ja kelen ma, kojuukεla kelen pe wa tubi, Alla la mɛlɛkailu ri sewa.»

Den kanberen fila

¹¹ Isa fanan ko: «Dencε fila tεrε ye cε do bolo. ¹² Lon do rɔ, den doomanni ka a fɔ a fa yε ko: «N fa, i ye i la nanfulu bεε rafara, ka n ta fan di n ma sisen.» Cε wo ka a la nanfulu rafara a den fila tɛma, ka a dencε doomanni ta fan di a ma. ¹³ Wo cε tun ma mɛn bakε, den wo ka a bolofen bεε ta ka wa taama rɔ jamana jan do rɔ. A se mɛn kɛni ye, a ma foyi kε

fo manamanaya. A tora wo la haan ka a bolofen beɛ tɔjan.

¹⁴ «Nba, kɔfɛ, kɔnkɔ fitina donda jamana wo rɔ, ka a tɛrɛn kanberen na wodi ra ban fewu. A la damunun dɛsɛra. Wo gbɛlɛyara a ma kosɛbɛ. ¹⁵ Wo rɔ, a ka baara ɲinin ye mɔɔ do fɛ. Wo ka a ta ka a lawa waa rɔ a la kosɛilu gbɛngbɛn diya. ¹⁶ Ka a to waa rɔ ye, kɔnkɔ gbara a la kojuuya, haan ka kosɛilu la damunun fen sɔsɔ fara damun loo bila a la. Hali wo, mɔɔ si ma a sɔ damunun dɔ.

¹⁷ «Kɔfɛ sa, a ka imiri ka hankili sɔrɔn. A kan ko: «Baaraden siyaman ye n fa bolo. Woilu beɛ ye damunun sɔrɔnna tuma beɛ, haan ka fa ka a tɔ to. Kɔni nde faatɔ le kɔnkɔ bolo yan.» ¹⁸ A kan ko: «Nba, n di n wuli ka wa n fa wara. N wa se ye, n di a fɔ a ye ko: «N fa, n da julumun sɔrɔn Alla la, ka hake sɔrɔn i fanan na. ¹⁹ I kana n jate i den di butun. Wo ka bon nde ma. I ye n ta ka n ke i la baaraden di.» ²⁰ Wo rɔ, a wulira ka wa a fa wara.

«Ka a to yɔrɔ jan, a fa ka a natɔla yen ka kininkinin a ma. A ka ibori ka wa a den nabɛn, ka iton a den kan ka a sunbu. ²¹ A den ka a fɔ a ye ko: «N fa, n da julumun sɔrɔn Alla la, ka hake sɔrɔn ile fanan na. I kana n jate i den di butun. Wo ka bon nde ma.» ²² Kɔni a fa ka a fɔ a la ɲɔnilu ye ko: «Ai ye ibori ka na duruki ba ɲuma ri, ka a bila a kan na, ka ban ka bolola koyina don a bolo la, ka sanbara don a sen dɔ. ²³ Ai ye nisi den ɲuma ɲuma ta ka a kan natɛɛ. An ye damunun ke ka sewa, ²⁴ ka a masɔrɔn n den tun da sa, kɔni a ra kunun. A tun da tunun, kɔni bi a ra yen.» Alu beɛ sewara a ɲa jɛrɛ jɛrɛ ma.

²⁵ «Wo ka a tɛrɛn, den kɔrɔmamɔɔ ye sɛnɛ rɔ. A bɔ mɛn kɛni ye, a sudunyara a fa wara ka dɔnkili

la kan mɛn, a ni foli kan. ²⁶ A ka jɔn do kili ka a maɲininka ko: «Nfen kɛni yan bi?» ²⁷ Wo ka a fɔ a yɛ ko: «I dooɛ ra na! I fa ra sewa ka nisi den ɲuma ɲuma faa a yɛ, ko a den kɛndɛ ra na.» ²⁸ Den kɔrɔmamɔɔ monɛra kojuuya, fɔ ka iban donna lu ma. Wo rɔ, a fa bɔra lu ma ka wa a madiya. ²⁹ Kɔni a ka a fa jabi: «A ragbɛ! A ra san siyaman bɔ, n ye baarala i yɛ. N da i kumakan bonya tuma bɛɛ. Kɔni haan bi, i ma hali baadenni kelen di n ma, kosa n di n terilu kili ka tolon kɛ ka sobo damunun. ³⁰ Bari sisen, tuma mɛn na i den da na, mɛn wani tɛɛ yɔrɔ jan ka i la nanfulu tiɲan manamanaya rɔ, i ra sɔn ka nisi den ɲuma ɲuma faa wo yɛ.» ³¹ A fa ka a fɔ a yɛ ko: «N den, an fila ye yan tuma bɛɛ. Fen fen ye n bolo, wo bɛɛ ye i ta le ri fanan. ³² Kɔni an ka kan ka sewa ka ɲaalen bi. I dooɛ tun da sa, kɔni a ra kunun. A tun da tunun, kɔni bi a ra yen.»»

16

Nanfulu kunnasiila telenbali

¹ Lon do rɔ, Isa ka a fɔ a la karandenilu yɛ ko: «Nanfulutii do tɛɛ ye, mɛn ka a lamɛn ko a la nanfulu kunnasiila tɛɛ ye a la nanfulu tiɲanna. ² A ka a kili ka a fɔ a yɛ ko: «A fɔra n ɲana ko i ye n na nanfulu tiɲanna. Wo ye di? I ra fen fen kɛ n na nanfulu la, i ye na wo bɛɛ dantɛɛ n ɲana. I ti nala kɛla n na nanfulu kunnasiila ri butun!» ³ Nanfulu kunnasiila ka a fɔ a jɛɛ kɔndɔ ko: «N ye nfen kɛ sa? N na kuntii kɛtɔ n gbɛnna ka n bila baarabaliya rɔ. Fanka tɛ n na ka sɛnɛ kɛ. N di maloya sɔrɔn ni n ka tarali damira. ⁴ Nba, n da sila yen sisen, n ka kan ka tamin mɛn fɛ. Kosa, n na kuntii wa n gbɛn, mɔɔilu ri hina n na ka n damira ie wara.»

⁵ «Wo rɔ, a wulira ka mɔɔilu kili, a la kuntii la julu tɛɛ ye mɛnilu la. A ka ie kelen kelenna bɛɛ kili. Alu se mɛn kɛni ye, a ka a mɔɔ fɔlɔ mapininka ko: «Julu mɛn ye i la, wo bɛnni yɛli ma?» ⁶ Wo ka a jabi: «Olibiye tulu palan ɲa kɛmɛ seyin.» A ka a fɔ a yɛ ko: «I sii jona ka i la julu sɛbɛ yɛlɛman. I ye palan ɲa kɛmɛ naanin sɛbɛ wo nɔ rɔ.» ⁷ A ka dɔgbɛɛ mapininka ko: «Julu mɛn ye i la, wo bɛnni yɛli ma?» Wo ka a jabi: «Bile kisɛ bɔrɔ kɛmɛ loolu.» A ka a fɔ a yɛ ko: «I ye i la julu sɛbɛ yɛlɛman ka kɛ bɔrɔ kɛmɛ naanin di.»

⁸ «Nanfulutii ka a la nanfulu kunnasiila telenbali tando, ko a kiwoyani. A mafɛnɛ! Alla lɔnbalilu kiwoyani. Alu ka iɲɔɔn mira ɲa lɔn fasayi! Alu kiwoyani Alla lɔnnailu ri. ⁹ N di ai lali. Ni dunuɲa nanfulu kɛra ai bolo, ai ye a kɛ mɔɔilu dɛmɛnni fen di. Kosa, ai la nanfulu wa ban, ai ri ramira Alla wara, yɔrɔ mɛn tɛ ban habadan.

¹⁰ «Ni mɔɔ mɛn ye a telenna ka fen fitini lamara wo tii ri se a telenna ka fen kunba ba lamara fanan. Kɔni ni mɔɔ mɛn ma se a telenna ka fen fitini lamara, wo ti se a telenna ka fen siyaman lamara fanan. ¹¹ Dunuɲa nanfulu, ni ai ma isɛbedon wo mirala, yon di nanfulu bɛɛ bɛɛ karifa ai la? ¹² Ni ai ma telen mɔɔ la nanfulu lamarala, yon di nanfulu di ai ma ka kɛ ai jɛɛ ta ri? ¹³ Jɔncɛ ti se ka baara kɛ kuntii fila yɛ waati kelen. Ni kuntii kɛra fila ri jɔncɛ ri do kanin ka tamin do kan. A ri do kumakan bonya ka tamin do ta la. Wo rɔ, ai ti se ai jii lala Alla ni nanfulu rɔ.»

¹⁴ Farisilu ka kuma wo mɛn ka Isa mayɛɛ, ka a masɔrɔn nanfulu ko duman ie yɛ kojuuya. ¹⁵ Isa ka ie jabi: «Ka ai jɛɛ kɛ mɔɔilu ɲana iko telenbailu,

wo duman ai ye. Kɔni mɛn ye ai jusu rɔ, Alla ka wo bɛɛ lɔn. Adamadenilu ye mɛn jatela, wo gboman kojuuya Alla ye.

Alla la sariya tɛ ban

¹⁶ «Ka a tɛɛn Yaya ma kawandili kɛ waati mɛn na fɔlɔ, mɔɔilu tɛɛ ye Alla la sariya lataamala, a ni nabijumailu la kuma. Kɛbi Yaya nara ka kawandili kɛ, Alla la mansaya kibaro juma ye lasela mɔɔilu ma. Bɛɛ ye irajala ka don wo mansaya rɔ.

¹⁷ «Sankolo ni duukolo ban duman ka tamin Alla la sariya kelen pe ban na, hali sariyatombeli kelen.

¹⁸ «Mɔɔ mɔɔ wa a la muso furusa ka dɔgbɛɛ furu, wo ra kaninkɛ. Mɔɔ mɔɔ wa muso furusanin ta, wo fanan da kaninkɛ.

Nanfulutii ni Lasari

¹⁹ «Nanfulutii do tɛɛ ye. Faanin dagbɛɛn bilani tɛɛ a kan na tuma bɛɛ. Lon lon, a tɛɛ ye damunun duman kɛla ka fa. ²⁰ Kɔni a la bonda lafantan do tɛɛ lani ye mɛn to ko Lasari, kudukudu ni da ye a fari fan bɛɛ ma. ²¹ A tɛɛ ye a fɛ ka nanfulutii la daatɔ damun, fen mɛn ye burunna tabali kɔrɔ. Wuluilu tɛɛ ye nala ka a lani tɛɛn bon da la ka a dailu maanɛn.

²² «Lon do rɔ, fantan cɛ wo sara. Mɛɛkailu ka a ta ka wa a ri harijeene, Iburahima dafɛ. Kɔfɛ, nanfulutii fanan sara. Mɔɔilu ka a suu don. ²³ Ka nanfulutii jakankatani to lakira, a ka a ja lɔ ka Iburahima yen yɔrɔ jan. Lasari siini tɛɛ Iburahima dafɛ. ²⁴ Nanfulutii ka a kan nabɔ Iburahima ma ko: «N fa Iburahima. I ye hina n na ka n demɛn. I ye Lasari lɔ a bolo koyini sula ji rɔ, ka na a maa n

nen na. N jakankatani ta rɔ yan kojuuya.» ²⁵ Kɔni Iburahima ka a jabi: «N dence, i ye imiri kunun ma. Kunun, i dafanin tere a na jere jere ma, ka a teren Lasari tɔrɔni tere kojuuya. Bi, a sewani yan, ka a teren i jakankatani. ²⁶ Ka la wo kan, denka dun ba ye an ni ile tema, sa mɔɔ si kana bɔ yan ka wa ye, wala ka bɔ ye ka na yan.» ²⁷ Wo rɔ nanfulutii ka a jabi: «N fa Iburahima, n ye i madiyala. I ye Lasari lawa duukolo kan n fa wara. ²⁸ N badenma mɔɔ loolu ye ye. I ye dijɛ Lasari ye wa ie lali. Kosa alu kana na jakankata diya yan.» ²⁹ Kɔni Iburahima ka nanfulutii jabi: «Nabi Musa la sariya ni nabijuma tɔilu la kawandili ye ye. Alu ye wo mira.» ³⁰ Nanfulutii ka a sɔsɔ ko: «N fa Iburahima, wo tɛ a na. Kɔni ni mɔɔ kelen wulira ka bɔ suuilu tema ka wa ie ma, alu ri tubi.» ³¹ Iburahima ka a fɔ a ye ko: «Nabi Musa la sariya ni nabijumailu la kawandili kan ye ye. Ni alu ma sɔn ka wo bonya, alu ti sɔn kawandili kan si ma. Hali ni mɔɔ kelen wulira ka bɔ saya rɔ ka wa ie kawandi, alu ti sɔn a rɔ fewu.»»

17

Makotoli ni lemɛniya

¹ Isa ka a fɔ a la karandenilu ye, lon do rɔ, ko: «Sika tɛ a rɔ, lafilu koilu ri na ka mɔɔilu lɔ kojuu kɛla. Kɔni mɔɔ mɛn wa lafilu koilu lana mɔɔilu ma, gbalo ye wo ye. ² Hali ni alu tun ka kabakurun ba sidi wo tii kan na ka a lafilu kɔɔji rɔ, wo tun di fisaya wo rɔ, sa ni a ye kɛ sababu ri ka den kelen nafili. ³ Ai ye ai jere lakɔrɔsi. Ni i badenma do ka hake ta, i ye a kili ka a lali. Ni a nimisara, i ye a makoto. ⁴ I badenma wa hake ta i la haan sija wɔrɔnwula tele

kelen kɔrɔ, ni a nara wo kelen kelenna bεε rɔ ka a fɔ ko a ra nimisa, i ye a makoto.»

⁵ Keladenbailu ka a fɔ Isa ye ko: «Maari, i ye do la an na lemɛniya kan.» ⁶ Maari ka ie jabi: «Hali ni ai la lemɛniya dooyara ka ke iko seɓeni fira kise kelen, wo lemɛniya jate baraka rɔ ai ri se a fɔla jiri luluma ba ye ko: «I ye bɔ yan ka wa turu fo kɔɔji rɔ». Jiri wo ri i gbiliya.»

Jɔnilu ka kan ka mɛn ke

⁷ Isa ka a fɔ ie ye ko: «A ye di? Ni i la jɔn do bɔra sɛnε ke diya, wala kolofen gbɛn diya, ka na lu ma, yon ye ai tɛma, mɛn di sɔn ka a fɔ a ye ko «i ye na isii jona ka damunun ke fɔlɔ»? ⁸ Wo kuma tɛ! I ri a jamari ko «i ye ikaliya ka tibili ke, ka i jεε rabɛn, ka na damunun sii n kɔrɔ. N di damunun ke ka fa ka ji min. Wo kɔ, i ri damunun ke ka ji min». ⁹ Ni jɔn ka a la baara ke, a la kuntii ri baraka bila a ye wo rɔ wa? Wo kuma tɛ! ¹⁰ A ye wo ja kelen de ma ai fanan fan fε. Baara mɛn fɔni ai ye, fo wo ye ke. Bonya ko tɛ a rɔ. Ni ai banda baara wo bεε la, ai ye a fɔ ko: «An tara mɛn kanma, an da wo dɔrɔn de ke. Bonya tɛ an ye.»»

Kunatɔ tan

¹¹ Isa tεε ye sila kan ka wa Jerusalemu. A tamintɔ tεε ye Samari mara ni Kalile mara tɛma. ¹² A dontɔla so do kɔndɔ, kunatɔ tan nara a labɛn. Alu lɔni tora yɔrɔ jan, ¹³ ka ie kan nabɔ Isa ma ko: «Isa, an na faama, i ye kininkinin an na ka an dɛmɛn.» ¹⁴ Isa ka ie yen tuma mɛn, a ka a fɔ ko: «Ai ye wa ai jεε yiraka sarakalaselailu la.» Wo bolo ma, alu bɔra ye ka wa. Alu watɔla, alu bεε kendɛyara. ¹⁵ Kelen ka a yen ko a ra kendɛya. Ka a

to Alla tandola kan ba la, a ka ikɔseyi ka na Isa ma. ¹⁶ A ka a ɲakɔrɔ bɛn duu ma Isa sen kɔrɔ ka baraka bila a ye. Samarika le tɛrɛ. ¹⁷ Isa ka a maɲininka ko: «Mɔɔ tan ma kɛndɛya wa? A tɔ kɔnɔndɔ ye mi? ¹⁸ Mɔɔ si ma seyi ka na Alla tando fo cɛ kelen pe ɲin wa, mɛn ye siya gbɛrɛ mɔɔ ri?» ¹⁹ Isa ka a fɔ a ye ko: «Iwuli! Wa, i ra kɛndɛya i la lemɛniya sababu la!»

Alla la mansaya tɔmasereilu

²⁰ Farisi doilu ka Isa maɲininka, lon do rɔ, ko: «Alla la mansaya ri na waati ɲuman?» Isa ka ie jabi: «Alla la mansaya ti nala yenna ɲa la. ²¹ A ti nala a fɔla ko: «Alla la mansaya ye yan» wala «a ye ye». Kɔni Alla la mansaya ye ai tɛma.»

²² A ka a fɔ a la karandenilu ye ko: «A loo ri kɛ ai la, lon do rɔ, ka Mɔɔ Dencɛ tele kelen yen, kɔni ai ti se ka wo yen. ²³ Mɔɔilu ri a fɔ ai ye ko: «A fɛlɛ, a ye ye» wala «a ye yan». Kɔni ai kana ibori wo kɔ. ²⁴ I ɲa lɔ! Sanmɛlɛnin ye bɔla sankolo fan kelen na ka wa fan do fɛ ɲa ma, Mɔɔ Dencɛ wa kɛ nala lon mɛn, a natɔla ri kɛ wo ɲa kelen ma. ²⁵ Kɔni yani wo ye dafa, a fɛrɛ tɛ fo bi mɔɔilu ye a tɔrɔ kojuuya fɔlɔ ka iban a rɔ.

²⁶ «Yani Mɔɔ Dencɛ ye na iko tuunni, ko mɛnilu kɛra Nuhan tele rɔ, woilu ɲɔɔn di kɛ. ²⁷ Nuhan tele rɔ, mɔɔilu tora damunun ni minnin na, ni muso furula, a ni ka ie denmusoilu furu. A tɛrɛ ye wo ɲa fo Nuhan donda kulunba kɔndɔ. Wo lon kelen sancɪ ba ka nali damira. Sancɪ wo ma tɛɛ, fo ka a to gbiliyala a ɲa jɛrɛ jɛrɛ ma ka dunuɲa yɔrɔ bɛɛ latunun ka mɔɔilu bɛɛ halaki.

²⁸ «Mɛn kɛra Luti tele rɔ, wo ɲɔɔn fanan di kɛ. Luti tele rɔ, mɔɔilu tora damunun ni minnin na,

ka to sanni kela, ka to sene ke ni bon lola. ²⁹ A tere ye wo na haan Luti bora Sodomu so kando lon men. Wo lon kelen, ta ni tinbiriki bora sankolo ro ka jii Sodomu so kando iko sancu. Wo ka Sodomu moilu beε halaki.

³⁰ «A ri ke wo na ma MoƆ Dence bato gbε ma lon men. ³¹ Ni wo lon sera ka a teren do ra yeε bon bilikun sanfe ka a bolofenilu to bon kando, wo ma kan ka jii a bolofenilu ta kanma bon kando. Ni wo lon sera ka do teren sene ro, wo ma kan ka ikaseyi a bolofenilu ta diya so kando. ³² Ko men kera Luti muso la, ai ye ai hankili to wo ro. ³³ MoƆ men ye dunuƆaratεε daha daron de nininna bi, wo ri bono sini. A te jenemaya banbali saron sini. Koni men wa son ka bono dunuƆaratεε daha ro bi, sini wo ri kisi ka jenemaya banbali saron.

³⁴ «N ye fola ai la ko su wo ro moƆ fila ri suno lafen kelen kan; moƆ kelen di ta ka kelen to ye. ³⁵⁻³⁶ Muso fila ri suman kise bundε inon fe, muso kelen di ta ka muso kelen to ye.» *

³⁷ Karandenilu ka Isa majininka ko: «Maari wo ri ke mi?» Isa ka ie jabi sanda ro ko: «Suu wa ke diya men do, duwailu ri jii ye.»

18

Kitiεla Juu

¹ Nba, wo ko, Isa ka sanda do la ka a la karan-denilu karan, ka a masaron a ye a fe alu ye to Alla matara tuma beε. Alu kana jiteε ka wo boloka.

² A ko: «Kitiεla do tere ye so do la. A tun te silanna Alla ye, a tun te moƆ bonyala. ³ Nba,

* **17:35-36** Sebɛli do fola ko: «Ni ce fila kera sene ro inon fe, ce kelen di ta ka kelen to ye.»

cesamuso do tere ye men tere sela kititela ma tuma bee ka a fo a ye ko: «I ye n na kiti tee, baa n juu ra kojuu ke n na.» ⁴ A menda, kititela ma son ka kiti wo tee. Koni, lon do ro, kititela ka a fo a jere kondoo ko: «Tuna le. Ne silanna Alla ye, ne maa bonyala, ⁵ koni, muso jin da n taroo kojuuya. Wo bolo ma, a fere te fo n ye kiti wo tee. Ni wo te, a ri to n pagbala tuma bee fo ka n see.»»

⁶ Wo ro, Maari ka a fo ko: «Kititela telenbali wo ka men fo, ai ye ai tolo maloo wo la kosebe. ⁷ Ni Alla la maailu ka ie kan naboo ale ma ka kiti jinin a fe su ni tele, a te ie demen ka ie la kititeilu panaboo wa? A te iban ie ro. ⁸ Alla ri a kaliya ka kiti tee ie ye telenbaya la. A ye ten de! Koni hali wo, Maa Dence wa seyi dununa kan waati men na, a ri maa teren yan wa, men lani ale la?»»

Farisi ni nisankomirala

⁹ Maa doilu tere ye, menilu tere ye ie jere jatela maa telennilu ri. Alu lani a la ko alu ka ni maa toilu ri. Isa ka sanda do la woilu le ye.

¹⁰ A kan ko: «Maa fila wara Alla matara diya Allabatobonba kondoo. Kelen tere ye Farisi ri. Kelen tere ye nisankomirala ri. ¹¹ Farisi ce wo ka ilo ka Alla matara a jere la ko ro ko: «O Alla, ne ye baraka bilala i ye, ne te iko maa tomailu, ka a masaron ne ti taroo kela, ne te telenbali ri, ne te kaninkela ri, wala ne te ikomin nisankomirala jin. ¹² Ne ye sun donna sija fila lookun kelen koro. Ka la wo kan, ne wa fen fen saron, ne di wo ja bo.» ¹³ Koni nisankomirala wo ka ilo yoro jan. A ma son ka hali a pa lo sankolo fan do. A ka a sisi magbasi ka ke a nimisa toomasere ri.

A ka a fɔ ko: «Alla, i ye n makoto, baa kojuukɛla le nde ri.»

¹⁴ Isa kan ko: «N ye a fɔla ai ye ko nisɔnkɔmirala ka jo sɔrɔn, kɔni Farisi cɛ wo ma jo sɔrɔn. Baa mɔɔ mɔɔ wa a jɛrɛ bonya, wo ri majii, kɔni mɔɔ mɔɔ wa a jɛrɛ fanmajii, wo ri bonya.»

Isa duwara denninilu ye

¹⁵ Lon do rɔ mɔɔilu tɛrɛ ye nala denninilu ri Isa ma ko a ye a bolo la woilu kan ka duwa ie ye. Isa la karandenilu ka wo yen ka mɔɔ woilu makuma.

¹⁶ Kɔni Isa ka denninilu kili ko alu ye na a ma. A ka a fɔ a la karandenilu ye ko: «Ai ye a to denninilu ye na n ma. Ai kana ie mabali, ka a masɔrɔn Alla la mansaya ye ie jɔɔnilu le ta ri. ¹⁷ A ragbɛ! Mɔɔ mɛn ma sɔn Alla la mansaya ma iko dennin sɔnni Alla la mansaya ma ja mɛn ma, wo tɛ don Alla la mansaya rɔ habadan. Tujɔ le wo ri fewu.»

Isa ni nanfulutii do

¹⁸ Yahudiyailu la kuntii do nara Isa majininka ko: «Karanmɔɔ juma, n ye nfen kɛ sa n di jɛnemaya sɔrɔn, jɛnemaya mɛn tɛ ban?» ¹⁹ Isa ka a jabi: «I ra a fɔ n ma «karanmɔɔ juma» nfenna? Mɔɔ juma si tɛ ye fo Alla kelen pe. ²⁰ Alla ra mɛn sɛbɛ a la sariya rɔ, i ka wo lɔn. A sɛbɛni ye ko: «I kana kaninkɛya kɛ. I kana mɔɔ faa. I kana sonyali kɛ. I kana wuya fɔ sereya rɔ. I ye i fa ni i na bonya.» ²¹ A ka Isa jabi: «Karanmɔɔ, kɛbi n denniya waati, n da sariya wo bɛɛ mira.» ²² Isa ka wo mɛn waati mɛn na, a ka a fɔ cɛ ye ko: «I ra dɛsɛ ko kelen na butun. I ye wa i bolofen bɛɛ san ka wo wodi di fantanilu ma, sa nanfulu bɛrɛ bɛrɛ ri kɛ i bolo harijeene rɔ. Wo wa ban, i ye na bila n kɔ.» ²³ Cɛ ka jabili wo mɛn waati

mɛn na, a jusu makasira, ka a masɔrɔn nanfulu ba tɛrɛ ye a bolo.

²⁴ Isa ka a ja lɔ a rɔ ka a fɔ ko: «Nanfulutii don gboman Alla la mansaya rɔ de! ²⁵ Nanfulutii don Alla la mansaya rɔ, wo ka gbɛlɛn jaɔmɛ don di seyilan woo la.» ²⁶ Mɛn ka wo mɛn, woilu ka jininkali kɛ ko: «Yon di se kisila wo rɔ?» ²⁷ Isa ka ie jabi: «Ko mɛnilu ti se kɛla mɔɔ bolo, woilu ri se kɛla Alla bolo.»

²⁸ Piyɛri ka a fɔ Isa yɛ ko: «Andeilu don? An da fen bɛɛ to ye ka bila i kɔfɛ.» ²⁹ Isa ka a fɔ ie yɛ ko: «A ragbɛ! Mɔɔ mɔɔ wa sɔn ka a la bon to ye, wala a muso, wala a badenmailu, wala a sɔrɔnbailu, wala a denilu, ka wa Alla la mansaya jinin, ³⁰ wo sara ri wara dunuɔa jin dɔ. Sini, jenemaya fanan di di a ma, jenemaya banbali kɔnin.»

Isa ka a la saya ni a kunun ko fɔ

³¹ Wo kɔ, Isa ka a fɔ a la keladenba tan ni fila yɛ ko: «An watɔ Jerusalemu. Alla la nabijumailu ka fen fen sɛbɛ Mɔɔ Dencɛ la ko rɔ, wo bɛɛ ri dafa ikomin a sɛbɛni ja mɛn ma. ³² Alu ri a mira ka a don siya gbɛrɛ mɔɔilu bolo. Woilu ri a lafɛya ka a mayɛɛ, ka a nani, ka ie daji tu a kan. ³³ Alu ri a gbasi kojuuya, ka ban ka a faa. Kɔni, a faa tele sawana lon wa se, a ri wuli.» ³⁴ Keladenbailu ma foyi jayɛn a la kuma rɔ. Wo kɔrɔ dooni tɛrɛ ie ma. Alu ma famunyali si sɔrɔn a rɔ.

Isa ka ja fuyɛn do ja laka

³⁵ Ka Isa ni a la mɔɔilu sudunyara Jeriko so la, alu ka ja fuyɛn do tɛrɛn yɔrɔ wo rɔ. A siini tɛrɛ ye taralila sila da la. ³⁶ Ja fuyɛn wo ka jama mankan mɛn, ka majininkali kɛ ko: «Nfen kɛni?»

37 A fɔra a ye ko Isa Nasaretika le tamintɔ. 38 A ka wo mɛn tuma mɛn na, a ka a kan nabɔ ka a fɔ ko: «Isa, Mansa Dawuda mamaren cɛ, i ye kininkinin n ma.» 39 Mɔɔ mɛnilu tɛrɛ ye jama nɛfɛ, woilu ka a makuma ka a fɔ a ye ko: «Imakun!» A ma sɔn imakunna, fo ka a kan nabɔ fanka la, ka a fɔ ko: «Isa, Mansa Dawuda mamaren cɛ, i ye kininkinin n ma!» 40 Isa ka na fuyen kan mɛn ka ilɔ, ka a jamari kɛ ko na fuyen ye lana a ma. Mɔɔilu wara a ta ka na a ri a ma. A se mɛn kɛni Isa ma, Isa ka a maɲininka ko: 41 «A ye di? I ye a fɛ n ye nfen kɛ i ye?» A ka jabili kɛ ko: «Maari, n ye a fɛ n na ye laka ikɔ tuun.» 42 Isa ka a fɔ a ye ko: «Ale le wo ri. I na ra laka. I ra lakɛndɛya i la lemɛniya sababu la.» 43 A na lakara ikɔrɔ ye. A bilara Isa kɔ ka to Alla gbiliyala. Mɔɔilu ka wo bɛɛ yen ka Alla tando bakɛ.

19

Isa ni Sace

1 Isa donda Jeriko so kɔndɔ ka a tamintɔ ka wa.
 2 Wo ka cɛ do tɛrɛn ye, mɛn tɔɔ ko Sace. Ale tɛrɛ ye nisɔnkɔmirala la kuntii ri. Nanfulu ba tɛrɛ ye a bolo. 3 A loo tɛrɛ ye a la ka a na la Isa kan ka a lɔn. Kɔni, jama warani tɛrɛ Isa laminin dɔ kojuuuya. Wo bolo ma, Sace ma se a yenna, baa a kundiyani tɛrɛ.
 4 A ka ibori ka wa jama nɛ, wo rɔ, ka yeɛ toro ju la ka Isa makɔnɔ, kosa a ri Isa tamintɔla yen, ka a masɔrɔn Isa ka kan ka tamin dinkira wo rɔ. 5 Nba, Isa se mɛn kɛni jiri ju wo ma, a ka a na layɛɛ san ma ka a fɔ Sace ye ko: «Sace, ikaliya, i ye jii. N ye a fɛ i ye n jiya i wara bi.» 6 Sace jiira kaliya rɔ ka bɔ jiri la. A ka Isa ramira sewa rɔ ka wa a malɔ fo a wara.
 7 Mɔɔilu ka wo yen tuma mɛn na, alu ka Isa mafɔ

ko: «A sɔnni ka wa jiya kojuukɛla wara.» ⁸ Sace ka ilɔ Maari jana ka a fɔ a yɛ ko: «Maari, bi n di n na nanfulu tala ka fan kelen di bolokolonilu ma. Ka la wo kan, ni a ka a tɛrɛn n da mɔɔ do bolofen mira tɔjɔli bolo ma, n di a jɔɔn naanin laseyi wo ma.» ⁹ Isa ka jabili kɛ ko: «Kisi ko ra se a wara bi baa a fanan ye Iburahima dence do ri. ¹⁰ Mɔɔ Dence ra na, mɔɔ tununnilu jininna ko ie ri kisi.»

Jɔn tan na ko

¹¹ Iko Isa sudunyani tɛrɛ Jerusalemu so la, mɔɔilu hankili bilara Alla la mansaya ko rɔ. Alu lani a la ko mansaya wo ri bɔ gbɛ rɔ sisen sisen. Wo rɔ, Isa ka sanda do la ie yɛ. ¹² A kan ko: «Mansa la kabila cɛ do wara jamana jan dɔ, ko a ri mansaya sɔrɔn ka na. ¹³ Sani a ye wa mansaba wara, a ka a la jɔn tan kili. A ka wodigbɛ kelen kelen di wo kelen kelenna bɛɛ ma, ka a fɔ ie yɛ ko: «Ai ye wodi wo kɛ ai manankun di. Yani n ye n koseyi, ai ye do la a kan n yɛ.» ¹⁴ Kɔni, mansa la kabila cɛ wo la ko tun ma di a la jamana mɔɔ doilu yɛ. A bɔ mɛn keni a la jamana rɔ, wo rɔ, alu ka kelaya mɔɔ lawa a kɔfɛ ka a fɔ ko: «an tɛ a fɛ cɛ wo ye kɛ an na mansa ri.»

¹⁵ «Hali wo, mansa la kabila cɛ wo ra mansaya sɔrɔn. Wo bolo ma, a ka ikɔseyi a la jamana rɔ. A se mɛn keni ye, a ka jɔnilu kili, a tun ka wodi di mɛnilu ma, ko a ye a fɛ ka a lɔn tɔnɔ yɛli ye ie bolo. ¹⁶ A fɔlɔman nara ka a fɔ a yɛ ko: «Mansa, n da baara kɛ i la wodi rɔ ka a jɔɔn tan sɔrɔn ka la a kan.» ¹⁷ Mansa ka a fɔ wo yɛ ko: «I ka wo bɛn! Jɔn juma le ile ri. Fen fitini le dira i ma, kɔni i ka a mira ja lɔn. Wo rɔ, n di i lasii so tan kun na.» ¹⁸ Wo kɔ, a filana nara ka a fɔ mansa yɛ ko: «Mansa, n da baara kɛ i la wodi rɔ ka

a jɔɔn loolu sɔrɔn ka la a kan.› ¹⁹ Mansa ka a jabi: «I fanan di sii so loolu kun na.» ²⁰ Jɔn dɔgbɛɛ nara. Wo ka a fɔ mansa yɛ ko: «Mansa, n da na i la wodi ri. N ka a bila faanin dɔ ka a dokon ka a mara. ²¹ N silanda i yɛ, ka a masɔrɔn ile ye mɔɔ kadagbɛɛn de ri. I ma mɛn bila, i ri wo ta. I ma mɛn foyi, i ri wo ka.» ²² Mansa ka a jabi: «Jɔn juu le ile ri! N di i la kiti tɛɛ ka bɛn i da rɔ kuma ma, mɛn bɔ sa i da rɔ jɛn. I ka a lɔn ko n ye mɔɔ kadagbɛɛn di. I jɛɛ ka a fɔ ko n ma mɛn bila, n ye wo tala. Ko n ma mɛn foyi, n ye wo kala. ²³ A ye di wo rɔ? Nfenna i ma n na wodi don tɔnɔ jɛninna bolo? Kosa n wa na, n di tɔnɔ sɔrɔn n na wodi la.»

²⁴ «Nba mansa ka jamarili di a la mɔɔilu ma mɛn tɛɛ ye yɛ ko: «Ai ye a la wodi mira a la ka wo di jɔn fɔlɔman ma, mɛn ka a la wodi jɔɔn tan sɔrɔn.» ²⁵ Alu ka mansa jabi: «Mansa, wodigbɛ tan ye jɔn fɔlɔman wo bolo!» ²⁶ Kɔni mansa ka a fɔ ie yɛ ko: «N ka wo lɔn. N di a fɔ ai yɛ ko fen ye mɛn bolo, do fanan di la wo ta kan. Kɔni foyi tɛ mɛn bolo, hali fitini mɛn ye wo bolo, wo ri ta a bolo. ²⁷ Nba, n juu mɛnilu tun tɛ a fɛ n ye sii ie kun na, wa woilu mira ka na ie bɛɛ faa n jɔkɔrɔ yan.»»

Isa ka karanden fila lɔ fali den ta la

²⁸ Isa banni sanda wo lala, a bilara jama jɛ ka wa Jerusalemu. ²⁹ A sudunyani so doilu la, Betifase ni Betani kɔnin, a sera koyinkɛ yɔrɔ do ma, mɔɔilu ye a fɔla mɛn ma ko Olibiye koyinkɛ. A se mɛn kɛni ye, a ka karanden fila lɔ kela diya. ³⁰ A ka a fɔ ie yɛ ko: «So mɛn ye an jɛ, ai ye wa se ye. Ai wa don so kɔndɔ, ai ri faliden bulan sidini tɛɛn ye, mɔɔ si ma isii mɛn kan butun. Ai ye a fulen ka na a ri. ³¹ Ni

mɔɔ ka ai mapininka ko: «Ai ye fali den fulenna nfenna?», ai ye wo jabi: «An Maari mako ye a la.»
³² Isa ka mɛn lawa ie ka a tɛrɛn ikomin a ka a fɔɔ na mɛn ma. ³³ Alu tɛrɛ ye fali den fulenna tuma mɛn, a tiilu nara ka a fɔɔ ko: «Hɛn! Ai ye fali den fulenna nfenna?» ³⁴ Alu ka jabili kɛ ko: «An Maari mako ye a la.» ³⁵ Alu ka fali den ta, wo rɔ, ka wa a ri Isa ma. Alu se mɛn kɛni Isa tɔrɔfɛ ye, alu ka ie la durukilu la fali den kan. Alu ka Isa ta ka a layɛlɛ fali kan. ³⁶ Isa watɔla, mɔɔilu ka ie la durukilu jɛnsɛn sila kan a jɛ. ³⁷ Wo jɔ ma, a sudunyara Jerusalemu la, ka na se Olibiye koyinkɛ ma. A seni koyinkɛ lajii diya, Isa la karandenilu jama ba sewara ka ie kan nabɔ ka Alla tando Isa la kabannakoilu ko kosɔn.

³⁸ Alu tora a fɔla ko:

«Duwawu ye mansa yɛ,
 mɛn nani Maari Alla tɔɔ rɔ.
 Hera ye kɛ sankolo rɔ.
 Tandoli ba ye kɛ Alla yɛ.»

³⁹ Farisi doilu tora jama tɛma ka a fɔ Isa ye ko: «Karanmɔɔ, a fɔ i la karandenilu yɛ ko alu ye makun.» ⁴⁰ Isa ka woilu jabi: «Ni alu bɛɛ ka imakun, hali kabakurun jɛnilu ri ie kan nabɔ ka Alla tando karandenilu nɔ rɔ. A ye ten de!»

⁴¹ Isa nara ka a jɔ la Jerusalemu kan tuma mɛn, a kasira a la ko la. ⁴² A ka a fɔ ko: «Ko mɛn tun di jusu suma di ai yɛ, ni ai tun ka wo jayɛn, sa ai ra jusu suma sɔrɔn. Kɔni ai filira wo ma. Wo ra dokon ai ma sisen. ⁴³ Lon do natɔ, ai juuulu ri na ai kanma. Woilu ri so bɛɛ sansan kojuuya, ka sila bɛɛ tɛɛ, ka so laminin fan bɛɛ rɔ, fo ka ai ragbɛlɛn. ⁴⁴ Ai juuulu ri so kɔndɔ mɔɔilu bɛɛ ratijan. Alu ri so bɛɛ te fo ka

a kabakurunilu bεε jensen. Ka a masɔɔn, Alla tun ye ai fε waati mɛn na, ai ma wo jate fewu!»

Isa ka julailu gben

⁴⁵ Nba, Isa wara Allabatobonba kɛndɔ, ka a tɛɛn julailu warani ye. A ka ie gben ie labɔ, ⁴⁶ ka a fɔ ie ye ko: «A sɛbɛni Alla la kuma rɔ ko: «N na bon di kɛ Alla bato diya ri,» kɔni ai ra a ta ka kɛ sonilu wara ri.»

⁴⁷ Wo kɔ, Isa tɛɛ ye mɔɔilu karanna lon lon Allabatobonba la. Sarakalase la kuntiilu ni sariya karanmɔɔilu ni jamana jɛmɔɔilu tɛɛ ye a faa ja jininna, ⁴⁸ kɔni, alu ti se wo kɛla, ka a masɔɔn mɔɔ bεε tɛɛ ye a la kuma mirala fewu.

20

Isa ye yon na fanka kɔrɔ

¹ Lon do rɔ, Isa tɛɛ ye mɔɔilu karanna ka kibaro juma lase ie ma Allabatobonba kɛndɔ. Sarakalase la kuntiilu, ni sariya karanmɔɔilu, ni mɔɔbailu wara a tɛɛn ye. ² Alu ka Isa majininka ko: «I ye baara mɛn kɛla jin, yon ka i lɔ wo la? I ye yon na fanka kɔrɔ?» ³ Isa ka ie jabi: «N di ai majininka fɔlɔ: ⁴ Yon ka Yaya lɔ sun na ji rɔ? Alla le ka a lɔ a la, wa mɔɔilu?» ⁵ Alu wara ijɔɔn ye ka wo jabili jinin. Alu kan ko: «Ni an ka a jabi: «Alla ka Yaya lɔ wo la», a ri a fɔ ko: «nfenna ai ma la Yaya la wo rɔ?» ⁶ Ni an ka jabili kɛ ko: «Mɔɔ ka Yaya lɔ,» mɔɔ bεε ri wuli ka an bon kaba la, baa alu bεε kan ko nabijuma do le tɛɛ Yaya ri.» ⁷ Wo rɔ, alu nara Isa jabi: «An ma Yaya kelayaba lon.» ⁸ Isa ka jabili kɛ ko: «Nba, n fanan ti sɔn ka n kelayaba tɔɔ fɔ ai ye, n ye mɛn fanka kɔrɔ kɔnin.»

Baarala juuilu ka men ke

⁹ Ka Isa to ye, a ka sanda do la jama ye. A kan ko: «Ɔε do ka jirife labo a la sene ro, ka ban ka a karifa baarala doilu la. A banni a karifala, a bora ye ka wa taama ro. A menda ye, a ma ikoseyi. ¹⁰ Jiri den kadi waati sera tuma men, jirife tii ka jon do lawa jirife ro, ka a fo baaralailu ye ko alu ye a so jiri den do. Keladen se men keni ye, baaralailu ma son ka a so. Alu ka keladen mira ka a gbasi ka a gben. ¹¹ Jirife tii ka jon gberε lawa. A fanan seni ye, baaralailu ma son ka wo fanan so, fo ka a gbasi ka a nani ka a gben. ¹² Jirife tii ka jon sawana lawa ie ma. A se men kera ie ma, alu ka a mira ka a gbasi fo ka a madimin ka wa a lafilu kakan.»

¹³ «Wo ro, jirife tii ka a fo ko: «N ye nfen kela? Nba, n di n diyanan dence lawa ie ma. Alu ka kan ka ale bonya.» ¹⁴ Baaralailu ka den wo natola yen, ka a fo ipoon ye ko: «Den wo ri ke jirife tii ri a fa ko. An ye a mira ka a faa. Sa jirife ri ke an ta ri.» ¹⁵ Wo bolo ma, alu ka a mira ka a lafilu kakan ka a faa.»

«A ye di? Jirife tii ri nfen ke baarala woilu la? ¹⁶ A ri na ka ie faa, ka ban ka jirife karifa dogberεilu la.» Jama ka sanda wo men ka a fo ko: «εε! Alla ma an kisira ko su wo ma!» ¹⁷ Isa ka a na lo jama ro ka ie maninka ko: «Nba, men sebεni Alla la kuma ro, wo korε ye nfen di? A sebεli ko: «Bon lolailu ka iban kabakurun men do, wo le kera bon ju sii kaba ri.»»

¹⁸ «Moo men wa be kaba wo kan, wo ri madimin kosebe, koni kaba wo wa be moo men kan, wo ri manko.»

¹⁹ Sariya karanmooilu ni sarakalasila kuntuilu ka a yen ko Isa ka sanda wo la ie ma. Wo ro,

alu wulira ka Isa mira ja jinin damira. Kɔni alu silanda jama ye, ka a masɔrɔn Isa duman tɛɛ ye jama ye kosɛɛ.

Nisɔnkɔ bɔ ko

²⁰ Wo bolo ma, alu tɛɛ ye Isa lakɔrɔsila tuma bɛɛ. Alu ka janfateilu lawa a ma, menilu ka ie jɛɛ kɛ iko telenbailu Isa lapinin kanma. Woilu tɛɛ ye a fɛ kuma bɛnbali do ye bɔ Isa da rɔ, mɛn di se kɛla a mira sababu ri. Kosa alu ri wa a ri kiti diya fanma wara. ²¹ Wo bolo ma, janfateilu nara ka jininkali kɛ a kun ko: «Karanmɔɔ, an ka a lɔn ko i la kuma telenni le, a ni i la karan. I tɛ mɔɔ dooyala mɔɔ do ye. Alla la sila ka kan ka taama ja mɛn, i ye mɔɔilu karanna wo la tupa jɛɛ jɛɛ rɔ. ²² Wo rɔ, an ye a fɛ ka i maɓininka ko do la. A ye di? Ka nisɔnkɔ bɔ ka a di Rɔmu mansaba ma, wo dani an ma, wa wo dani tɛ?» ²³ Isa ka a lɔn ko a lapinin kuma le jin. Wo rɔ, a ka a fɔ ie ye ko: ²⁴ «Ai ye wodi banan kelen yiraka n na. Yon sawura ni yon tɔɔ ye wodi banan jin kan?» Alu ka a jabi: «Rɔmu mansaba.» ²⁵ Isa kan ko: «Nba, ai ye Rɔmu mansaba ta di Rɔmu mansaba ma. Ai ye Alla ta di Alla ma fanan.» ²⁶ Isa ka jabili kɛ koɓuma jama bɛɛ pana ka janfateilu mabali. A la jabili ka ie kabannakoya fo ka ie makun.

Sadusilu ka jininkali kɛ Isa kun

²⁷ Dina mɔɔ doilu tɛɛ ye, menilu tɔɔ ko Sadusilu. Woilu ye a fɔla ko mɔɔ si tɛ wulila saya kɔ. Wo doilu nara imadon Isa la ka a maɓininka ko: ²⁸ «Karanmɔɔ, Nabi Musa ka a sɛbɛ a la sariya rɔ ko ni i kɔrɔcɛ sara ka a muso densɔrɔnbali to ye, i ye a muso ta, kosa muso ri den sɔrɔn i kɔrɔcɛ ye. ²⁹ Awa, dence wɔrɔnwula tɛɛ ye cɛ do bolo. Dence fɔlɔ ka

muso do furu. A sara ka a muso densɔrɔnbali to ye. ³⁰ Ka bɛn sariya ma, dence filana ka muso wo ta. Ale fanan sara ka muso densɔrɔnbali to ye. ³¹ Wo rɔ, dence sawana ka muso ta. Dence wo fanan sara. A kɛra ten haan muso wo siira kanberen wɔrɔnwula kelen kelenna bɛɛ kun. Alu bɛɛ sara ka muso densɔrɔnbali to ye. ³² A laban, muso fanan sara. ³³ A ye di? Suu lawuli lon, muso ri cɛ yon ta ri sa? A siira a kelen kelenna bɛɛ kun.»

³⁴ Isa ka ie jabi: «Bi mɔɔilu ye furu kɛla. Cɛ ni muso ri furu ie jɔɔn ma. ³⁵ Kɔni sini, a tɛ kɛ wo ja. Alla wa mɔɔ mɛnilu jate, woilu ri wuli ka don harijeene. Kɔni furu ko tɛ ye. Cɛ tɛ muso furu. Muso tɛ sii cɛ kun ma. ³⁶ Alu tɛ sa butun, fo ka kɛ iko mɛlɛkailu. Alu ye Alla la denilu ri, ka a masɔrɔn alu ra bɔ saya rɔ ka don Alla la jɛnemaya banbali rɔ. ³⁷ Mɔɔ ri wuli saya kɔ, sika tɛ wo rɔ. Nabi Musa jɛrɛ ka wo le yiraka an na. A benda Alla ri jiri tuni taman dafɛ waati mɛn na, a ka a fɔ Maari Alla ma ko: ‹Ibrahim la Alla, Isiyaka la Alla, a ni Yakuba la Alla.› ³⁸ Awa Alla tɛ suuilu la Alla ri, fo jɛnemailu. Mɔɔ bɛɛ jɛnema le Alla jana.»

³⁹ Sariya karanmɔɔ doilu ka a fɔ Isa yɛ ko: «ɛɛ, karanmɔɔ! I ra jabili kɛ kɔɾuma!» ⁴⁰ Mɔɔ si ma susu ka a jɛninka foyi la wo kɔ.

*Mansa Dawuda dence ye Alla la Mɔɔ
Jɛnematɔmɔnin di wa?*

⁴¹ Isa ka ie jɛninka ko: «Nfenna mɔɔilu ye a fɔla ko Alla la Mɔɔ Jɛnematɔmɔnin di kɛ Mansa Dawuda dence do ri wa? ⁴² Mansa Dawuda jɛrɛ ka a sɛbɛ Jaburi kitabu rɔ ko:
‹Maari Alla ka a fɔ n Maari yɛ ko:
Na isii n bolokinin ma,

43 haan n ye i juuilu bεε mira ka woilu lala i sen kɔrɔ.»

44 Mansa Dawuda jεε ka a fɔ a ma ko «n Maari.» A ye di? A ri se kɛla Mansa Dawuda dence gbansan di wo rɔ wa?»

Isa ka sariya karanmɔɔilu dooya

45 Isa ka kuma do fɔ a la karandenilu ye jama jana. A kan ko: 46 «Ai ye ai jεε lakɔrɔsi sariya karanmɔɔilu la ko rɔ. A duman ie ye ka duruki jumailu don ka imataama. Alu ye a fε mɔɔilu ye ie tuwa ka ie bonya jama ladendiya rɔ, a ni ka jemɔɔ siidiya sɔrɔn Allabato diya, a ni sali kinin damun diya. Wo bεε duman ie le. 47 Alu ri cesamusoilu bolofenilu bεε damun, ka ban ka waati jan kε Alla matarala ka ie jεε kε ikomin Alla kaninbailu. Jahadi juu ba ye woilu makɔnɔla.»

21

Muso fantan ka wodi mɛn bɔ

1 Ka Isa to Allabatobonba kɔndɔ, a ka a ja lɔ wodi bila diya rɔ. A ka nanfulutii doilu yen, mɛnilu tεε ye wodi ba bilala ye. 2 A ka cesamuso fantan do fanan yen, mɛn ka wodi misɛn fila kε wodi bila diya rɔ.

3 Isa ka wo bεε lakɔrɔsi ka a fɔ ko: «Tuja le! Cesamuso fantan wo ra wodi mɛn bɔ, wo ka bon mɔɔ tɔilu bεε ta ri. 4 Alu kelen kelenna bεε ka dooni bɔ ie la nanfulu ba rɔ ka a di Alla ma, kɔni ale, a la balo wodi mɛn bεε tεε ye a bolo, a ka a bεε di.»

Jerusalemu ri tɔjan Mɔɔ Dence ja rɔ

5 Wo kɔfε, karanden doilu tεε ye barola Allabatobonba la ko kan. Alu ko, ko a lɔra kabakurun

ɲumailu la. Ko a masidi fenilu, mɛnilu dini Alla bonya kanma, ko woilu kɛɲi kosɛbɛ. ⁶ Isa ka ie jabi: «Bi, ai ɲa ye bon ɲin na, kɔni sini mɛn natɔ, a bɛɛ ri te. A kabakurunilu bɛɛ ri jɛnsɛn ka bɔ ye. A kabakurun si tɛ to ɲɔɔn kan.» ⁷ Karandenilu ka Isa maɲininka ko: «Karanmɔɔ, wo ri kɛ waati ɲuman na? A waati wa sudunya, an di a lɔn tɔɔmasere ɲuman de ma?» ⁸ A ka jabili kɛ ko: «Ai ye a kɛ kɔɲuma. Ai kana sɔn mɔɔ si ye ai lafili, ka a masɔɔn mɔɔ siyaman di na ai ma n tɔɔ rɔ, ka a fɔ ko Alla la Mɔɔ Nɛnematɔmɔnin le a ri, ko Alla la waati ra se. Ai kana bila woilu si kɔ. ⁹ Ai wa kɛlɛilu kibaro mɛn, a ni murunti kibaro, ai kana silan. A fɛrɛ tɛ fo wo koilu ye kɛ fɔlɔ, kɔni dunuɲa laban tɛ wo si ri fɔlɔ.»

¹⁰ A kan ko: «Siya ri wuli siya kanma. Jamana ri wuli jamana kanma. ¹¹ Duukolo yɛrɛyɛrɛ ba ri kɛ yɔrɔ doilu rɔ, a ni jankarɔ juu, a ni kɔnkɔ fitina ba. Masilan fenilu ri kɛ san dɔ, a ni tɔɔmasere bailu.

¹² «Kɔni, yani wo koilu ye kɛ, mɔɔilu ri ai mira ka ai bɛnsɛnkɔninteya. Alu ri ai don salibon ɲɛmɔɔilu bolo, ka ai bila kaso la. Mɔɔilu ri wa ai ri kiti diya mansailu ni jamana ɲɛmɔɔilu wara. Tɔɔɔya wo bɛɛ ri kɛ ai la nde la ko rɔ. ¹³ Kɔni wo bɛɛ kɛtɔ fɛrɛ dila ai ma ka n na sereya bɔ ai mirabailu ɲana. ¹⁴ Yani wo waati ye se, ai ye ai jusu latɛɛ, sa ai kana hamin ai lafasali ko rɔ. ¹⁵ A waati wa se, nde jɛrɛ ri lafasali kuma hankili di ai ma, ai ri mɛn fɔ. Ai juu si ti se kuma wo sɔsɔla. ¹⁶ Ai sɔɔnɔnbailu ni ai kɔrɔilu ni ai dooninilu ni ai badenmailu ni ai terilu, woilu jɛrɛ ri ai janfa ka ai doilu faa. ¹⁷ Mɔɔ bɛɛ ri ai magboya nde la ko rɔ. ¹⁸ Hali wo, ai tɛ halaki, hali ai kungsi den kelen pe tɛ tunun. ¹⁹ Wo rɔ, ai ye iraja tuma

bεε ka ilɔ, sa ai ri ai jεrε kisi.

Jerusalemu tijan tuma

²⁰ «Sorodasilu wa na Jerusalemu so laminin lon mεn, ai ye a lɔn ko so te tuma a ra se. ²¹ Wo lon, mɔɔ mεnilu ye Jude mara rɔ, woilu ye ibori ka wa koyinkεilu kan. Wo wa mεnilu tεrεn Jerusalemu so kɔndɔ, woilu ye bɔ ka wa idoon. Mɔɔ mεnilu kεra sεnε rɔ, woilu kana don so kɔndɔ butun, ²² ka a masɔrɔn, wo lon di kε Alla la jahadi lon di, sa fen fen sεbεni Alla la kitabu rɔ, wo bεε ri dafa. ²³ Wo lon, gbalo ri la muso kɔnɔmailu a ni denbatiilu ka a dan natamin, baa jamana bεε ri jakankata. Jahadi ri la mɔɔ bεε kan. ²⁴ Doilu ri sɔɔ fan na ka faa. Doilu ri mira ka bila jɔnya rɔ dunuɓa fan bεε rɔ. Wo tuma, siya gbεrε mɔɔilu ri don Jerusalemu. Alu ri don fanka jεrε jεrε la, ka to ye haan ka jahadi waati wo dafa.

Isa ri na ka bɔ sankolo rɔ

²⁵ «Tɔɔmasere ri kε tele ni karo ni loloilu la san dɔ. Dunuɓa kɔndɔ, ji kuru bailu ri wuli kɔɔji kan, ka kε mankan ba ri. Wo ri mɔɔilu tɔrɔ ka ie kɔndafili. ²⁶ Ko mεnilu ketɔ dunuɓa rɔ, wo ri mɔɔilu masilan fo ka ie kidon a la, ka a masɔrɔn hali san kɔndɔ fenilu ri lamaa ka bɔ ie nɔ rɔ. ²⁷ Wo tuma, alu ri Mɔɔ Dence natɔla yen banda sisi rɔ, sebaaya ba ni nɔrɔ ba rɔ. ²⁸ Ni ai ka ko woilu ketɔla yen, ai ye ilɔ ka ai ɓa lɔ san ma, ka a masɔrɔn ai la kanhɔrɔya waati ra sudunya.»

²⁹ Wo kɔ, Isa ka sanda do la ie ye ko: «Ai ye toro ju lakɔrɔsi, wala jiri dɔgbεrε. ³⁰ A wa naron, ai ye a fɔla ko sanma donda ra sudunya. ³¹ Wo ɓa ma, ko mεnilu fɔni ai ye bi, ai wa woilu ketɔ yen, ai ri a lɔn ko Alla la mansaya ra sudunya. ³² N di tuɓa fɔ

ai ye. Yani jin ko bee ye ban kela, bi mooilu te ban sala. ³³ San ni dunuɗa ri ban ka tunun fewu, kɔni n na kuma te ban habadan!

³⁴ «Ai ye ai jere la ko lakɔɔsi. Ai kana to ai diyani koilu kela, ka dɔlɔ min ka ai ja laminin, ka hamin dunuɗa sii ja la. Lon wo kana ai mira a bolo ma ikomin miralifen ye sobo mirala ja men ma. ³⁵ N natola ri ke ikomin miralifen, fen fen bee ye duukolo kan a ri a bee mira. ³⁶ Wo rɔ, ai ye to ijena, ka Alla matara tuma bee; sa ai ri fanka sɔɔɔn kojuu jin kan, men ketɔ kɔnin; sa ai ri bɔ wo bolo; sa ai ri se ka ilo Mɔɔ Dence jana.»

³⁷ Nba, Isa tere ye mooilu karanna Allabatobonba kɔndɔ lon lon. Ni su kora, a ri wa susi koyinke yɔrɔ rɔ, men tɔɔ ko Olibiye koyinke. ³⁸ Sɔɔma jona, mooilu ri iladen Allabatobonba kɔndɔ ka ie tolo malɔ a la.

22

Janfa donda Isa ma

¹ Nba, Yahudiyailu la Buru Fununbali Sali tun da sudunya, ni doilu ra fɔ a ma ko Taminkunna Sali. ² Wo tuma sarakalaselailu la kuntuilu ni sariya karanmooilu tere ye Isa faa ja jininna, ka a masɔɔn alu silanni tere jama je.

³ Wo rɔ, Setana donda Judasi Sikariyɔti rɔ a tere ye Isa la keladenba tan ni fila rɔ. ⁴ Wo rɔ, a wara se sarakalaselailu la kuntuilu ma, a ni Allabatobonba kandalila kuntuilu. A ka a fɔ ie ye ko a ri Isa mira ja jinin ie ye. ⁵ Kuma wo diyara ie ye kosebe. Alu ka a fɔ Judasi ye ko alu ri wodi di a ma. ⁶ Judasi dijera wo ma. A bɔni yɔrɔ wo rɔ, a ka iseebe don Isa mira

ɲa ɲinin ma, Isa ri se mirala jama kɔ ma ɲa mɛn ma kɔnin.

Karandenilu ka Taminkunna Sali rabɛn

⁷ Nba, Buru Fununbali Sali lon sera. Wo lon Yahudiyailu ka kan ka saa san kelennin bɔ sarakaya la. ⁸ Isa ka Piyɛri ni Yuhana kili ka ie lɔ kela la. A kan ko: «Ai ye wa sali damunun dabɛn an yɛ.» ⁹ Alu ka Isa maɲininka ko: «I ye a fɛ an ye wa a rabɛn yɔrɔ ɲuman?» ¹⁰ Isa kan ko: «Ni ai donda so kɔndɔ, ai ri bɛn cɛ do ri. Ji ye a kun ma. Ai ye bila a kɔ. A wa don lu mɛn ma, ¹¹ ai ye don ye ka a fɔ lutii yɛ ko: «Karanmɔɔ kan ko a jiya bon ye mi, ale ni a la karandenilu ri Taminkunna Sali damunun kɛ yɔrɔ mɛn?» ¹² Cɛ wo ri bon ba do yiraka ai la sankaso sanfɛ. Bon wo rabɛnni. Ai ri Taminkunna Sali damunun dabɛn an ye yɔrɔ wo rɔ.»

¹³ Piyɛri ni Yuhana bɔra ye ka wa a tɛrɛn iko Isa ka a fɔ ie yɛ ɲa mɛn ma. Alu ka Taminkunna Sali damunun dabɛn ye.

Sali damunun kɛra

¹⁴ Damunun kɛ waati sera tuma mɛn na, Isa ni a keladenba bɛɛ ka isii yɔrɔ kelen. ¹⁵ Ka alu to damununna, Isa ka a fɔ ie yɛ ko: «Bi a loo ba ye n na ka sali damunun ɲin kɛ ai fɛ, yani n ye jakankata, ¹⁶ ka a masɔrɔn n di a fɔ ai ye ko n tɛ a ɲɔɔn damunun kela butun fewu fɔ a waati wa se Alla la mansaya rɔ.»

¹⁷ A ka rɛsɛnji sɔri fen do ta, mɛn fani rɛsɛnji la. A ka baraka bila Alla yɛ, ka ban ka a fɔ ie yɛ ko: «Ai kelen kelenna bɛɛ ye a ta ka do min a rɔ, ¹⁸ ka a masɔrɔn n tɛ na rɛsɛnji min butun fewu fɔ Alla la mansaya wa na lon mɛn.» ¹⁹ Wo kɔ, a ka buru ta. A ka baraka bila Alla yɛ, ka ban ka buru rakadikadi

ka a di ie ma. A ka a fɔ ie yɛ wo rɔ ko: «Buru jin ye n fari le ri, mɛn dini ai kosɔn. Ai ye wo kɛ ka hankili bila n na ko rɔ.»²⁰ Damunun banni tuma mɛn, Isa ka ji sɔri fen ta. Rɛsɛnji ye a kɔndɔ. A ka wo di ie ma ka a fɔ ie yɛ ko: «Alla kɛtɔ teriya kura sidila mɔɔilu ye n jeli baraka rɔ. Jeli wo munuɲa le jin di, jeli mɛn di bɔ ai kosɔn.»²¹ Hali wo, mɛn di janfa don n ma, wo siini n fɛ damunun diya yan.²² Mɔɔ Dencɛ ri faa iko a ra lateɛɲa mɛn. Sika tɛ fewu wo rɔ. Kɔni, gbalo ba a ri la cɛ wo kan mɛn ka a don mɔɔ juuulu bolo.»²³ Alu ka kuma wo mɛn ka iɲɔɔn maɲininka yon ye ie tɛma, mɛn di sɔn ka ko su wo kɛ?

Yon ye ɲɛmɔɔ ri?

²⁴ Nba, wo tuma, sɔsɔli wulira keladenbailu tɛma ko yon ka kan ka jate ɲɛmɔɔ ri ie la dekuru rɔ.²⁵ Isa ka ie jabi wo rɔ ko: «Jamana mansailu ri ie la jamana denilu mara fanka la. Fanka ye mɛnilu bolo, alu ye a fɛ mɔɔilu ye ie jate mɔɔ jumailu ri.»²⁶ Ai kana kɛ ten. Mɛn ye ɲɛmɔɔ ri ai tɛma, wo ye a jɛrɛ kɛ iko dooman mɔɔ. Mɛn ye kuntiyya la, wo ye kɛ iko baaraden.²⁷ A ye di? Baaraden mɛn ye gba don na, a ni a la kuntii mɛn siini ka damunun kɛ dɔrɔn, yon ka bon wo fila rɔ? Mɛn siini ka damunun kɛ, wo ka bon a la baaraden di paaɔn, wo tɛ? Kɔni i ɲa lɔ! Nde ye ai tɛma yan iko baaraden.

²⁸ «Kɔni ai ra imuɲun ka to n kɔ n na kɔrɔbɔli ko bɛɛ rɔ.»²⁹ Wo le kosɔn, n di Alla la mansaya labila ai yɛ, iko n Fa ka a labila n ye ɲa mɛn,³⁰ sa ai ri damunun kɛ ka imin n dafɛ n na mansaya rɔ. Ai ri isii mansa la siifenilu rɔ ka Isirayɛlika tan ni fila la kiti tɛɛ.»

Piyeri ri a fɔ ko a ma Isa lɔn

³¹ Isa ka a fɔ Simɔn Piyeri yɛ ko: «Simɔn, Simɔn, i tolo malɔ n na. Setana ra fɛrɛ jinin Alla fɛ ka ai kɔrɔbɔ. ³² Kɔni n da Alla matara ile yɛ, sa i ri iraja ka la nde la. I wa ikɔseyi n ma, i ye i badenmailu sɛɛbɛ don.» ³³ A ka Isa jabi: «N di wa i kɔfɛ kaso la. N di sa i fɛ.» ³⁴ Kɔni Isa kan ko: «Piyeri, i ja lɔ. Yani dondon ye kasi bi, i ri a fɔ mɔɔilu jaana haan sija sawa ko i ma n lɔn.»

Keladenbailu ye ie jɛrɛ rabɛn

³⁵ Nba, Isa ka a la keladenbailu maɲininka ko: «A ye di? Ai wa mɛn keni kawandili diya, wo tuma n ma a fɔ ai yɛ ko ai kana wodi bila ai kun, ko ai kana bɔrɔ ta, ko ai kana sanbara ta? Wo tuma fen do dɛsɛra ai bolo wa?» Alu ka a jabi: «ɛɛn dɛ! Foyi si ma dɛsɛ an bolo.» ³⁶ Isa ko: «Kɔni sisen, wodi ye mɛn bolo, wo ye a bila a kun. Bɔrɔ ye mɛn bolo, wo ye a ta. Ni fanmuru ti i bolo, i la faanin do majira ka fanmuru kelen san, ³⁷ ka a masɔrɔn n di a fɔ ai yɛ ko, mɛn sɛbɛni n na ko rɔ, a fɛrɛ tɛ fo wo bɛɛ ye dafa. A sɛbɛni n na ko rɔ ko: «A jatera kojuukɛla le ri.» Wo dafa waati ra sudunya sisen.» ³⁸ Alu ka a fɔ Isa yɛ ko: «Maari, a mafɛnɛ. Fanmuru fila ye yan.» Isa kan ko: «Wo ri a bɔ.»

Isa ni karandenilu wara Olibiye koyinkɛ kan

³⁹ Wo rɔ, Isa bɔra ye ka wa Olibiye koyinkɛ la, iko a tɛrɛ ye a kɛla ja mɛn ma tuma bɛɛ. A la karandenilu fanan bilara a kɔ. ⁴⁰ Alu se mɛn keni ye, Isa ka a fɔ ie yɛ ko: «Ai ye Alla matara, sa ai kana manɛn ka bila kojuu rɔ.» ⁴¹ Wo fɔni kɔ, a ka a mabɔ ie la ka ijɔɔnkin ka Alla matara kɛ. ⁴² A kan ko: «N Fa, ni i sɔnda, i ye jakankataya jinin mabɔ n na.

Kɔni n jεε sawo kana kε, fo i sawo.» ⁴³ Wo tuma, mεlεka do bɔra sanfε ka na Isa sεεbε don, ⁴⁴ ka a masɔrɔn wo ko tun da gbεleya a ma kojuuya. A jusu makasini fo ka a dan natamin. Wo le ka a kε, a ka iraja Alla matarala a ni a la tara ji keni iko jeli, ka buruburun duu ma. ⁴⁵ A banni Alla matarala, a wulira ka wa se a la karandenilu ma. A nara ka ie tεrɛn sunɔɔ rɔ. Jusu kasi tun da ie bɔ. ⁴⁶ A ka a fɔ ie yε ko: «Nfenna ai ye sunɔɔla? Ai ye wuli ka Alla matara, sa ai kana manεεn ka bila kojuu rɔ.»

Yahudiyailu nara Isa mira diya

⁴⁷ Ka Isa to kuma wo la, alu ka jama ba natɔla yen. Jama wo bilani tεrε Judasi kɔfε, mɛn ye Isa la keladenba tan ni fila do ri. Jama se mɛn keni Isa ma, Judasi ka imadon Isa la ka a sunbu. ⁴⁸ Yɔrɔ wo rɔ, Isa ka Judasi maɲininka ko: «Judasi, i ri janfa don Mɔɔ Dence ma masunbuli rɔ wa?» ⁴⁹ Karandenilu ka wo bεε lakɔrɔsi ka a yen ko jama nani Isa kanma, ka Isa maɲininka ko: «Maari, an tε fan ta wa?» ⁵⁰ Karanden do ka fan ta kelendi, ka sarakalasela kuntii ba la jɔnce bolokininma tolo tεε a la. ⁵¹ Isa ka a fɔ ko: «Ai ye a to ten!» A ka a bolo maa jɔnce tolo la ka a lakendεya.

⁵² Isa ka a fɔ sarakalasela kuntiilu a ni Allabatobonba kandalila kuntiilu a ni mɔɔbailu yε ko: «Nfenna ai ra bɔ n kanma fanilu ni gbεlekeilu ri, iko mɔɔ ye bɔla benkaninna kanma ɲa mɛn ma? ⁵³ N tεrε ye ai fε lon lon Allabatobonba kɔndɔ, kɔni ai ma sɔn ka n mira ye. Kɔni ai la waati ra se, a ni dibi la fanka waati ra se.»

Piyeri ko a ma Isa lɔn

⁵⁴ Nba, alu ka Isa mira, ka wa a ri sarakalasele kuntuiba wara. Piyeri bilara ie kɔfɛ, kɔni a ma imadon ie la. ⁵⁵ Mɔɔilu ka ta ladan lu ba ma ye, ka isii ta da la. Piyeri fanan nara ka isii ie tema.

⁵⁶ Baaraden muso do nara ka Piyeri siini teren ta da la. A ka Piyeri lakɔrɔsi kosebe, ka a fɔ mɔɔilu ye ko: «Cɛ jin fanan tere ye Isa kɔfɛ jɔ.» ⁵⁷ Piyeri ma sɔn ka ilo wo la. A ka muso jabi: «Muso, n ma a lɔn.» ⁵⁸ Wo kɔfɛ dooni, mɔɔ gberɛ nara Piyeri sɔrɔn ye. Wo ka a fɔ a ye ko: «I fanan ye Isa la dekuru rɔ jɔ.» Piyeri ka wo jabi: «Eɛn dɛ! Nde sa a rɔ!» ⁵⁹ A ma men bake, dɔgbere nara Piyeri ye. Wo ka a fɔ fanka la ko: «Sika te a rɔ fewu, cɛ jin tere ye Isa kɔfɛ. I ma a yen, Kalileka le.» ⁶⁰ Kɔni Piyeri kan ko: «Cɛ, n ma i la kuma ja yen.» Piyeri banni wo fɔla, dondon kasira ikɔrɔ ye. ⁶¹ Wo waati kelen na, Maari Isa ka iyelɛman ka a ja lɔ Piyeri rɔ. Piyeri hankili bilara Maari la kuma rɔ kelendi, ka a masɔrɔn Maari tun da a fɔ a ye ko: «Yani dondon ye kasi bi, i ri a fɔ mɔɔilu ye haan sija sawa ko i ma n lɔn.» ⁶² Piyeri bɔra lu ma ka wa kasi kojuuya.

Isa mirani Yahudiyailu bolo

⁶³ Nba, wo tuma Isa marabailu ka a lafɛya, ka a gbasi damira. ⁶⁴ Alu ka a ja lasidi ka a maninka ko: «Yon ka i gbasi? A tii tɔɔ fɔ an ye.» ⁶⁵ Alu ka a nani ka kuma juu siyaman fɔ a ma.

⁶⁶ Banda ka nin, sɔma da la, Yahudiyailu la mɔɔbailu ka ladeɛn ke, sarakalasele kuntuilu ni sariya karanmɔɔilu kɔnin. Isa marabailu nara a ri kiti diya. ⁶⁷ A se men keni ye, alu ka a fɔ a ye ko: «Ni Alla la Mɔɔ Nenematɔmɔnin le ile ri, i ye i lɔ a la.» Isa ka ie jabi: «Ni n ka n lɔ a la, ai te la a la. ⁶⁸ Ni n

fanan ka ai jininka, ai ri iban n jabila. ⁶⁹ Kɔni ka bɔ bi ma, Mɔɔ Dence ri lasii Alla Sebeɛtii bolokinin ma.» ⁷⁰ Alu beɛ ladɛnni ka a maɓininka ko: «Alla Dence le ile ri wo rɔ wa?» Isa ka ie jabi: «Alu ye a fɔla ko n ye wo ri.» ⁷¹ Alu ka a fɔ wo rɔ ko: «An mako ti sereya si la butun. An da ban a kumakan menna, men bɔni a jere da rɔ.»

23

Alu wara Isa ri Pilate wara

¹ Nba, jɛmɔɔilu beɛ ladɛnni wulira wo rɔ ka wa Isa malɔ Pilate wara. ² Alu se men keni Pilate ma, alu ka imakasi Isa kan. Alu kan ko: «An da a lakɔrɔsi ka a yen ko ce jin ye an na jamana mɔɔilu lafilila ka ie lamurunti. A ye a fɔla ie ye ko alu kana nisɔnkɔ bɔ ka a di Rɔmu mansa ba ma. A jere ko, ko ale le ye Alla la Mɔɔ Nenematɔmɔnin di, men kɔrɔ ye ko mansa.» ³ Pilate ka Isa maɓininka ko: «Ile ye Yahudiyailu la mansa ri wa?» Isa ka a jabi: «I ra wo fɔ.» ⁴ Wo rɔ, Pilate ka a fɔ sarakalase la kuntiilu ni jama beɛ ye ko: «N ma kojuu si sɔrɔn ce jin na ko rɔ, men di ke a jalaki sababu ri.» ⁵ Kɔni alu ka ie seɛbe don a fɔ a ma ko: «Ale le jama lawuli la ka ie karan ka ie lamurunti Jude mara fan beɛ rɔ, a ka a damira Kalile ka na haan yan.»

Alu wara Isa ri Herodi wara

⁶ Pilate ka kuma wo men ka ie jininka ko: «Isa ye Kalileka le ri wa?» ⁷ Pilate ka a yen tuma men ko Isa bɔni Kalile mara rɔ, a ka a lawa Herodi ma, men siini Kalile mara kun na. Wo tun da na bɔ diya Jerusalemu. ⁸ Isa se men keni ye, Herodi sewara kosɛbe. A tere ye Isa la ko siyaman kalama. Kɛbi waati jan, a loo tere ye a la ka Isa yen, ka

a masɔɔn a ye a fe Isa ye kabannako do ke a nana. ⁹ Wo rɔ, Herodi ka jininkali siyaman ke Isa kun, kɔni Isa ma jabili si di a ma. ¹⁰ Sarakalasele kuntuilu ni sariya karanmɔɔilu beɛ lɔni tɛɛ ye. Alu jamanda ka Isa jalaki kɔsebe. ¹¹ Mansa Herodi ni a la sorodasilu ka Isa dooya ka a lafeya na beɛ ma, ka ban ka mansa duruki bila a kan na. Wo kɔrɔ alu ka a laseyi Pilate ma. ¹² Pilate ni Herodi tun ma di kɔrɔman. Kɔni wo lon kelen, alu diyara iɔɔn ye kɔsebe ka ke terilu ri.

Barabasi ye bila, ka Isa faa

¹³ Pilate ka sarakalasele kuntuilu ni jamana neɔɔilu ni Yahudiya tɔilu ladɛn. ¹⁴ A ka a fɔ ie ye ko: «Ai nara ce jin di ka a fɔ ko a ye jamana mɔɔilu lamuruntilla. N ka a maɔininka, ka a feseɛse ai beɛ nana. Kɔni n ka a yen ko ai ka fen fen fɔ a ma, ai jɔ te wo si rɔ. ¹⁵ Ai ma a yen? Herodi ra a laseyi n ma yan, ka a masɔɔn a fanan ma kojuu si tɛɛn a la ko rɔ. Ce jin ma foyi ke, men ka kan ka ke a faa sababu ri. ¹⁶ Wo le kosɔn, n di a gbasi biɛ la ka a bila.»

¹⁷⁻¹⁸ * Alu beɛ ladɛnni ka ie kan nabɔ ko: «I ye ce jin faa ka Barabasi bila!» ¹⁹ Barabasi wo ye mɔɔ muruntini ri. Waati taminni, a tun ka keɛ ba lawuli jama tɛma so kɔndɔ, ka mɔɔ do faa fanan. Wo le kosɔn, a mirara ka bila kaso la.

²⁰ Pilate tɛɛ ye Isa bila ko rɔ. Wo rɔ, a ka jama madiya ikɔ tuun. ²¹ Kɔni alu jamanda ka ie kan nabɔ ko: «A ye gbɔngbɔn jiri kan, ka a faa. A ye gbɔngbɔn jiri kan, ka a faa!» ²² Pilate ka ie

---

* **23:17-18** Sebɛli do fɔla ko: Nba, Yahudiyailu la Taminkunna Sali waati wa se san san, Pilate ri kasoden kelen bila ka Yahudiyailu ladiya.

manininka a siƚa sawana la ko: «N ye a gbɔngbɔn nfenna? A ka kojuu su ɲuman kɛ? N ma foyi sɔrɔn a la, mɛn di kɛ a faa kun di. N di a gbasi biɲɛ la ka a bila.» ²³ Kɔni ie ma diɲɛ fewu, fo ka to ie kan nabɔla kojuuya ko Isa ye gbɔngbɔn jiri kan. Ie jama kan ka Pilate hankili yeɛman. ²⁴ Alu tɛrɛ ye mɛn ɲininna, a diɲɛra wo ma. ²⁵ Alu tun da kasoden mɛn na ko fɔ, mɛn tun ka mɔɔilu lamurunti ka mɔɔ faa, Pilate ka wo bila, kɔni a ka Isa to ie sawo rɔ.

Isa gbɔngbɔnda jiri kan

²⁶ Nba, ka alu to wala Isa ri a gbɔngbɔn diya, alu bɛnda cɛ do ri mɛn tɔɔ tɛrɛ ye ko Simɔn Sirenika. A bɔtɔ waa rɔ. Sorodasilu ka a mira ko a ye Isa gbɔngbɔn jiri ta ka bila a kɔ. ²⁷ Alu watɔla, jama siyaman bilara ie kɔfɛ. Muso doilu tɛrɛ ye kasila ka kule jama tɛma. ²⁸ Isa ka iyɛɛman ka a fɔ ie ye ko: «Jerusalemu musoilu, ai kana kasi nde la ko rɔ. Ai ye kasi ai jɛrɛ ni ai denilu la ko rɔ, ²⁹ ka a masɔrɔn jakankata waati natɔ Jerusalemu kan. Wo lon, ai ri a fɔ ko: «Muso densɔrɔnbali, baraka ri don ie la ko rɔ. Muso mɛn ma den ko lɔn, a ni mɛn ma sin di den si ma, baraka ri don ie la ko rɔ.» ³⁰ Wo tuma, mɔɔilu ri a fɔ koyinkɛilu ye ko: «Be an kan.» Alu ri a fɔ tindilu ye ko: «Birin an kan ka an natunun,» ³¹ baa ko mɛn ketɔ n na, ni mɔɔilu ri wo su kɛ jiri kɛnde la, nfen di kɛ jiri jaran na wo rɔ?»

³² Alu wara Isa ni kojuukɛla fila malɔ gbɔngbɔnni diya. ³³ Alu wa se dinkira mɛn tɔɔ ko Kunkolo, alu ka Isa gbɔngbɔn jiri kan, a ni kojuukɛla fila wo. Kojuukɛla kelen gbɔngbɔnda jiri do kan Isa bolokinin ma, a to kelen gbɔngbɔnda jiri kan a bolomaran ma. ³⁴ Ka Isa gbɔngbɔnni to

jiri kan, a ka a fɔ ko: «N Fa, i ye ie makoto, ka a masɔrɔn alu ra ko mɛn kɛ, alu ma wo lɔn.» Wo tuma, sorodasilu ka kalabɛn kɛ ka a la faanin dafara.

³⁵ Jama ba lɔni tɛrɛ ye wo bɛɛ ragbɛla. Yahudiya jɛmɔɔilu tɛrɛ ye Isa dooyala kojuuya. Alu kan ko: «A ka doilu kisi kɔrɔman. Ni Alla la Mɔɔ Nenematɔmɔnin de a ri, a ye a jɛrɛ kisi sisen.» ³⁶ Sorodasilu fanan ka Isa lafɛya, ka a sɔ rɛsɛnji kumun dɔ. ³⁷ Alu ka a fɔ a yɛ ko: «Ni Yahudiyailu la mansa le i ri, i ye i jɛrɛ kisi.» ³⁸ Sɛbɛli do tɛrɛ ye walan kan Isa kun dɔ. A sɛbɛni wo kan ko: «Yahudiyailu la mansa le jɛn di.»

³⁹ Kojuukɛla mɛnilu gbɔngbɔnni Isa dafɛ, wo kelen fanan ka Isa lafɛya. A kan ko: «I tɛ Alla la Mɔɔ Nenematɔmɔnin di wa? I jɛrɛ kisi ka an fanan kisi.» ⁴⁰ Kɔni a dupɔɔn cɛ jamanda a ma ka a jabi: «I tɛ silan Alla yɛ wa? I ma a lɔn ko an bɛɛ gbɔngbɔnni. ⁴¹ Andeilu ka kan ka tɔrɔya jɛn sɔrɔn, baa an ka kojuu mɛn kɛ, wo sara le wo ri. Kɔni ale ma kojuu si kɛ.» ⁴² A ka a fɔ Isa yɛ ko: «Isa, i wa don i la mansaya la, i ye i hankili to n dɔ.» ⁴³ Isa ka a jabi: «N di tɔja fɔ i yɛ. Bi jɛrɛ i ri kɛ n dafɛ harijeene.»

⁴⁴ Midi waati seni, dibi donda jamana fan bɛɛ rɔ. A tora ten haan ka lansara waati magbɛn. ⁴⁵ Baa, tele ma bɔ fewu! Allabatobonba tɛtɛɛ faanin farara a tɛma. ⁴⁶ Isa ka a kan nabɔ, wo rɔ, ko: «N Fa, n da n nin don i bolo.» A banni wo fɔla, a ka a nin bila.

⁴⁷ Rɔmu sorodasi kuntii ka ko wo bɛɛ yenni tuma mɛn na a ka Alla tando ka a fɔ: «Tɔja ka fisa: cɛ jɛn telenni tɛrɛ!» ⁴⁸ Mɛnilu lɔni tɛrɛ ye ka wo bɛɛ lakɔrɔsi, ka ban ka ie sisi magbasi nimisali ni

jusu makasi rɔ, ka ikɔseyi so kɔndɔ. ⁴⁹ Kɔni muso menilu tun da to Isa kɔ kebi a bɔ waati Kalile, a ni a lonba tɔilu bɛɛ, alu bɛɛ tora yɔrɔ jan ka wo bɛɛ mafɛnɛ.

Isa suu don ko

⁵⁰⁻⁵¹ Nba, cɛ do tɛrɛ ye mɛn tɔɔ ko Yusufu. A bɔni Arimate, so mɛn ye Jude mara rɔ. Mɔɔ numale tɛrɛ a ri, a ni mɔɔ telenni. A jii lani Alla la mansaya la. A tɛrɛ ye Yahudiyailu la numɔɔ dekururɔ, kɔni dekururɔ wo tun ka mɛn natɛɛ ka mɛn kɛ Isa la, wo ma diya a ye. ⁵² A wara Pilate mapininka Isa suu la ko rɔ. ⁵³ Yusufu wara Isa suu lajii ka bɔ gbɔngbɔnjiri kan a ka a kansanke ka wa a don kaburu rɔ. Kaburu wo le senni farakolo rɔ iko falan. Suu si tun ma la wo kɔndɔ fɔlɔ. ⁵⁴ Nɔɔnɔn lon narasii lon de tɛrɛ. Ni tele bera Nɔɔnɔn lon di bɔ.

⁵⁵ Muso menilu tɛrɛ ye Isa kɔ kebi a bɔ tuma Kalile mara rɔ, woilu bilara Yusufu kɔ ka wa suu don diya. Wo bolo ma, alu ka kaburu yen, ka Isa suu don na fanan yen. ⁵⁶ Alu ka ikɔseyi so kɔndɔ. Alu ka tulu suman duman ni latikolon daben Isa suu ye, ka ban ka iɔɔnɔn. Ka ben sariya ma, alu ma baara si kɛ Nɔɔnɔn lon.

24

Isa wulira sayarɔ

¹ Nɔɔnɔn lon taminni, Lahadi sɔɔma dala jona, muso woilu ka tulu suman duman ni latikolon ta ka wa kaburu da la. ² Alu seni kaburu da la, kabakurun ba mɛn lani tɛrɛ kaburu da la ka da tuun, wo ra makurukuru ka bɔ ye. ³ Wo rɔ, alu donda kaburu kɔndɔ, kɔni alu ma Maari Isa suu tɛrɛn ye. ⁴ Ka alu to wo kɔndafili rɔ, alu ka cɛ fila

yen, faanin gbε melenmelenna tεε ye menilu kan na. ⁵ Musoilu silanda kojuuya, ka ie jakarɔ ben duu ma. Cε fila wo ka a fɔ ie ye ko: «Nfenna ai ye mɔɔ nenema nininna suuilu tεma?» ⁶ A tε yan. A ra wuli ka bɔ saya rɔ. A ka mεn fɔ ai ye Kalile mara rɔ, ai kana nina wo la. ⁷ Wo tuma a ka a fɔ ai ye ko: «A fεε tε fɔ Mɔɔ Dence ye don kojuukelailu bolo. Alu ri a ta ka a gbɔngbɔn jiri kan ka a faa. Tele fila a sawana, a ri lawuli ikɔ tuun.» ⁸ Wo ka musoilu hankili lajii Isa la kuma rɔ.

Musoiu wara dantεli kε

⁹ Alu ka ibori ka wa wo na bεε fɔ keladenba tan ni kelen ye, a ni ie dekuru tɔilu bεε. ¹⁰ Mariyamu Makidalaka, ni Yahani, ni Yakuba na Mariyamu, a ni ie dafɔnɔnilu le tεε, menilu bɔra kaburu da la ka wa dantεli kε keladenbailu ye. ¹¹ Kɔni keladenbailu ma dantεli wo jate. Alu ma la a la fewu. ¹² Hali wo, Piyeri wulira ka ibori ka wa kaburu da la. A se mεn keni ye, a ka imajii ka kaburu kɔndɔ mafεε. A ma foyi yen a kɔndɔ fo kansankε gbansan. A kɔndafilini ka ikɔseyi so kɔndɔ.

Karanden fila ni Isa ka iɔnɔn yen Emayusi sila la

¹³ Nba, wo lon kelen na, karanden fila bɔra Jerusalemu ka wa so do la, mεn tɔɔ ko Emayusi. Wo so ni Jerusalemu tε ri kilo tan ni kelen nɔn bɔ. ¹⁴ Ko menilu keni, alu tεε ye barola woilu kan. ¹⁵ Ka alu to barola, Isa nara ka imadon ie la. A ni ie wara iɔnɔn fε. ¹⁶ Alu ka Isa yen ie na la, kɔni alu filiyara a ma.

¹⁷ Isa ka ie maɔininka ko: «Ai tεε ye barola nfen de kan?» Alu ka ilɔ, alu fila nin nafinni ie ma.

18 Mɛn tɔɔ ko Kilopasi, wo ka Isa jabi: «Ile kelen de lɔndanyala Jerusalemu yan mɛn i ma a lɔn ko mɛn ye taminna yan tele jin dɔ?» 19 Isa ka ie maɲininka ko: «Ko su ɲuman de wo ri?» Alu ka a jabi: «Ko mɛn kɛra Isa Nasaretika la. A la kuma ni a la kɛwalilu yirakara an na ko Alla la nabijuma barakani le ale ri, Alla ɲana a ni mɔɔ bɛɛ ɲana. 20 Sarakalasila kuntiilu ni an na jamana ɲemɔɔilu ka a mira. Alu wara a ri Rɔmu faama cɛ ma ko a ye a faa. Wo rɔ, alu ka a gbɔngbɔn jiri kan ka a faa. 21 An jii tɛrɛ ye a kan ko ale ri Isirayeli mɔɔilu hɔrɔya, kɔni alu ra a faa. A faa tele sawanan de bi ri. 22 An na dɛkuru muso doilu nara kuma do fɔ an yɛ. Wo ka an kɔndafilu kosɛbɛ. Alu ka a fɔ an ɲana ko alu wara kaburu da la bi sɔɔma jona, 23 kɔni alu ma a suu tɛrɛn kaburu kɔndɔ. Alu ka ikɔseyi ka a fɔ an yɛ ko alu ka mɛleka doilu yen, mɛnilu ka a fɔ ie ɲana ko Isa ɲenema le. 24 Wo le ka a kɛ, an dafɔɲɔn doilu bɔra ye ka wa wo lakɔrɔsi. Alu wara kaburu da la ka a bɛɛ tɛrɛn iko musoilu ka a fɔ ɲa mɛn. Kɔni alu ma Isa jɛrɛ yen.»

25 Isa ka ie jabi: «Ai hankilitanilu! Nabijumailu ka mɛnilu fɔ, ai tɛ lala woilu la jona dɛ! 26 Ni wo tɛ, nabijumailu ka a fɔ ko Alla la Mɔɔ Nɛnematɔmɔnin di tɔrɔya sɔrɔn ten, ka ban ka don a la gbiliya jɛrɛ jɛrɛ rɔ. Kuma wo ma kan ka kanbali wa?» 27 Wo rɔ, fen fen sɛbɛni a jɛrɛ la ko rɔ Alla la kuma rɔ, ka damira Nabi Musa la sariya rɔ haan ka na se nabijuma toilu bɛɛ la sɛbelilu ma, a ka wo bɛɛ kɔrɔ fɔ ie yɛ.

28 Alu ka so magbɛn tuma mɛn, Isa ka a jɛrɛ kɛ taminbatɔ ri. 29 Kɔni alu ka a madiya kosɛbɛ, ka a fɔ a yɛ ko: «I jaandi, i ye to an fɛ yan. Su kotɔ le, dibi

ri don sisen.» Wo rɔ, a ni alu donda so kɔndɔ ijɔɔn fɛ. ³⁰ Damunun waati seni, alu bɛɛ ka isii damunun kanma. Isa ka buru ta ka baraka bila Alla yɛ, ka a rakadikadi ie bɛɛ tɛma. ³¹ Waati kelen wo la, karanden fila bɛɛɲa lakara ka a lɔn ko lɔndan cɛ wo ye Isa le ri. Kɔni Isa tununda ie ma kelen di. ³² Alu fila ka ijɔɔn mapininka ko: «A ka Alla la kuma fɔ an yɛ sila kan tuma mɛn, an jusu ma bɔ wa?»

³³ Alu fila wulira kelendi ka ikɔseyi Jerusalemu. Alu se mɛn kɛni ye, alu ka keladenba tan ni kelen ni karanden tɔilu ladɛnni tɛrɛn yɔrɔ kelen. ³⁴ Alu bɛɛ ladɛnni ka a fɔ mɔɔ fila wo ye ko: «Tɔɲa jɛrɛ jɛrɛ le. An Maari ra wuli ka bɔ saya rɔ. Simɔn jɛrɛ ra a yen.» ³⁵ Wo rɔ, wo fila ka ie ta fanan fɔ. Alu bɛnda Isa ri sila la ɲa mɛn ma, a ni alu ka Isa lɔn ɲa mɛn buru rafara waati, alu ka wo bɛɛ dantɛɛ jama ɲana.

Isa ka a jɛrɛ yiraka jama la

³⁶ Ka alu to kuma wo kan, Isa bɔra gbɛ rɔ ie tɛma. A kan ko: «Alla ye hɛra kɛ ai yɛ.» ³⁷ Alu bɛɛ barara ka silan kojuuya, baa alu tɛrɛ ye a jatela suu jiya kɔrɔ le ri. ³⁸ Isa ka a fɔ ie ye ko: «Ai silanni nfenna? Ai sikani nfenna?»

³⁹ «Ai ye imadon n na ka n boloilu mafɛnɛ, a ni n senilu. Nde jɛrɛ le fasayi! Ai ye ai bolo maa n na. Bu ni kolo ye n na jɔ! Ni suu jiya kɔrɔ le, ai ri bu ni kolo yen wo la wa?» ⁴⁰ Wo rɔ, a ka a boloilu ni a senilu yiraka ie la.

⁴¹ Wo kɛra sewa ko ba ri, kɔni alu kabannakoyani tɛrɛ kojuuya, haan ka ie kɔndafili. Sika tɛrɛ ye ie rɔ butun. Ka alu to miriya wo rɔ, Isa ka a fɔ ie ye ko: «Damunun fen tɛ ai bolo yan wa?» ⁴² Alu ka jɛɛ

janinni do ta ka di a ma. ⁴³ A ka a ta ka a damun ie bɛɛɛ ɲana.

⁴⁴ Wo kɔ, a ka a fɔ ie yɛ ko: «Waati taminni, n tɛɛ ye a fɔla ai yɛ ko fen fen sɛbɛni n na ko rɔ, wo bɛɛ ri dafa. Mɛnilu sɛbɛni Nabi Musa la sariya rɔ, a ni mɛnilu sɛbɛni nabijuma tɔilu la kuma rɔ, a ni mɛnilu sɛbɛni Jaburi kitabu rɔ, woilu bɛɛ ri dafa fewu.» ⁴⁵ Wo rɔ, a ka hankili di ie ma, sa alu ri se ka Alla la kuma ɲa yen. ⁴⁶ A ka a fɔ ie yɛ ikɔ tuun ko: «A sɛbɛni Alla la kuma rɔ ko Alla la Mɔɔ Nɛnematɔmɔnin di jakankata ka faa. Kɔni a faa tele sawana, a ri wuli ikɔ tuun. ⁴⁷ A ri fɔ mɔɔilu bɛɛ yɛ Alla la Mɔɔ Nɛnematɔmɔnin tɔɔ rɔ ko alu ye tubi, kosa Alla ri ie makoto. A kibaro ri bɔ Jerusalemu yan ka jɛnsɛn jamana bɛɛ rɔ. ⁴⁸ Ai ri ko woilu sereilu ri. ⁴⁹ N Fa ka lahidi mɛn sidi ai yɛ, n di wo dafa lana ai ma. Wo rɔ, ai kana bɔ Jerusalemu so kɔndɔ fo sɛɛbɛ wo wa bɔ sanfɛ ka jii ai kan.»

Isa yɛlɛra san ma

⁵⁰ Wo kɔ, a wara ie malɔ Betani so fan fɛ. A ka a bolo fila kɔrɔta ka duwawu kɛ ie yɛ. ⁵¹ Ka a to duwawu la, a kɔrɔtara ka bɔ ie tɛma ka wa sankolo rɔ. ⁵² Alu ka a bato, ka ban ka ie koseyi Jerusalemu sewa ba rɔ.

⁵³ Nba, alu tɛɛ ye wala Allabatobonba kɔndɔ tuma bɛɛ ka to Alla batola.

**Alla la Kitabu Seniman
Portions of the Holy Bible in the Sankaran Maninka
language of Guinea
Des portions de la Sainte Bible dans la langue
Sankaran Maninka de Guinée**

copyright © 2015 Pioneer Bible Translators

Language: Sankaran Maninka

Translation by: Pioneer Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-06-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022

bb49d365-c43a-57d0-a386-570745648030